

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Davor Topler

Spletno nasilje med osnovnošolci glede na urbanost naselja

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Davor Topler

Mentorica: red. prof. dr. Tanja Oblak Črnič

Spletno nasilje med osnovnošolci glede na urbanost naselja

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

Iskrena zahvala mentorici red. prof. dr. Tanji Oblak Črnič za strokovno svetovanje in usmerjanje.

Hvala lektorici prof. Petri Prohart Tomažič in prevajalki povzetka prof. Mojci Hrastelj Brelih.

Posebna zahvala staršem, sestri in puncu, ki so me v času študija spodbujali in verjeli vame.

SPLETNO NASILJE MED OSNOVNOŠOLCI GLEDE NA URBANOST NASELJA

Spletno nasilje je z integracijo novodobnih tehnologij, interneta postalo vseprisoten del spletnih praks osnovnošolcev. V diplomski nalogi se ukvarjam z vprašanjem percepcije do spletnega nasilja osnovnošolcev treh šol, ki se med sabo ločijo glede na stopnjo urbanosti (urbano, srednje urbano in ruralno naselje). V obzir sem podrobno vzel demografsko, nacionalno in kulturno podlago proučevanih naselij, ki jih je kot take nujno potrebno kontekstualizirati. Določeni kraji so namreč percepirani kot »bolj nevarni«, so nacionalno »bolj barviti« od drugih, v nekaterih je razredna razslojenost večja – posledično se lahko pojavnost nasilja razlikuje od kraja do kraja. V »luči« ločnice urbano-ruralno bo v sami interpretaciji opisana potencialna različna pojavnost spletnega nasilja med učenci. Obenem bom skušal čim bolj temeljito artikulirati osrednje raziskovalno vprašanje – ali je virtualno okolje res tako »problematično« ali pa je spletno nadlegovanje zgolj odraz in popolna afirmacija problemov, ki izhajajo iz družbenih razmerij moči, družbenih neenakosti in drugih sprememb v sodobni medijskih družbi. Za to nalogo sem se odločil tudi zaradi dominantnih diskurzov medijskega poročanja v zadnjem času, ki tehnologijo prikazujejo preprosto kot »bolj nevarno«, a obenem pozabljajo na prepletenost realnega in virtualnega življenja, pa tudi kontekst digitalizacije, ki je veliko dejavnosti prenesla na splet. S tem mislim tudi na najbolj deviantna človeška vedenja v obliki spletnega nasilja.

Ključne besede: spletno nasilje, spletno nadlegovanje, urbano, ruralno, mladoletniki.

CYBERBULLYING AMONG PRIMARY SCHOOLERS REGARDING TO THE LEVEL URBANISATION

Online violence has become an integral part of primary-school students' online use by integrating modern technology, the Internet. In my diploma paper, I deal with the question of perception of the online violence of primary-school students from three schools, which differ according to the level of urbanization (urban, suburban and rural settings). I have taken into consideration in detail the demographic, national and cultural background of the researched settlements, which should as such be urgently contextualized. Certain places are namely perceived as "more dangerous", nationally "more colorful" than others, in some places the social stratification is higher – consequently, the presence of violence differs from place to place. In the "light" of the dividing line between urban and rural, the potentially different occurrence of online violence among students will be described in the interpretation itself. At the same time, I will try to articulate the central research question – whether the virtual world is really that "problematic" or the online harassment is merely the reflection and complete affirmation of problems which originate from the social ratio of power, social inequality and other changes in modern media society. I also decided for this paper because of the recent dominant discourses of press coverage, which show technology simply as "more dangerous", but at the same time forget about the intertwinement of real and virtual life as well as the context of digitalization, which has practically transmitted all activities to the web. By that, I also have in mind all the most deviant human behaviors, in the shape of the online violence.

Keywords: online violence, cyberbullying, urban, rural, minors.

KAZALO

1	UVOD	7
1.1	PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV NALOGE.....	7
1.2	CILJ NALOGE.....	8
2	SPLETNO NASILJE IN NADLEGOVANJE	10
2.1	INTERNET – »NOVODOBNI« KANAL IZVAJANJA NASILJA.....	10
2.2	»KRINKA ANONIMNOSTI«.....	10
2.3	SPLETNO NASILJE IN NJEGOVE OBLIKE.....	11
2.4	SPLETNO NASILJE GLEDE NA STOPNJO URBANOSTI.....	12
3	EMPIRIČNI DEL: SPLETNO NASILJE NA PRIMERU TREH OSNOVNIH ŠOL V SLOVENIJI	13
3.1	OSREDNJA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	14
3.2	METODA ZBIRANJA PODATKOV, VZOREC IN VPRAŠALNIK.....	14
4	INTERPRETACIJA REZULTATOV FOKUSNIH SKUPIN	16
4.1	ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI URBANEGA OKOLJA.....	16
4.2	ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI SREDNJE URBANEGA OKOLJA	19
4.3	ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI RURALNEGA OKOLJA.....	21
4.4	PRIMERJAVA ZAZNAV SPLETNEGA NASILJA GLEDE NA STOPNJO URBANOSTI.....	23
4.5	SINTEZA.....	26
5	SKLEP	28
6	LITERATURA	31
PRILOGE		33
A	TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI URBANEGA OKOLJA.....	33
B	TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI SREDNJE URBANEGA OKOLJA.....	56
C	TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI RURALNEGA OKOLJA.....	81

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Kriterij, po katerem so bili izbrani respondenti.....	15
Tabela 4.1: Osebne izkušnje s spletnim nasiljem v treh različnih okoljih.....	26

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV NALOGE

Dandanes je uporaba interneta praktično univerzalna in integrirana v naše življenje. Integrirana v smislu, da bo internet kot komunikacijska tehnologija kmalu postal povsem »banalen«, če to seveda že ni. Robin M. Kowalski (2012, 43) v knjigi *Cyber Bullying: Bullying in the Digital Age* poudarja, da še pred desetimi leti njegovo delo ne bi bilo napisano, saj ga nihče ne bi potreboval. Internet je povečal obtok in količino, predvsem pa dostopnost do informacij in na nek način začrtal nove smernice našega vsakdana. Toda mlajši prihoda interneta niso občutili kot nekaj revolucionarnega, saj so z njegovo postopno afirmacijo vzajemno rasli. O njihovi »digitalni generaciji« (Hrženjak 2014, 1306) se tako pogosto govori kot o pasivni, narcisoidni, zasvojeni z internetom in odtujeni (Jontes in drugi 2015, 15).

Strinjam se s tezo, »da je današnje vsakdanje življenje mladih zelo drugačno, celo od vsakdana mladih, značilnega za obdobje le dobro desetletje nazaj. Prežetost vsakdana s priklopljenostjo na internet in uporaba naprav, ki tovrstno priklopljenost omogočajo, prinaša današnji generaciji mladih nove izzive, tudi glede medosebnih odnosov (Žakelj 2013, 108)«. Uporaba novodobnih tehnologij je v zadnjih letih spremenila vsakdanjo dinamiko tako v mestu kot tudi na vasi. Naraščajoča udomačenost digitalnih tehnologij, virtualnih skupnosti, ki spreminjajo dinamiko medčloveških odnosov, je pod vprašaj postavila tudi (nekoč) »strogo« ločeno distinkcijo med življenjem v urbanem in ruralnem okolju in njunim »digitalnim razkorakom«. Majda Hrženjak (2014, 1307) pravi, da se je med mladimi zaradi »ekspanzivnega razvoja, dostopnosti in razširjenosti novih komunikacijskih tehnologij, v sodobnosti težišče premaknilo z merjenja neenakosti v (geografskem) dostopu, na raziskovanje neenakosti v znanju, spretnostih, raznolikostih in frekventnostih uporabe. Množična uporaba, ki je v zadnjih letih refelinirala vsakdanjik, pa pomeni tudi višjo stopnjo tveganja za pojav spletnega nasilja, ki ni več omejeno zgolj na osebne stike »v živo«. Splet je postal »prostor produkcije in artikulacije spolnih, etničnih in razrednih subjektivitet, kot prostor bojev za prepoznanje in bojev za moč v družbi, med vrstniki, ki neprestano potekajo v medsebojnih odnosih. In ta individualna, intimna, pogosto nezavedna identitetna preigravanja se dogajajo na ozadju in na presečiščih družbenih kategorij spola, etničnosti in razreda« (Hrženjak 2011, 134).

Umeščenost v kibernetski prostor, ki deluje po načelih zaprtih kanalov sporočanja, dostopnih zgolj določenim skupinam bralcev, daje tem novodobnim oblikam nasilja možnosti za hitro širjenje (Žakelj 2013, 108). Kowalski (2012, 1) pravi, da je spletno »nevarno« zato, ker ga lahko prakticira vsak, ki ima dostop do interneta, brez potrebe po soočenju z žrtvijo. Sonia Livingstone (2011, 11) izpostavlja paradoks - bolj kot otroci uporabljajo splet, z željo po pridobitvi čimveč koristi, bolj so izpostavljeni določenim nevarnostim, tveganjem, namerno ali nenamerno. Kljub temu ugotavlja, da je spletnega nasilja še vedno manj kot klasičnega, medvrstniškega, predvsem zaradi pomanjkanja »dokazov«, ki bi podpirali tezo o tem, da internet brez izjeme ogroža vse mladoletnike. Obenem dodaja, da obstajajo razlogi za skrb in težnja po dodatni raziskovalni intervenciji. Predvsem zato, ker slovenski mladoletniki tudi v evropskem merilu sodijo v sam vrh rabe interneta (Žakelj 2013, 118), omenjeni kazalci Slovenijo umeščajo med države z visokimi tveganji rabe interneta (Hasebrink v Žakelj 2013, 118). Prav osnovnošolci so tudi v raziskavi Moč besed prepoznani kot najbolj »ogrožena« skupina za spletno nasilje (Jontes in drugi 2015, 18). V »primerih nasilja v kibernetskem prostoru je zato potrebno problematiko nujno raziskati in obravnavati zaradi njenih škodljivih posledic, ki so povezane predvsem s širšim vidikom življenja mladih. Kibernetsko nasilje ne povzroča zgolj neugodja, temveč lahko pripelje do izolacije, zavračanja obiskovanja šole, samopoškodovanja in celo do skrajnosti, kot je samomor« (Žakelj 2013, 118). Tako je recimo predgovor monografije *Cyber bullying: bullying in the digital Age* (Kowalski 2012) napisal oče, katerega sin je zaradi doživljanja nasilja v kibernetskem prostoru storil samomor.

Za to nalogo sem se odločil, ker menim, da je pojavnost spletnega nasilja moč razložiti na strukturni ravni, po določenem vzorcu – iz obstoječih družbenih razmerij moči, širših družbeno-kulturnih diferenciacij. Vzorčen primer, ki izhaja iz družbene hierarhije neenakosti, pri katerem so najbolj depriviligirani člani skupnosti najbolj na udaru. Strukturno obravnavanje problema, kjer spletno nasilje rezultira v smeri osebne, individualne »diskriminacije«, je najverjetneje precej bolj osamljen problem ne glede na urbanost okolja.

1.2 CILJ NALOGE

Namen naloge je osvetliti in razumno artikulirati problematiko spletnega nasilja na urbano/ruralni ravni, za katero se zdi, da na institucionalni ravni ni toliko preučevana, pa tudi poglobiti diskurz o problemu spletnega nasilja.

Cilj naloge nikakor ni kritika interneta, naštevanje njegovih potencialnih negativnih lastnosti, pač pa konceptualizacija dejanskega stanja, ki gre v smer zlonamerne uporabe določenih

uporabnikov. Bilo je za pričakovati, da se bodo ob popolni afirmaciji interneta skozi leta slej kot prej razkrile tudi vse »pritlehne« različice, ki gredo v smeri zlorabe prvotne, informacijsko-socialno povezovalne funkcije interneta. Za kakršnekoli zaključke je moralo miniti določeno sistematično ponavljajoče se obdobje, čas, da se je medij popolnoma afirmiral. Ob postopnih prisvojitvah načinov uporabe svetovnega spleta je sčasoma le-ta postajal substitut realnega življenja (z napredkom tehnologije, digitalizacije), zato je so se aktivnosti, ki so bile prej omejene na fizičen stik, začele deloma preseljevati na internet. Svoje mesto je tako našlo tudi nasilje, ki se je lahko pod krinko anonimnosti še toliko bolj »razplamtelo«.

Cilj naloge je zaznati percepcijo, primerjati odnos do spletnega nasilja osnovnošolcev treh različnih šol, ki se med sabo razlikujejo po stopnji urbanosti. Osnovna šola Vuzenica predstavlja ruralno okolje, Osnovna šola Slovenj Gradec srednje urbano (primestno), Osnovna šola Velenje pa urbano okolje. Slednja je bila izbrana predvsem zaradi predpostavke o raznoliki razredni, nacionalni, migracijski strukturi.

Glavno raziskovalno vprašanje in poglavitni doprinos k raziskovanju na tem področju je problematiziranje, kako pojavnost spletnega nasilja korelira s stopnjo urbanosti okolja, v katerem otroci odraščajo, ter kako geografska lociranost vpliva na pojavnost spletnega nasilja. Porast novih oblik nasilja, predvsem med mladimi, ki jih dokazujejo druge študije, poročila, miti medijskega poročanja pri nas (Jontes in drugi 2015, 4), govorijo o tem, da je »spletno nasilje vse večji problem«. Omenjeno tezo bom v obziru potencialne »različne pojavnosti spletnega nasilja na ločnici urbano-ruralno« z metodo fokusnih skupin kontrastiral z domnevo, da »spletna okolja niso preprosto bolj nevarna«. Pri tem se bom skliceval predvsem na ugotovitev, da je »spletno nasilje pogostejše v okoljih, kjer je tudi stopnja klasičnega nasilja višja« (Livinstone 2014, 62). Poleg korelacije spletnega in siceršnjega nasilja v določenem kraju bom tezo, da »splet ni preprosto bolj nevarno orodje«, zagovarjal tudi s predpostavko, da »problemi izhajajo iz družbenih razmerij moči, družbenih neenakosti«, ki obstojajo v posameznem okolju. Skozi nalogo bom skušal dokazati, da je »tehnološki problem vedno tudi družbeni problem, saj se skozi tehnologijo artikulirajo družbene napetosti (nacionalizem, homofobija, nesprejemanje drugačnosti na splošno, razredne hierarhije)« (Jontes in drugi 2015, 43).

2 SPLETNO NASILJE IN NADLEGOVANJE

2.1 INTERNET – »NOVODOBNI« KANAL IZVAJANJA NASILJA

V pričujočem poglavju kontekstualiziram mesto »novega« nasilja, njegove edinstvene lastnosti, ki botrujejo specifičnim vedenjem. »Računalniško nasilje se je pojavilo iznenada in razširilo s tako hitrostjo, da je družba potrebovala nekaj časa, preden se je zavedla, kaj ji preti in kakšno škodo ji povroča. Internet ni bil pisan za široke ljudske množice in je bil zamišljen kot stičišče svetovnega gospodarstva ter poslovanja, zato že v osnovi ni imel vgrajene ustrezne varnostne zaščite.« (Dobovšek 2009, 433) Ni presenetljivo, da se je družba na pojav spletnega nasilja odzvala nekoliko »panično«. Hkrati svetovni splet predstavlja bistvo pravice svobodnega izražanja, saj je osnovni namen ravno deljenje in širjenje idej, razmišljanj, znanja. A istočasno je potrebno zagotoviti, da ne prihaja do kršitev omenjene prepovedi spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti (Dimc 2012, 79). Dandanes kontekst v virtualni skupnosti, znotraj katere »poteka« spletno nasilje, nekateri poimenujejo z izazom »socialna krutost« (Kowalski 2012, 56).

Dinamika v virtualnem svetu je drugačna od realnega življenja. Ker prevladuje komunikacija na podlagi teksta, posamezniki ne morejo videti drug drugega. To omogoča posameznikom, da se obnašajo na načine, ki so zelo različni od njihovega vsakdanjega predstavljanja v vsakdanjem svetu, da izrazijo zakrite vidike svoje osebnosti (Praprotnik 2013, 7). To je morda razlog, da je spletnega nasilja vedno več. Na internetu tako »smo in nismo« in prav ta dvoumnost je ena od privlačnosti tega okolja. Po eni strani ohranimo držo zunanje distance, igre z lažnimi podobami v smislu »vem, da nisem takšen«, po drugi strani pa na internetu tudi »smo«, kar drugače v realnem življenju nismo oziroma ne upamo biti (Praprotnik 2013, 521).

2.2 »KRINKA ANONIMNOSTI«

Predpostavljam, da se spletno nasilje izvaja s strani anonimnih posameznikov. Posledica anonimnosti je, da pri kibernetiskem ustrahovanju, izvajalcu ni treba toliko načrtovati, kako bo dejanje izvedel, saj pri samem nasilnem »aktu« ne pride do fizične konfrontacije. V zadnjem času spletno nasilje (predvsem preko Facebooka) ni več zgolj omejeno na anonimne posameznike, a vseeno koncept anonimnosti ponazarja simbolno moč informacijsko-komunikacijske tehnologije, razsežnosti spleta kot orodja za razširjanje deviantnih vedenj.

Anonimnost ima »dvojni učinek; znižuje vpliv socialnega pritiska na posameznika, hkrati pa z osvobajanjem posameznika zvišuje stopnjo agresivnega oziroma vsaj neprijaznega komuniciranja (Boudourides v Praprotnik 2013, 518)«. »Šarm anonimnosti je tudi in zlasti v naslednjem - v virtualnem svetu lahko maškerado izvedemo, ne da bi to res storili in se tako izognemo tesnobi, ki je povezana z dejavnostjo v realnem življenju; to lahko storimo, ker vemo, da tega ne počnemo zares. Zadržke in sram na ta način torej potisnemo na stran.« (Praprotnik 2013, 522) Koncept anonimnosti kontekstualno predstavlja izvor deviantnega vedenja na spletu in ima nezadržan vpliv na obnašanje, ki pogosto rezultira v spletno nadlegovanje.

2.3 SPLETNO NASILJE IN NJEGOVE OBLIKE

»Nasilje med mladimi v kibernetskem prostoru se v svojem bistvu nanaša na namerno sovražno obnašanje drugih, ki si prizadevajo žaliti, raniti oziroma prizadeti druge. Večina avtorjev prevzema tipologijo pravnice N. Willard (2006), ki loči med naslednjimi vrstami kibernetskega nasilja« (Willard v Žakelj 2013, 109):

»*Flaming*, za katerega v slovenščini še ni ustreznega prevoda, pomeni kratko, stopnjujočo se izmenjavo sovražnih misli, ki se izmenjajo med dvema ali več posamezniki z uporabo katere koli IKT. Običajno se pojavi na javnih kanalih, v klepetalnicah ali diskusijskih skupinah (in manj pogosto v izmenjavi e-sporočil).« (Žakelj 2014, 113)

»Nadlegovanje (*harrasment*) pomeni ponavljajoče se, vztrajno nadlegovanje v obliki besed, delovanja ali dejanj, ki vznemirjajo ali povzročajo precejšnje emocionalne stiske. Obratno kot za *flaming* velja, da se kibernetsko nadlegovanje širi po kanalih zasebnega komuniciranja (e-pošta). Nadlegovanje traja dalj časa kot pri *flamingu* in je vedno usmerjeno zgolj na eno osebo.« (Žakelj 2014, 113)

»Očrnitev (*denigration*) pomeni posredovanje neresničnih informacij o nekom z namenom očrnitve. Informacija je lahko objavljena na spletni strani ali posredovana po e-pošti ali sms-ih. Lahko pomeni posredovanje digitalno preoblikovanih fotografij, pošiljanje posnetkov žaljivih pesmi o nekom, tudi umestitev na sezname z negativno konotacijo, ki so objavljeni na spletu.« (Žakelj 2014, 113)

»Poosebljanje (*impersonation*) pomeni, da se storilec predstavlja kot žrtev; najpogosteje uporabi žrtvino geslo za dostop do računov in potem v imenu žrtve komunicira na neprimeren, žaljiv način (pošilja sporočila s seksualno vsebino, žali druge v imenu žrtve,

sprememba osebnega profila na socialnih omrežjih, s strani posameznika, ki je žrtvi ukradel geslo).« (Žakelj 2013, 114)

»*Outing* in prevara (*outing and trickery*) se nanašata na posredovanje osebnih podatkov nekemu, komur te sicer ne bi bile zaupane, z namenom osramotitve žrtve. Prevara pomeni prevarati nekoga z namenom zaupanja intimne informacije o sebi in posredovanje te informacije dalje.« (Žakelj 2013, 114)

»Izključitev/izgon (*exclusion/ostracism*) se nanaša na problematiko izključevanja v kibernetnem prostoru, kjer so skupnosti mladostnikov zelo običajne. Biti »noter« ali »zunaj« je ključnega pomena za oblikovanje identitete mladostnikov. Kibernetni izgon ima lahko zelo resne emocionalne posledice, lahko se pojavi v kateri koli spletni skupnosti, kjer je vstop omogočen na podlagi gesla.« (Žakelj 2013, 114)

»Zalezovanje v kibernetnem prostoru (*cyberstalking*) se nanaša na rabo elektronske komunikacije za zasledovanje drugega. Zasledovanje se odvija na podlagi ponavljajoče se komunikacije, ki vključuje nadlegovanje in grožnje. Groženj je v tem primeru več kot pri nadlegovanju.« (Žakelj 2013, 114)

»*Happy slapping* je ena novejših oblik kibernetnega nasilja. Pojav se je najprej razvil na podzemnih železnicah v Angliji. Eden od mladostnikov nekoga med hojo udari ali klofne in zbeži, drugi mladostnik dogodek posname in ga objavi na spletu ali pa ga posreduje prek mobilnega telefona. Žrtev je lahko znana ali neznana.« (Žakelj 2013, 114)

Seksting (*sexting*) pomeni objavo in širjenje slik ter posnetkov golih delov telesa ali spolnih aktov. Slike ali posnetki se širijo v obliki objav na spletu ali prek mobilnih telefonov. Seksting se kot oblika nasilja pojmuje takrat, kadar slik z golo vsebino ne pošilja oseba, ki je na sliki.« (Žakelj 2013, 114)

2.4 SPLETNO NASILJE GLEDE NA STOPNJO URBANOSTI

Čeprav je nasilje pogosto percepirano primarno kot problem urbanih šolskih okolij, se zdi, da tovrstna predpostavka nima prav veliko teoretske in interpretativne podpore (Kowalski 2012, 24). Kowalski navaja, da obstajajo le majhne razlike pojavnosti nasilja, če sploh, med učenci različnih okolij (Kowalski 2012, 24). Gentile (2014, 278) govori o tem, da je bilo moč v srednje urbanem okolju zaznati več spletnega nasilja kot v urbanem. Dodaja, da je na tem področju potrebno opraviti več raziskav.

Če so pred leti urbana naselja morebiti veljala za bolj »nevarna«, se je z vseobsegajočo prisotnostjo informacijsko-komunikacijske tehnologije stanje spremenilo. Izgublja se nekdanja stroga dihotomija urbano-ruralno. Z vstopom informacijsko-komunikacijske tehnologije in svetovnega spleta je kraj bivanja uporabnika nenadoma postal nepomemben. Z vidika dostopa glede na geografsko lociranost med uporabniki na ločnici urbano/ruralno naj več ne bi bilo razlik (Hrženjak 2014, 1307). Integracija interneta briše meje med urbanim in ruralnim, a določena mesta veljajo za »bolj nevarna« od drugih. Povsem možno, a ne nujno, se namreč obstoječa situacija v realnem življenju preslikava oziroma korelira s spletnim nadlegovanjem. Upoštevati moramo, da pri slednjem kriteriju ne gre zgolj za geografsko opredelitev, temveč se v razdelitvi, kaj je ruralno in kaj urbano, skriva precej več – gre za način življenja. Na eni strani ljudje, ki živijo na podeželju, izkoriščajo oziroma živijo urbani stil, in na drugi strani ljudje v mestih, ki možnosti, ki jih le-ta ponuja, ne izkoristijo v takšni meri, kot bi jih lahko (Uršič in Hočevar 2007, 9). Uršič in Hočevar (2007, 9) govorita o tem, da gre bolj za »vprašanje izbire življenjskega stila posameznika in vse manj za prisilo po načinu življenja glede na geografsko lokacijo bivanja«. Sonia Livingstone (2014, 62) pravi, da je spletno nasilje pogostejše v okoljih, kjer je tudi stopnja »klasičnega« nasilja višja, in ne v okoljih, kjer je raba interneta najvišja oziroma, kjer je splet najbolj dostopen, v uporabi.

Tovrstna konceptualizacija urbano-ruralno je v moji raziskavi nujno potrebna, predvsem zaradi osvetlitve demografske in kulturne podlage proučevanih krajev. Določeni kraji so namreč percipirani kot »bolj nevarni« od drugih, so nacionalno »bolj barviti« od drugih, v nekaterih je razredna razslojenost večja.

3 EMPIRIČNI DEL: SPLETNO NASILJE NA PRIMERU TREH OSNOVNIH ŠOL V SLOVENIJI

V diplomski nalogi bom izhajal iz naslednjih predpostavk:

- različna stopnja pojavnosti spletnega nasilja med učenci različnih mest;
- »digitalni razkorak« med urbanim in ruralnim okoljem je vedno manjši;
- spletno nasilje je vse večji problem, povezan z velikim številom uporabnikov različnih telekomunikacijskih sredstev;
- spletna okolja niso preprosto »bolj nevarna«;
- problemi izhajajo iz družbenih razmerij moči, družbenih neenakosti in drugih sprememb v sodobni medijskih družbi;

- deviantna in nasilna vedenja na spletu so nadomestek oziroma vsaj podaljšek konfliktov iz realnega, offline življenja;
- spletno nasilje je pogostejše v okoljih, kjer je tudi stopnja »klasičnega« nasilja višja.

3.1 OSREDNJA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Naloga temelji na dveh ključnih podtemah. Prva se nanaša na vprašanje, kako respondenti dojemajo, koliko se glede na stopnjo urbanosti s spletnim nasiljem srečujejo in kakšne so najpogostejše pojavne oblike spletnega nasilja. Druga podtema se bo navezovala na polemiko o tem, ali lahko splet res označimo kot »preprosto bolj nevarno okolje«. Omenjeni podtemi bom kontrastiral s (problematičnim) vidikom, da je »spletno nasilje vse večji problem«.

Najpomembnejše raziskovalno vprašanje diplomske naloge je, kako pojavnost spletnega nasilja korelira s stopnjo urbanosti proučevanih šol in ali geografska lociranost vpliva na pojavnost spletnega nasilja. V ospredju bo tudi vprašanje strukturnega ali individualno uperjenega nasilja in ali je splet bolj nevaren in je prisotnega več spletnega nasilja ali pa je vse skupaj le rezultat vse večje ozaveščenosti o problemu v luči domestifikacije mitov in medijskega poročanja v zadnjem času.

V navezavi na ločnico strukturno/individualno, urbano/ruralno me zanima, ali je spletno nasilje »zgolj« aplikacija obstoječih družbenih neenakosti pod skrito predpostavko o prepletenosti realnega in virtualnega življenja. Zanima me, ali je spletno nasilje »izoliran« pojav ali nadgradnja »fizičnega«, ki se ne nujno pojavlja v kombinaciji s fizičnim. Skladno s tem se bo pokazalo, ali digitalna tehnologija »povzroča« več tveganj ali več varnosti.

3.2 METODA ZBIRANJA PODATKOV, VZOREC IN VPRAŠALNIK

Uporabljena je metoda fokusnih skupin, »ena od kvalitativnih metod za zbiranje, analizo in interpretacijo podatkov. Sodi med metode, pri katerih se uporabljajo nestandardizirane tehnike anketiranja ali opazovanja, ki niso zelo strukturirane, npr. skupinske diskusije ali poglobljeni individualni intervjuji« (Klemenčič in Hlebec 2007, 7). Podatki so pridobljeni s skupinsko diskusijo. Za omenjeno metodo sem se odločil, ker me je bolj kot posamezno mnenje zanimala interaktivna narava več respondentov, zbranih na enem mestu, za katere se je predpostavljalo, da se bodo njihova mnenja kontrastirala. Fokusna skupina je sicer najboljša metoda raziskovanja kompleksnih vedenj in zanimanj, kadar bo stopnja konsenza med člani skupine najverjetneje nizka (Morgan in Krueger v Clark 2009, 152).

Vzorec je zajemal tri skupine po sedem učencev 9. razreda, starih 14, 15 let. Vsaka diskusija je trajala okoli ure in petnajst minut. Pri sodelujočih sem upošteval, da so bili respondenti v vsaki izmed fokusnih skupin čimbolj raznoliki glede naslednjih kriterijev: spol (4 dekleta, 3 fantje), socialni status oziroma »razred« (nižji in delavski, nižji srednji in srednji, višji srednji in višji), razdelitev na vozače/nevozače ter uspeh v šoli (»relativno« slab, povprečen, nadpovprečen) (glej tabelo 3.1). Respondente, ki so ustrezali tem kriterijem, sem pridobil v posvetovanju in sodelovanju s svetovalno delavko, ki je delovala v vsaki izmed izbranih osnovnih šol. Fokusne skupine sem izvajal v učilnici, pri čemer smo se z udeleženci razporedili v krog. Vse sem tudi posnel s snemalnikom, kar mi je olajšalo nadaljnje delo pri interpretaciji rezultatov. Moderator sem bil sam, za pomoč pa sem imel tudi »asistentko« (sestro), ki mi je pomagala beležiti podatke in po koncu vsake fokusne skupine zbrati vtise. Preden se je fokusna skupina pričela, sem vsem respondentom zagotovil zaupnost in anonimnost njihovih »podatkov«. V prilogi so respondenti označeni s številkami od 1 do 7.

Vprašalnik vsebuje naslednje sklope: »Koncept popularnosti«, »spletno nasilje«, »sovražni govor«, »medijske prakse in preference«, »Facebook seanse«. Vprašanja niso moja last, temveč so privzeta iz vprašalnika, ki je bil del raziskave Moč besed (Jontes in drugi 2015). Moja analiza rezultatov empirične kvalitativne raziskave se omejuje na sklop »spletnega nasilja«.

Tabela 3.1: Kriterij, po katerem so bili izbrani respondenti

Šole/»Kriterij« izbranih respondentov		Osnovna šola urbanega okolja	Osnovna šola srednje urbanega okolja	Osnovna šola ruralnega okolja	Skupaj
Dekleta		4	3	4	11
Fantje		3	4	3	10
Socialni status/ razred	Nižji	2	2	3	7
	Srednji	3	3	2	8
	Višji	2	2	2	6
Vozači		1	2	3	6
Nevozači		6	5	4	15
Uspešnost v šoli	Podpovprečna	2	2	2	6
	Povprečna	3	3	2	8
	Nadpovprečna	2	2	3	7

4 INTERPRETACIJA REZULTATOV FOKUSNIH SKUPIN

4.1 ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI URBANEGA OKOLJA

Respondenti iz urbanega okolja razmeroma visoko ocenjujejo razširjenost nasilja med vrstniki, tako fizičnega kot spletnega. Na osnovni šoli urbanega okolja je bilo razmerje v prid porastu spletnega (v primerjavi z ostalimi dvema okoljema) še največje. Posledično so se pri tej tematiki razgovorili veliko bolj kot »kolegi« iz preostalih dveh šol, na to temo so imeli povedati več, vse skupaj so tudi podkrepili z večjim številom primerov, posrednih in tudi neposrednih osebnih izkušenj. Največ težav v vseh preučevanih okoljih je bilo z razumevanjem terminologije flaminga in sekstinga, a po sami konceptualizaciji tekom fokusnih skupin se je izkazalo, da sta omenjena koncepta še posebej problematična in tudi razširjena.

Izkaže se, da respondenti osnovne šole urbanega okolja nimajo tolerance zoper kakeršnokoli obliko nasilja. Dekleta, pri katerih je »definitivno največji problem širjenje raznoraznih govoric«, fantom očitajo, da so »vsi bolj glasni in pogumni preko računalnikov« in da »so današnji fantje bolj pomehkuženi kot nekoč, jih nikjer ni, ko se je treba prijati po moško«. Fantje se z njimi ne strinjajo ter se glede tega »branijo« s trditvijo, »da to ni nujno slabo in da so mogoče prepametni, da bi se merili med sabo s pestmi«. Naslednji respondent izjavi: »Ne bi rekel, da si ne upamo. Ampak pretepati se je tako prostaško. Zato je tudi vedno več spletnega nasilja, ki navidezno, ni tako opazno. Si nobeden ne umaže rok. Pa tudi učinkovito je.« »Moderne« spletne oblike nasilja po njihovem v zadnjem času tako prednjačijo, tudi zato, ker »tako ali tako vsi še samo posedajo pred računalnikom, še pretepati se nobenemu več ne ljubi«. Govorijo o trendu manjšanja fizičnega nasilja na osnovnih šolah in porastu psihičnega, prikritega, spletnega. Bolj kot pesti se tako iskrijo »zle« besede. Njihovo splošno mnenje je, da je nasilja na osnovnih šolah še vedno veliko, preveč.

Osebne izkušnje z nasiljem pri učencih urbanega okolja niso omejene, saj jih je glede na majhen vzorec posamezne zajete proučevane skupine precej. Kar šest izmed sedmih udeležencev je imelo osebno izkušnjo s spletnim nasiljem. Učenec, pripadnik nižjega delavskega razreda, je bil tako sam žrtev izključenosti iz skupine (izgon), osramočenosti, izobčenja, nadlegovanja, flaminga. Naslednji je primer nacionalne nestrpnosti. Učenec je večkrat žrtev zbadljivk (»čefur«) zaradi dejstva, ker je v Slovenijo prišel iz države območja nekdanje Jugoslavije. Oznaka »čefur« se ga je pogovorno prijela kot samoumevna, pri tem pa nekateri svoje besede opravičujejo s tem, »da se samo šalijo«.

A s podobnimi dejanji kljub vsemu ne prenehajo. Respondentu gre to »na živce« ter ga na »trenutke moti«. Hkrati se sprašuje, zakaj je v Sloveniji toliko posnemovalcev »čefurske kulture«, če bi naj bil omenjen koncept mišljen tako slabšalno. V zvezi s tem pove: »Prav trudijo se, govorijo na l, kratka črna frizura, pederuša, široka hoja, trenirka. Čapci pač. Pa sem jaz daleč od tega, da bi bil recimo klasičen čefur. Nisem niti po obnašanju, niti po oblačenju, pa se ne sramujem svojih korenin.« Z nasiljem se sooča tako v živo kot tudi na spletu. Dekle iz taiste osnovne šole je bila žrtev spletnega zalezovanja, nadlegovanja in sekstinga. Vse to s strani nekdanjega fanta, ki se z njunim razhodom ni najbolje sprijaznil. Omenjen koncept se je v tem primeru pojavljal v kombinaciji z izsiljevanjem. Nekdanji fant je imel nekaj intimnih fotografij respondentke, ki so pristale tudi na spletu, točneje na strani Ask.fm. Spletno zalezovanje se je stopnjevalo vse do trenutka, ko jo je »fant začel čakati tudi pred blokom«. Takrat, pravi dekle, »ji je bilo vsega dovolj«, obvestila je starše in pristojne organe. Naslednja respondentka govori o širjenju neresničnih informacij o sebi (očrnitev v kombinaciji s konceptom »outing«), tako preko spleta kot od ust do ust. Respondentka je dobra učenka, v šoli ima »zelo dobre ocene, ljubosumneži pa jo tu in tam pokličejo piflarka«. V razredni Facebook skupini, »kjer se pogovarjajo o prihajajočih šolskih stvareh, testih«, jo pogosto ignorirajo, kljub temu da bi jim s svojo pridnostjo lahko pomagala. V tej fokusni skupini je bila tudi učenka, ki ima izkušnje s spletnim nadlegovanjem, z žaljivimi komentarji na lastnem socialnem profilu, žaljivimi SMS-sporočili, osramočenostjo, izključenostjo iz skupine (izgon).

Učenka sicer ni bila seznanjena s konceptom spletnega izгона, a sodeč po njenem opisu (nekaj časa se je družila z določeno skupino vrstnic, nakar se je med njimi zgodil določen nesporazum in od tedaj naprej ni bila več »dodana« v nobeno zasebno skupino na Facebooku, ki je organizirala razne dogodke, npr. rojstne dneve) njena izkušnja ustreza kriterijem te pojavne oblike spletnega nasilja. Do nesporazumov je prišlo zaradi »ljubezni«, respondentka je prišla v konflikt s skupino punc, s katero je tudi prijateljevala, posebej z eno, »kateri naj bi prevzela fanta«. Osebno izkušnjo s spletnim nasiljem pa je imela tudi respondentka, ki je posnela »klasičen selfie, v kopalnici, slikan v ogledalo«. Omenjeno sliko pa so »določeni preoblikovali v photoshopu, ozadje spremenili v nekakšen bordel, za njen hrbet so dodali moške spolne organe«. Ta pojavna oblika še najbolj ustreza »očrnitvi,« pri tem pa se ne nanaša na širjenje neresničnih informacij o tej osebi, pač pa na »posredovanje digitalno preoblikovanih fotografij z negativno konotacijo (Žakelj 2014, 113). Respondentka se je ob tem »počutila osramočeno«.

Na osnovni šoli urbanega okolja je poleg osebnih izkušenj opazna tudi visoka stopnja razširjenosti spletnega nasilja pri drugih. Omenjeni primeri so precej pogojeni z nacionalno pripadnostjo. Čeprav učenci pravijo, da s priseljenci načeloma »živijo v sožitju«, največ primerov spletnega nasilja v urbanem okolju izvira prav iz nacionalne in etnične pogojenosti. Govorijo o tem, da je bila včasih toleranca zoper omenjen kriterij precej višja. Oklicati nekoga »čefur« je po njihovem »dandanes nekaj vsakdanjega, pogosto pa ljudje pozabljajo, da je omenjena oznaka slabšalnega pomena«. Slišati je bilo tudi, da so na udaru priseljeni učenci, bolj zaradi njihovega »siceršnjega karakterja« kot zaradi nacionalnosti, saj večina priseljencev povsem normalno funkcionira z ostalimi. Paradoksalno je namreč veliko takšnih, ki so po narodnosti Slovenci, ampak s svojim stilom želijo biti del »čefurske« subkulture. »Čapci« po njihovem. Pri diskriminaciji preko spletnih praks omenjajo tudi homofobijo. Pogost je tudi pojav outinga/prevare, očrnitve, spletnega nadlegovanja, izključitve/izgona, sekstinga. Slednji je v osnovni šoli urbanega okolja močno prisoten. Največ izkušenj z njim imajo dekleta. Tako je na njihovi šoli zaznana najvišja prisotnost izmenjav podob in sporočil s spolno vsebino. Vse skupaj posledično »vodi v izsiljevanje in zasmehovanje«. V tej fokusni skupini je zaznana tovrstna osebna izkušnja kot tudi veliko istih primerov, ki so se zgodili drugim (dekletom). Gole fotografije določenih deklet so se razširile preko spleta. Pogosto so bile te sporne fotografije tudi digitalno preoblikovane. Pri dekletih je bilo moč zaznati tudi tematiko širjenja neresničnih informacij (kombinacija »očrnitve« in »outinga/prevare«). Več punc je tako zasledilo neresnične informacije o sebi na spletu.

Paradoksalno pa jim fantje iz fokusne skupine očitajo, da so »one, kar se tega tiče, iste, opravljivke, raznašalke najrazličnejših čenč«. Dekleta so tako imele primere spletnega nasilja, ki so bili povečini povezani z (neuslišano) ljubeznijo in ljubusumnostjo. V zvezi s sekstingom velja omeniti dve mobilni aplikaciji, ki v zadnjem času beležita naraščajoče število uporabnikov, Povio in Snapchat. Učencem je pri teh dveh zanimiva predvsem svojevrstna dinamika, pri kateri jim je najbolj všeč dejstvo, da so naložene fotografije in videoposnetki ostalim vidni le za določen, kratkotrajen čas, ki ga uporabnik poljubno nastavi, spreminja. Posledično so uporabniki veliko bolj drzni pri sami uporabi, si upajo več, vedoč, da bo naložena zadeva ostalim dostopna le za nekaj časa. To sicer priznavajo učenci vseh treh šol. Učenci osnovne šole urbanega okolja omenijo, da se dekleta včasih na tovrsten način, kar »same izpostavijo obliki spletnega nasilja, ki gre v smeri objav in širjenja slik in posnetkov (delno) golih delov telesa«.

Učenci osnovne šole urbanega okolja, se povečini ne strinjajo, da bi se praksa spletnega nasilja razlikovala glede na stopnjo urbanosti, predvsem »zaradi vseprisotnosti interneta, tudi v manjših krajih«. Strinjali smo se, da se obstoječe družbene, razredne, krajevne neenakosti, prenašajo na splet in da se na njem v »zadnjem času tudi najbolj udejanjajo«. Respondentka pove, »da niso mladoletniki s spletom kar čez noč postali bolj nasilni«, temveč so »samo izkoristili njegove prednosti«. Zanje splet tudi ni »preprosto bolj nevaren«.

4.2 ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI SREDNJE URBANEGA OKOLJA

Respondenti v osnovni šoli srednje urbanega okolja glede nasilja pravijo, da »se ne začne in konča s fizičnim udarcem«. »Tovrstno nasilje zagotovo boli, do njega ni upravičen nihče, nikoli in nikdar, a vseeno – bolečina je v tem primeru povečini kratkotrajna, rana izgine, oseba se lahko pobere, tako ali drugače«. Naslednja sodelujoča izpostavi, da je »nasilje hujše, kadar govorimo o psihičnem izvajanju, o dolgotrajnem pritisku, ki ga nekdo izvaja nate, šikaniranje, manipulacija. Ko ti nekdo preide v zavest na ta način, je zadeva povsem drugačna. Posebej pri mladoletnikih, ki lahko imajo na račun prikritega nasilja zaznamovano celo življenje«. Mnenja o razmerju količine spletnega in fizičnega nasilja so porazdeljena, respondent je v zvezi s tem dejal: »Ko smo v šoli, prevladuje eno, ko pridemo domov za računalnik, pa drugo.« Toda vseeno se zdi, da je nekoliko več spletnega, kar ni »nič presenetljivega glede na čas, ki ga preživijo na spletu«.

Na osnovni šoli srednje urbanega okolja so imeli trije respondenti osebno izkušnjo s spletnim nasiljem. Izstopajo primeri vozača (nizkega razrednega statusa), učenke z nadpovprečno učno uspešnostjo (višji razredni status) in respondent, ki se je v to okolje priselil (nižji razredni status). Vozač je prejemal zbadljivke s strani določenih, ker se je v šolo prevažal s kombijem in ker imajo doma kmetijo. Vse to se je dogajalo v kombinaciji z verbalnim nasiljem v šoli in posmehljivimi komentarji na socialnem omrežju (Facebook). Stanje se je tekom let izboljšalo, ko se je učenec vklopil v družbo. Določen učenec prizna, da je bil tudi on med tistimi, ki so omenjenega fanta malce »zafrkavali«. Pravi, da se mu je »zdelo zabavno, saj je prihajal iz manjšega kraja in s kmetije, a da mu je sedaj žal«. V skupini je bil tudi učenec, ki je imel pred nekaj leti (v obdobju, ko so se preselili v Slovenijo) ravno tako osebno izkušnjo s spletnim nadlegovanjem v obliki zasebnih sporočil na Facebooku (tako anonimnih, kot tudi od sošolcev), v katerih je bil oklican za »čefurja«, in opazkami, »da se naj čimprej odseli tja, od koder je prišel«. Stanje se je prav tako izboljšalo, a se še sedaj z žalostjo spominja tega obdobja. Omenjeno nasilje se je tudi tu pojavljalo v kombinaciji z verbalnim, ampak se je na

spletu samo stopnjevalo pod krinko anonimnosti. Osebnostno izkušnjo s spletnim nasiljem je imelo še dekle (višji družbeni razred), ki je obenem tudi zelo dobra učenka. Pogosto je tarča spletnega nasilja, zbadljivke »piflarka« ji večkrat »krasijo inbox« na Facebooku. Obenem je »dekle mnogim fantom simpatična tudi vizualno« in v kombinaciji z njenim višjim družbenim statusom velikokrat žrtev spletnega nadlegovanja ostalih ljubosumnih najstnic. Dodaja, da ji velikokrat tovrstna sporočila pošljejo tudi starejša dekleta.

Po podrobni obrazložitvi vseh najpogostejših oblik spletnega nasilja so respondenti dejali, da so v uporabi praktično vse oblike, razen »happy slappinga«. Sodelujoč tako omeni: »Veliko je izključevanja pa očrnitve, širjenja neresničnih informacij, outinga/prevare. Zanimivo je, da ne veš, da za vsako obliko obstaja svoje ime, šele takrat se v bistvu zavedaš, koliko je tega.« Naslednji učenec opozori tudi na primer »posebljenja«, ko so »njegovi prijateljici vdrlji v njen Facebook profil, pisali in osveževali statute pod pretvezo, v njenem imenu. Pisali so erotične statute, vse z namenom, da osramotijo to osebo«. Na ta način je bila hkrati kršena tudi zasebnost te punce. Omenjen je tudi primer »spletnega zalezovanja«. Starejši moški je bil »obseden« s prijateljico sodelujočega v fokusni skupini, ji »nenehno pošiljal sporočila na Facebooku, všečkal slike, bil prikrito naporen in vsiljiv«. Do zalezovanja v klasičnem smislu in groženj ni prišlo. Respondenti najbolj izpostavljajo primera »spletnega nadlegovanja« v obliki zasebnih sporočil na socialnem omrežju Facebook in seksting, ki je očitno »praksa« na vseh proučevanih osnovnih šolah. Po njihovih besedah se seksting velikokrat pojavlja v kombinaciji z »outingom in prevaro«. Omenijo še nadlegovanje »zdravstveno hendikepiranih« ter nasilje zoper spolno usmerjenost.

Na njihovi šoli je namreč fant, ki ga preostali dečki prek spleta in v tudi živo zbadajo, da je »gej«. Tako je v srednjem urbanem okolju tudi primer diskriminatorne homofobije. »Problematičen je tudi prehod iz manjšega v večji kraj« (primer osebne izkušnje). Zlasti je »rizično« obdobje adaptacije na novo okolje in potencialno nesprejemanje priseljencev. Poleg omenjenih primerov se zdi, da se spletno nasilje najbolj udejanja po kriterijih nacionalne pripadnosti, (ne)uspešnosti v šoli in socialnega statusa. Respondentko med vsemi oblikami spletnega nasilja še najbolj prizadene »izključitev«. Pravi, da je »biti noter ali zunaj določenega kroga družbe/prijateljev ključnega pomena za oblikovanje identitete v teh letih«. »Vrstniško nasilje je tako mogoče razumeti kot sredstvo, ki ga otroci in mladostniki uporabljajo, da oblikujejo in predstavljajo svojo spolno, etnično in razredno identiteto v šolskem polju, saj je institucija šole za otroke temeljni javni prostor produkcije, artikulacije in potrjevanja identitet v interakcijah z vrstniki in svetom odraslih.« (Hrženjak 2011, 134)

Svojo identiteto pa mladoletniki največkrat potrjujejo skozi kategorijo »powerplays«, »igre družabne moči«, na osnovi katere se spletno nasilje velikokrat manifestira. To pritrjujejo tudi sodelujoči v srednje urbanem okolju. Strinjajo se, da se obstoječe družbene, krajevne, razredne neenakosti prenašajo na splet in da »splet s tem preprosto ni bolj nevaren.« Vsi učenci, ki so imeli s spletnim nasiljem osebno izkušnjo, trdijo, da se ob tem niso počutili v redu, a obenem se počutijo bolj varne, če so »napadeni« preko spleta, kot pa na »štiri oči«. Posledično na splet kot orodje za potencialno nasilje ne gledajo s tako veliko bojznijo kot, recimo, do fizičnega nasilja.

Učenci iz srednje urbanega okolja povečini menijo, »da se prakse spletnega nasilja ne razlikujejo toliko, glede na stopnjo urbanosti«. Mladoletniki iz različnih osnovnih šol v njihovem kraju se tako med sabo »vsaj na videz, bežno poznajo«. Če pa se ne, določeni kljub temu »prijateljujejo na socialnem omrežju Facebook«. Respondentka pove, da »tudi tisti, ki živijo bogu za nogo, na internetu niso v izolaciji.« »Na spletu lahko delajo iste stvari kot tisti iz večjega mesta. Pa tudi ne verjamem, da so tisti iz manjših krajev, vasi kaj bolj pobožni, nenevarni, kot ostali iz mesta,« še doda.

4.3 ZAZNAVA NASILJA V OSNOVNI ŠOLI RURALNEGA OKOLJA

Učenci iz osnovne šole ruralnega okolja pri konceptu nasilja opozorijo predvsem na psihično, prikrito, spletno in fizično nasilje. Slednje je še vedno prisotno, a v primerjavi z »osnovnošolskim obdobjem njihovih staršev vedno manj«. Tu in tam se sicer še kdo stepe, a po njihovih besedah vse to ni nič resnega.

V zadnjem času so mladoletniki, kot se je domiselno izrazil sodelujoč respondent, »močnejši na jeziku kot v mišicah«. Njihova ničelna toleranca zoper kakeršnokoli obliko nasilja se posebej razodeva v besedah učenke, za katero nasilje predstavlja že »vsiljevanje misli, zatiranje, nestrpnost do drugače mislečih«. Večina se je s to trditvijo strinjala. Eden izmed razlogov, ki je zmanjšal količino fizičnega in verbalnega nasilja, ki se je na njihovi šoli dogajalo med odmori, v razredih ter po šolskih hodnikih, je vzpostavitev varnostnih kamer. Te jih načeloma ne motijo, le določeni se zaradi tega počutijo utesnjene. Omenjen ukrep je pozitivno vplival na varnost v času pouka. Pri razmejitvi razmerja med fizičnim in spletnim nasiljem so mnenja deljena, a spletno nasilje je, sodeč po odgovorih, malce bolj prisotno. Obenem dodajajo, da to »v luči tehnoloških sprememb, današnji vseprisotnosti interneta, ni presenetljivo«.

Izmed sedmih sodelujočih respondentov je imela osebno izkušnjo s spletnim nasiljem ena učenka. Omenja primer lastnih »zdravstvenih težav, drastično izgubo teže«. Kot prizna, se je njena vizualna sprememba zgodila zaradi »njene nizke samopodobe«, s katero se je soočala pred časom. Situacija ji je kasneje ušla izpod nadzora. Bila je deležna spletnega nadlegovanja v obliki žaljivih nesramnih zasebnih sporočil na socialnem omrežju Facebook. O tej osebi so se kasneje preko spleta začele širiti neresnične informacije (očrnitev).

Bolj so se sodelujoči razgovorili pri primerih drugih. Primeri so raznovrstni, problematični, vredni vsakega obzira avtoritet. Prav vsak je povedal vsaj en primer, povečini sicer takšen, ki se dogaja drugim (vrstnikom njihove šole) in o katerih so samo slišali ali pa so jim delno poznani. Poudarijo, da je problematična spletna stran Ask.fm. Tu si posameznik ustvari javni profil, ki je namenjen temu, da mu lahko kdorkoli anonimno, vsem na očem, postavi kakšno vprašanje, komentar. Pogostokrat so ti komentarji žaljivi. Dodajajo, da se na ta način posamezniki »sami izpostavljajo verbalnemu nasilju«. Priznavajo, da je to eden izmed »bolj pritlehnih načinov iskanja pozornosti«. V zvezi s to stranjo omenijo tudi primer fanta, ki je po njihovem v Sloveniji odprl diskurz »fejmiča« in kasneje njegovih »hejterjev«. Koncept »fejmičev« je pri osnovnošolcih že uveljavljen pojem. Mladenič je izstopal s svojim videzom, oblačili, nalaganjem »selfijev« na Facebook – do te mere, da so določeni, njegovi (ljubusumni) sovrstniki, na Youtube objavili video, kjer so ga skritizirali, mu grozili, zadeva je na koncu pristala v medijih. Vključili so se starši, policija. Podobne primere pa so omenjali tudi učenci ruralnega okolja. Pogostokrat kdorkoli postane tarča zbadljivk in oblik spletnega nasilja prav zaradi svoje »popularnosti«, ki na omenjeni šoli pogostokrat predvsem temelji na vsoti »všečkov« na socialnem omrežju Facebook, ki jih posameznik prejme. »Všečki« na Facebooku so tako velikokrat jedro spora. Pričakoval sem, da kdor ima na Facebooku veliko všečkov, premosorazmerno pridobiva tudi sovražnike. Pri poznanih primerih »drugih« so nadalje izpostavili predvsem žaljiva zasebna sporočila na socialnem omrežju Facebook (spletno nadlegovanje), flaming, žaljive komentarje na osebem profilu Facebooku izključenost iz skupine, žaljiva SMS sporočila, anonimne klice pod skrito številko, sovražna sporočila na profilih, homofobijo, seksting. Pri slednjem je določeno dekle, leto starejše, poslala svoje pomanjkljive intimne fotografije določenemu fantu, ki jih je viralno razširil. Primer se je zaključil s prepisom omenjene punce na drugo šolo. Sicer respondenti pravijo, da seksting na njihovi šoli ni tako razširjen, oziroma »vsaj ne da bi oni vedeli«. Postrežejo z enim tovrstnim primerom, kar je znatno manj kot učenci preostalih dveh urbanih okolij. Učenci omenijo tudi »ustanavljanje« skupin na omrežju Facebook, ki so z žaljivo konotacijo

uperjene proti določenim. Te skupine niso omejene samo na krog mladoletnikov, pogostokrat so namenjene tudi »avoriteti«, njihovim učiteljem - največkrat v kontekstu omaleževanja njihovega »ugleda«, želji pa zamenjevi učitelja. Omenjen je tudi primer zbadanja njihovega sošolca, ki je po njihovih besedah, »samotar«, »asocialen«. Nasilje se je pojavljalo v kombinaciji s spletnim nasiljem.

Pri osnovni šoli ruralnega okolja je bilo moč tudi razbrati, da so učenci z dobro učno uspešnostjo omenili veliko primerov spletnega nasilja. Poleg večje količine izkustev se je izkazalo, da tudi sicer posedujejo več informacij s tega področja. Tudi oni so, recimo, tu in tam tarča raznih oznak, žaljivih komentarjev (»piflar«; sicer v živo in ne preko spleta), a se »s tem ne obremenjujejo«. Splošno poznavanje primerov spletnega nasilja drugih v ruralnem okolju je tudi razredno pogojeno. Tako se pogostost izkustva (drugih) viša z razredno pozicijo, vzajemno s tem pa tudi dojemanje samih nasilnih aktov. Tako so tisti, ki pripadajo višjemu razredu (in tudi tisti, ki so bolj uspešni v šoli), mnogo manj tolerantni do kakršnekoli oblike spletnega nasilja in bolj občutljivi. V ruralnem okolju velja opozoriti na pozitivno izkušnjo pripadnika nižjega družbenega razreda in »priseljence« iz druge države. Slednja nista imela negativnih izkušenj s spletnim nasiljem, nadlegovanjem.

Respondenti priznavajo, da je spletnega nasilja na drugih šolah, v drugih »krogih« morebiti več ali manj, a pri različni stopnji urbanosti krajev večjo diferenciacijo v pojavnosti spletnega nasilja povečini zanikajo. Prakse spletnega nadlegovanja se po njihovem »pojavnostjo tudi v manjših krajih«, navidezno »mirnejših krajih«, predvsem »zaradi viralnosti spleta«.

4.4 PRIMERJAVA ZAZNAV SPLETNEGA NASILJA GLEDE NA STOPNJO URBANOSTI

Po opravljenih fokusnih skupinah je moč zaznati, da izstopa različna pojavnost spletnega nasilja glede na stopnjo urbanosti osnovnih šol, predvsem pri osebnih izkušnjah respondentov. Po številu le-teh prednjači osnovna šola urbanega naselja, sledi srednje urbano in nato ruralno okolje (glej tabelo 4.1). Pojavnost spletnega nasilja v mojem primeru premosorazmerno narašča v velikostjo urbanosti naselja. Zakaj je temu tako?

Okolje, ki v mojem primeru predstavlja urbano naselje, je veliko bolj nacionalno, razredno/statusno, etnično razslojeno kot preostala dva kraja. Velenje namreč velja za multikulturno in multietnično mesto. Veliko je število priseljencev, velik delež Neslovencev. V Velenju se je v popisu prebivalstva leta 2011 18 odstotkov opredelilo za Neslovence

(slovensko povprečje je 7 odstotkov). Upravna enota Velenje pa obenem sodi tudi med bolj nevarne, po številu nasilnih kriminalnih dejanj letno je med štirimi najnevarnejšimi slovenskimi mesti (Knez, 2014). Posledično pa se obstoječe družbene neenakosti sorazmerno prenašajo v digitalno neenakosti (o čemer govori tudi moja predpostavka). Poleg razlike v pojavnosti osebnih izkušenj s spletnim nasiljem nekoliko izstopa tudi razlika v samih primerih najpogostejšega spletnega nasilja. Tako recimo v urbanem naselju izstopajo primeri diskriminatorne nacionalnosti, statusnih/razrednih razlik, težav, ki sicer pestijo družbo; v ruralnem okolju prednjači nasilje zoper tiste, ki izstopajo z izgledom (bodisi ker jih je »mati narava« ustvarila takšne, kot so, bodisi se trudijo sami - npr. s stilom oblačenja). V srednje urbanem prevladuje nekakšna mešanica vsega. V vseh okoljih se da opaziti, da imajo največ težav učenci, ki v določeno družbo pridejo na novo, »prišleki«. Obdobje privajanja in iskanja »sožitja« z večjo skupino, ki je že dalj časa skupaj, je tako najbolj rizično. V primerjavi z vrstniki, ki pripadajo večinski etniji in bogatejšim slojem, so priseljeni otroci velikokrat v ekonomsko slabšem položaju, hkrati pa so v širši družbi marginalizirani, ker pripadajo etnični manjšini (Hrženjak 2011, 144).

Podatki o večji količini osebnih izkustev respondentov s spletnim nasiljem na strani urbanega okolja, se sicer v celoti ne skladajo s podatki o siceršnji razširjenosti nasilja v proučevanem okolju med mladoletniki po Upravnih enotah v Republiki Sloveniji, ki jih bom omenil kot statistično podporo in kot potencialno podlago razčlenitve spletnega nasilja. Sonia Livingstone (2014, 62) namreč trdi, da »splet ni preprosto bolj nevaren«, zagovarja predvsem z navezavo na opozorilo, ki veleva, da posploševati, kako je s spletnim nasiljem glede na stopnjo urbanosti, ni mogoče, brez tega da v podroben obzir ne vzamem tudi siceršnjo stopnjo nasilja – najsibodi v ruralnem ali urbanem okolju. Tako recimo povprečno število obravnavanih kaznivih dejanj na 100 mladoletnikov letno v Upravni enoti Velenje, kamor v mojem primeru spada osnovna šola urbanega okolja, znaša 0.37. Na drugi strani je v Upravni enoti Slovenj Gradec, ki v moji raziskavi zastopa srednje urbano okolje, povprečno število obravnavanih kaznivih dejanj na 100 mladoletnikov 0.21. Upravna enota Slovenj Gradec je, kar se tiče mladoletniškega nasilja, nekoliko varnejša (Pirnat 2015). Presenetljiv je podatek o razmeroma veliki razširjenosti nasilnih dejanj v Upravni enoti Radlje Ob Dravi, kjer se nahaja osnovna šola, ki v moji diplomski nalogi predstavlja ruralno okolje. Tam je namreč povprečno število obravnavanih kaznivih dejanj na 100 mladoletnikov 0.48 (Pirnat 2015). Največ izmed

vseh proučevanih osnovnih šol torej¹. V tej luči jih problematiziram nekoliko z rezervo, saj se bolj kot na spletno nadlegovanje, nanašajo na kriminalna dejanja mladoletnikov. Relativno visok delež mladoletniškega nasilja v tem okolju lahko povežem predvsem s tem, da je bil v osnovni šoli ruralnega okolja delež fizičnega/klasičnega nasilja v primerjavi s spletnim in v kontestualizaciji s preostalima proučevanima okoljema še največji.

Ugotovitev Sonie Livingstone (2014, 62), da je spletno nasilje pogostejše v okoljih, kjer je tudi stopnja »klasičnega« nasilja višja, in ne v okoljih, kjer je raba interneta najvišja oziroma, kjer je splet najbolj dostopen, v uporabi, v mojem primeru, vsaj pri osebnih izkušnjah, ne drži v celoti. Omenjena povezava sicer velja do določene mere, a ravno tako kot stopnjo nasilja v posameznem kraju, je treba upoštevati tudi obstoječe krajevne populacijske neenakosti. Kljub temu da zgornji podatki o mladostniškem nasilju govorijo o večji količini slednjega, na področju ruralnega okolja, Velenje vseeno spada med nevarnejša slovenska mesta. Tako se vsaj pri osebnih izkušnjah potrjuje ugotovitev Livingstonove o tesni povezanosti višje stopnje spletnega nasilja v okoljih, kjer je stopnja »klasičnega« nasilja najvišja.

¹ Omenjeni podatki so dostopni na uradni strani slovenske policije, ob tem pa velja tudi omeniti, da so upoštevani zgolj primeri mladoletniškega nasilja, ki so bili tako resni, da jih je policija obravnavala kot kazniva dejanja (Pirnat 2015).

Tabela 4.1: Osebnе izkušnje s spletnim nasiljem v treh različnih okoljih

OBLIKA SPLETNEGA NASILJA	Ruralno	Srednje urbano	Urbano
seksting			dekle; v kombinaciji z izsiljevanjem, nadlegovanjem, cyberstalking/spletno zalezovanje, tudi v »živo«
očrnitev	dekle; širjenje neresničnih informacij o njej, spletno nadlegovanje; anoreksičnost, zdravstvene težave		dekle; dobra učenka, oklicana »piflarka«, tudi verbalno v živo, v kombinaciji z »outingom« iz razredne Facebook skupine in drug primer dekle; digitalno preoblikovanje njene profilne slike, osramočenost
izgon			dekle; zavoljo »ljubosumnosti ostalih punc«, »prevzame fanta«, jo izključijo iz družbe, skupin na Facebooku, žaljiva SMS-sporočila, tudi spletno nadlegovanje in flaming
spletno nadlegovanje		dekle; dobra učenka, višji razredni status, oklicana »piflarka«, »ljubosumnost ostalih najstnic«	

4.5 SINTEZA

V diplomski nalogi sem skozi potencialno različno pojavnost spletnega nasilja znotraj različnih urbanih okolij skušal pokazati, da virtualno okolje preprosto ni bolj nevarno, kot se je glasila ena izmed mojih predpostavk. Tako v urbanem, srednje urbanem, kot tudi ruralnem okolju »moč« spletnih besed ne nadomešča povsem moči »mišic«, a predstavlja »alternativno«, novodobno obliko nasilnega vedenja. V vseh okoljih se zdi, da sem proučil generacijo mladoletnikov, ki bolj kot fizično konflikte ustvarja (in tudi povečini rešuje) z besedami, verbalno, bolj s spletnim nasiljem kot s fizičnim. »Wi-fi« označujejo, »kot nekaj

najlepšega, kar jih lahko doleti, kadar so zdoma«. Zavoljo njihove konstantne »online« dosegljivosti se zdi, da fizično nasilje zaradi porasta spletnega izgublja svoj primat. Kljub temu ga ne moremo označiti za bolj nevarnega.

Ugotovil sem, da se različna pojavnost spletnega nasilja v različnih okoljih še najbolj manifestira pri osebnih izkušnjah. A kljub temu se zdi, da spletno nasilje, tako v urbanem, srednje urbanem in ruralnem okolju, obstoja v podobni meri. To je potrdila predvsem razširjenost spletnega nasilja in splošen, podoben utrip v vsakemu izmed okolij. Posploševati, da je v urbanem okolju več spletnega nasilja, zato ne bi bilo na mestu. Poleg potrebnega obzira na stopnjo nasilja v določenem kraju, tudi zato, ker je bil vzorec v vsaki skupini relativno majhen, in pa ker je bilo kot primer urbanega okolja izbrano mesto, ki ima, napram ostalima dvema proučevanima okoljema veliko bolj »razslojeno« populacijo. Kljub temu da rezultati osebnih izkušenj respondentov pričajo o nekoliko večji količini spletnih izkušenj na strani urbanega okolja, večjih razlik med percepcijo spletnega nasilja med okolji ni. Govorim predvsem o splošnem vtisu respondentov, o siceršnjem poznavanju problematike, ki je bila na vseh treh šolah podobna. Tako so tudi tisti, ki se osebno s spletnim nadlegovanjem niso soočili, imeli veliko povedati o problemih drugih.

V fokusnih skupinah sem postavil tudi konkretno vprašanje o tem, kaj respondenti mislijo o potencialni različni pojavnosti spletnega nasilja glede na urbanost naselja. Osnovnošolci zanikajo diferenciacijo v luči urbano-ruralnega kriterija. Predvsem zaradi »vseprisotnosti interneta« tako v urbanem, srednje urbanem kot tudi v ruralnem okolju imajo namreč vsi respondenti dostop do spleta. Klasične spletne prakse kot tudi povprečen čas respondentov, ki ga preživijo na spletu, je v vseh okoljih podoben, zato iz tega vidika, tudi ni bilo moč izpeljati potencialnih diferenciacij pojavnosti spletnega nasilja na ločnici urbano-ruralno.

Integracija spleta, vzpostavitev optičnega omrežja in širokopasovne povezave je v zadnjih letih v veliko medmrežno skupnost povezala tudi manjše, bolj odročne slovenske kraje, vasi. Digitalizacija in razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije tako briše meje med urbanim in ruralnim. Respondentka v zvezi s tem pove, da je na spletu bolj ali manj irelevantno, ali uporabnik participira iz kraja, postavljenega »bogu za nogo«, ali pa iz večjega mesta. Posameznika do akta nasilnega spletnega dejanja, tako v urbanem kot tudi v ruralnem okolju, povezuje ista količina vloženga truda, nekaj natipkanih besed in potrditveni klik. V vseh treh okoljih se je namreč izkazalo, da (večji) dostop do interneta in s tem več spletnega nasilja, ni ključni faktor, saj tako v urbanem, srednje urbanem in ruralnem okolju v enaki meri participirajo na spletu. Digitalna neenakost tako ni ključni dejavnik, ki bi vplival na večjo

stopnjo spletnega nasilja. Kovačič in drugi (2009, 44) trdijo, da je »škodljivost« določene spletne vsebine pogojena s kulturo in vrednotami, ki veljajo v določeni skupnosti. V obzir je potrebno bolj vzeti demografsko, kulturno, razredno sestavo določenega okolja, ki se, kot se je izkazalo tudi v mojem primeru, tudi najbolj manifestira. Kot pravi Sonia Livingstone (2011, 133), se socialno ekonomska neenakost pogosto zrcali v digitalni. Potrebno je osvetliti tudi splošno stopnjo nasilja v posameznem kraju. Vse to implicira na to, da je spletno nadlegovanje zgolj novodobna oblika že dolgo prisotnih in na nek način »uveljavljenih« mladostniških problemov, in ne posledica razširjenosti »novih tehnologij« (Livingstone 2011, 62). Družbena struktura, »zunanje«, »objektivno« se namreč prevaja v individualno, »subjektivno«, »notranje«, v nenehnih, nikoli zaključenih procesih vzpostavljanja in (re)definiranja identitete mladostnikov (Hrženjak 2011, 133). V vseh proučevanih okoljih se izkaže, da njihova spletno-socialna interakcija temelji predvsem na konstrukciji »normalnega« in »nenormalnega« ter stigmatizaciji »nenormalnih« (Jontes in drugi 2015, 22). Konstrukcija »(ne)normalnega«, razlike med mladoletniki, hierarhije, njihove pozicije moči, pa so določene tudi z razredno in etnično pripadnostjo (Hrženjak 2011, 137). Interpretacija empirične kvalitativne raziskave je pokazala, da v vseh okoljih respondenti »uporabljajo« spletno vrstniško nasilje kot eno izmed razpoložljivih orodij/načinov, s pomočjo katerega mladostniki in mladostnice konstruirajo svoje spolne, etnične in razredne identitete (Hrženjak 2014,134).

5 SKLEP

O spletu so se v zadnjem času razvili diskurzi o (bolj) nevarnem okolju za mladostnike, da se spletno nasilje dramatično povečuje in da je krutejše kot fizično. A zdi se, da ga zaenkrat osnovnošolci kot takega (še) ne občutijo. Sodeč po opravljenih fokusnih skupinah ugotavljam, da spleta ne moremo oklicati za bolj nevarnega. Hkrati ugotavljam, da se spletno nasilje bolj udejanja v okoljih, kjer je že tako ali tako največ klasičnega nasilja, družbenih razlik in neenakosti. Ugotovitev o korelaciji siceršnjega in spletnega nasilja, ki je v mojem primeru ključna za kontekstualizacijo spletnega nadlegovanja glede na stopnjo urbanosti, je v skladu z ugotovitvijo, ki ga na to temo poda Sonie Livingstone (2014, 62).

Obstoječe družbene neenakosti, družbena razmerja moči, družbene napetosti se samo aplicirajo preko spleta v luči sprememb sodobne medijske družbe. Odgovornost za porast spletnega nasilja ni moč pripisati izključno tehnologiji, ker spletno udejstvovanje predstavlja

utrip realnega življenja. Prepletenost virtualnega in realnega življenja je bila vidna tako v tipičnih medijskih praksah respondentov, in pa, kar je najpomembneje, iz njihovih izkušenj s spletnim nadlegovanjem. Ker virtualnega in realnega življenja ne moremo ločiti, lahko vzrok deviantnih vedenj pripišemo obstoječim družbenim odnosom, hierarhiji, ki je šla v korak z digitalnim časom. V vseh okoljih se je izkazalo, da spletno nadlegovanje ni tako »problematično« in da je bolj odraz in afirmacija problemov, ki izhajajo iz družbenih razmerij moči, neenakosti. Tako tudi Livingstone in Smith (v Finkelhor 2014, 657) opozarjata na tesno prepletenost »offline« in »online« življenja. Dovolj zgovorna je njuna ugotovitev, da so tisti, ki zaidejo v težave v realnem življenju, pogosteje tudi tarča spletnega nasilja. Omenjen podatek predstavlja enega izmed ključnih argumentov, ki splet, vsaj z vidika orodja za komuniciranje, razbremenjuje največje krivde in odgovornosti. Finkelhor (2014, 655) trdi, da se pravilen odziv ne skriva toliko v »učenju« varne spletne rabe, pač pa »osebna rast«, »izobraževanje« o temeljnih življenjskih spretnostih, čustvena inteligentnost govori o tem, da »tehnologija« sama po sebi ni nevarna, v kolikor je posameznik tudi v realnem življenju več socialne interakcije.

V diplomski nalogi se je izkazalo, da je spletno nasilje resnično velik problem, povezan z vse večjim številom uporabnikov različnih spletnih storitev. Kot opazja Finkelhor (v Jontes in drugi 2015, 3), se je utrdilo problematično prepričanje, da digitalna okolja »povečujejo« deviantnost v primerjavi z realnim življenjem ter da digitalna okolja s svojo specifično dinamiko nasilno vedenje mladih samo še spodbujajo. Hargittai (v Hrženjak, 1307) celo trdi, da nove komunikacijske tehnologije (Facebook) z vidika družbene reprodukcije zaostrejujejo obstoječe neenakosti, s tem ko povečujejo možnosti tistih, ki so že privilegirani, in še bolj marginalizirajo tiste, ki so izključeni. Tovrstna predpostavka se je v moji raziskavi, v veliki meri, a ne povsem, izkazala za napačno, saj so nasilna vedenja na spletu bolj podaljšek kot izključno nadomestek nasilja iz realnega »offline« življenja. Pristanem pa na tezo, ki jo potrjujejo tudi druge raziskave, da digitalna neenakost odraža obstoječe družbene neenakosti (Mossberger v Hrženjak, 1308). Finkelhor izpostavi (2014, 655), da digitalno okolje ni nič več, če ne celo manj nevarno, od ostalih »offline« okolij, v katerih mladoletniki participirajo. Kot se je veliko najrazličnejših dejavnosti (sicer namerno, z željo po lažjem dosegu »občinstva«, posledično večjega zaslužka) preselilo na splet (od nakupovanje do najbolj banalnih stvari), je tam mesto našlo tudi nasilje. »Bullying went digital«. Kot nekakšno logično sosledje digitalne evolucije.

Problemi, ki so nastali in se dnevno pojavljajo, niso prav nič edinstveni, ampak podaljški vsakodnevnih socialnih interakcij. Mit o drastičnem povečanju medvrstniškega nasilja na spletu v zadnjem času tako drži le deloma. V obziru eksponentne rasti uporabnikov spleta, družbenih omrežij je spletno nadlegovanje pričakovano, v mejah normale. O rasti spletnega nasilja razsežnosti vredne »moralne panike« tako ne moremo govoriti, saj »online« življenja na spletu ne moremo reducirati, ločiti od realnega. Vsakdanje, klasično (tako fizično kot verbalno) je še vedno vseprisotno. Tako Livingstone in Smith (v Jontes in drugi 2015, 4) v odmevnem pregledu raziskav s tega področja ugotavljata, da je resnega in ponavljajočega se spletnega nadlegovanja in nasilja še vedno manj kot klasičnega, fizičnega medvrstniškega nasilja. Čeprav tudi Sabella, Patchin in Hinduja (2013, 2705-2707) pišejo o tem, da se spletno nasilje pojavlja v epidemičnih razsežnostih in da ga je že veliko več kot tradicionalnega, sam v svojih fokusnih skupinah tega nisem zaznal. Sodeč po opravljenih fokusnih skupinah, v treh različnih okoljih, gre »v primeru problematiziranja nasilja med mladimi v kibernetnem prostoru kot ene od pasti rabe interneta, za začasno pretirano pozornost in zaskrbljenost, ki se običajno pojavita ob vseh večjih družbeno-tehnoloških spremembah, ki vplivajo na vsakdanje življenje mladih« (Žakelj 2013, 118). Opozoriti je potrebno, da je vzorec moje diplomske naloge relativno majhen. Tudi podatek, da pri sodelujočih respondentih, spletno nasilje, razen povzročene neugodja in osramočenosti, ni pripeljalo do izolacije (s strani večine), zavračanja obiskovanja šole, samopoškodovanja ali celo do skrajnosti, kot je samomor, botruje temu, da respondenti spletnega nasilja še ne percepirajo v tako problematični luči. Kakršnakoli večja »travmatična« izkušnja pa lahko povsem spremeni njihov pogled. Upam, da bo ravno ta pretirana (preventivna), medijska in v mojem primeru raziskovalna pozornost tovrstne negativne izkušnje omejila, preprečila. Že ena manj bo za začetek dovolj.

6 LITERATURA

1. Clark, Lauren. 2009. Focus Group Research With Children and Youth. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing* 14 (2): 152–154.
2. Erb, Helmut H., Sylvia Schneider in Jana Ambrožič. 2004. *Nasilje v šoli in kako se mu lahko zoperstaviš*. Radovljica: Didakta.
3. Finkelhor, David. 2014. *Commentary: Cause for alarm? Youth and internet risk research – a commentary on Livingston and Smith*. *Journal of child psychology and psychiatry* 55 (6): 655–658.
4. Gentile, Douglas A. 2014. *Media violence and children: a complete guide for parents and professionals*. United States of America.
5. Hrženjak, Majda. 2011. *Vrstniško nasilje v perspektivi dominantnih konstrukcij ženskosti in moškosti ter sovpadanja strukturnih neenakosti*. *Šolsko polje* 22 (3–4): 131–147.
6. Hrženjak, Majda. 2014. Državlanske prakse mladih z vidika digitalne neenakosti in interseksionalnosti. *Teorija in praksa* 51 (6): 1304-1320.
7. Jontes, Dejan, Breda Luthar in Tanja Oblak Črnič. 2015. *Raziskovalno poročilo Moč besed: Družbeni in medijski vidiki spletnega nasilja*. Ljubljana: FDV.
8. Klemenčič, Sonja in Valentina Hlebec. 2007. *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Dostopno prek: <http://poki.acs.si/documents/N-49-3.pdf> (26. maj 2015).
9. Knez, Primož. 2014. *Jesenice in Velenje: eno priseljsko mesto mirno, drugo med najbolj nasilnimi*. Dostopno prek: <http://podcrto.si/jesenice-in-velenje-eno-priseljsko-mesto-mirno-drugo-med-najbolj-nasilnimi/> (26. maj 2015).
10. Kovačič, Matej, Tanja Šterk, Alenka Žavbi, Tomislav Dolenc, Gorazd Božič, Tina Zupančič in Ajda Jerman Kuželjčki. 2009. *Deskanje po varnih vodah: gradiva za učitelje*. Ljubljana: Projekt SAFE-SI, Fakulteta za družbene vede, Center za metodologijo in informatiko.
11. Kowalski, Robin M., Susan P. Limber in Patricia W. Agatston. 2012. *Cyberbullying: Bullying in the Digital Age*. Velika Britanija: Wiley-Blackwell.

12. Livingstone, Sonia, Haddon, Leslie, Görzig, Anke in Kjartan Ólafsson. 2011. *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. Dostopno prek: [http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf) (1. februar 2015).
13. Oblak, Tanja. 2002. Internet kot nov dejavnik družbenega razlikovanja? *Družboslovne razprave* 18 (40): 107-119.
14. Pečjak, Sonja. 2014. *Medvrstniško nasilje v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
15. Pirnat, Tanja. 2015. *Katera slovenska mesta imajo največje probleme z mladoletniškim nasiljem*. Dostopno prek: <http://podcrto.si/dosje/kriminal/> (26. maj 2015).
16. Praprotnik, Tadej. 2003. Pragmatični vidiki žaljive komunikacije v računalniško posredovani komunikaciji – multipla perspektiva. *Teorija in praksa* 40 (3): 515-540.
17. Sabella, Russell A., Justin W. Patchin in Sameer Hinduja. 2013. Cyberbullying myths and realities. *Computers in human behavior* 29: 2703-2711.
18. Uršič, Matjaž in Marjan Hočevar. 2007. *Protiurbanost kot način življenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Zupančič, Jernej. 2006. Narodna struktura prebivalstva Velenja ter vprašanja medetičnih odnosov. *Šaleška in Zgornja Savinjska dolina*: 138-147.
20. Žakelj, Tjaša. 2013. Nasilje med mladimi v kibernetnem prostoru: neraziskanost pojava v Sloveniji. *Družboslovne razprave* 74: 107-123.

PRILOGE

A TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI URBANEGA OKOLJA

D. T.: Pozdravljeni na skupinskem pogovoru. Fokusna skupina je neke vrste skupinski intervju, ki je tokrat povezan z raziskavo na temo spletnega nasilja za potrebe moje diplomske naloge. Z vašo pomočjo in s pomočjo mladih, ki se morebiti s tovrstimi fenomeni najbolj srečujete, bi najprej želel ugotoviti, koliko je tega nasilja, kakšne vrste to nasilje je, kakšne so vaše izkušnje z nasiljem. Pogovor se snema, vaše izjave bodo anonimne - bodisi z inicialkami ali pa s psevdonimom. Imamo štiri sklope vprašanj. Pa predlagam, da začnemo kar pri tebi 1.

D. T: **Preden preidemo na spletno nadlegovanje, bi vas prosil, če vsak od vas zase in nam pove par besed o sebi, kaj ga veseli, kaj ga morda ne veseli, pa predvsem kakšne imate ambicije, kje se vidite čez naslednjih 5 let.**

O SEBI

1: Jaz sem stara 15 let. Rada bi postala manekenka oziroma počela vsaj nekaj z modo. Rada sem lepo oblečena, mi je všeč, da se uredim. Komaj čakam, da grem naprej v Ljubljano, v srednjo šolo. Drugače v prostem času rada rolam, tečem, skrbim za svoje telo, hodim na pijače s prijateljicami, v kino. To je to.

2: Jaz pa se v prihodnosti vidim kot učiteljica, profesorica matematike. Sem čisto preprosta osnovnošolka, rada se isto družim s prijatelji. Treniram tudi plavanje, ampak je kar naporno, tako da ne vem, kako dolgo bom še zdržala sedaj v srednji šoli, pa potem na fakso.

3: Jaz pa bi rada postala pevka, vsi mi pravijo, da imam posluh. Obiskujem tudi solo petje, delam na svojem glasu. Pojem na raznih šolskih prireditvah, dogodkih. V prihodnosti bi rada posnela svoj album. Drugače pa tako malo »pohajkujem« s prijateljicami po Velenju. Rada se zabavam, sem prijazna.

4: Jaz pa bi rada postala modna oblikovalka. Rada spremljam oddaje, povezane z modo, fashion showe, modne dogodke. V prostem času rišem in šivam, skreirala sem že tudi kakšno lastno obleko. Grem potem v srednjo šolo v Ljubljano.

5: Moja otroška želja je bila postati gasilec, ampak je z vsakim dnem manjša. Igram harmoniko, tudi na kakšnih rojstnodnevnih zabavah. Ukvarjam se s športom, ne treniram sicer kaj, rad tečem, se isto družim s prijatelji.

6: Jaz pa sem obseden s tehnologijo, pametnimi telefoni. Rad bi postal poslovnež, s kolegi zagnal kakšno startup podjetje, razvil kakšno aplikacijo za pametne telefone. Imamo kar nekaj idej. V šoli imam najraje fiziko in matematiko.

7: Jaz pa še ne vem, kaj bi rad postal. Je še prezgodaj. Vem, da sem si v otroštvu želel postati pilot, ampak mislim, da to ne bo uresničljivo, ker imam probleme z ušesi, se težko vozim z letali. Tako da že zaradi tega ne bi šlo. Treniram tudi nogomet pri Nogometnem klubu Velenje. Rad poslušam glasbo, predvsem rap, tudi velenjske lokalne »reperje«.

D. T.: Dobro, hvala. Kaj pa za vas pomeni biti »kul«? Kaj je in? Se vam zdi, da obstajajo različne definicije »biti cool« na različnih šolah, med različnimi ljudmi?

1: Pa kaj pa vem, različno, med osnovnošolci, srednješolci, pa potem odraslimi. Biti kul, pač da se razumeš z vrstniki, da te imajo radi, da držiš gor zabave. Ne škodi niti, če si dobrega videza. Ponavadi pa je tako, če si popularen, »in«, te ljudje hitro začnejo obrekovati.

2: Ja, definitivno, da je različno med različnimi ljudmi, na različnih šolah. Pri nas bi rekla, samo da so »air maxice«, pa pajkice »skos« (smeh). No, to je bolj sarkazem. Ne da jaz dejansko kaj od tega nosim. Veliko vlogo ima tudi Facebook – recimo, kaj objavljaš. Že tu se precej vidi, kako si popularen. Recimo koliko lajkov prejmeš na določeno objavo. Eni si res preveč k srcu vzamejo to, koliko všečkov prejmejo. Vsak namreč hoče biti čimbolj popularen. Če pa tega ne doseže, lahko gre vse skupaj tudi v drugo skrajnost, depresije.

3: Definitivno zunanji videz pri nas. Pa to, da si »faca«, da si zabaven, da imaš dobre »fore«, se znaš pošaliti, tudi na svoj račun. Da si smešen. Da na nek način izstopaš, imaš svoj stil, ti je vseeno, kaj si drugi mislijo. Pa tudi Facebook seveda.

4: Pri nas v Velenju bi rekla, da je vsaj med mladimi pomemben predvsem zunanji videz. Pa kako se oblačiš, znamke, »ovo ono«. Kot je rekla oseba (2). Sicer meni air maxice niso všeč, enim pač. Znamke, ura, torbica, očala rayban. Pač to je pomemben kriterij. Meni je to tako ali tako všeč, ker se rada lepo oblečem, dam nekaj nase. Pri nas se mi zdi, da punce kar tekmujejo med sabo, katera bo imela določeno znamko tega in onega. Pač osnovna šola je itak eno obdobje eksperimentiranja. Pa ti je čez čas mogoče kaj žal, ko pogledaš slike za nazaj.

5: Kaj pa vem, eno je kar si mislim jaz, da je »kul«, drugo pa kar dejansko res je. Meni je načeloma vseeno. Ne dam nekaj na to. Večinoma to, kar so že omenili pred mano. Je pa to enim pomembno, ja, eni se zelo obremenjujejo, pa po sili hočejo nekaj biti popularni.

Jaz pač imam svojo družbo, tistih par prijateljev in to je to. Če pa bi moral omeniti eno stvar, po kateri je nekdo popularen, bi rekel sigurno videz.

6: Odvisno od prioritete. To, kar so recimo rekli pred mano, je meni popolnoma vseeno. Ne dam ravno veliko na oblačila. Mislim, da znanje največ šteje. Pa da si normalen, da te imajo ljudje radi. Mogoče recimo niso omenili pred mano, da so eni popularni danes samo zato, ker prihajajo iz bogate družine. To se mi zdi bolano.

D. T.: Ja?

Vsi prikimajo

6: Ja, pa tudi drugi negativen ekstrem. Popularni so recimo tudi oni, ki pijejo, kadijo. Skratka, pač izstopati moraš iz množice. Postavljanje pred drugimi recimo, tudi kdaj kršenje zakonov. Pa seveda tudi spletni imidž.

7: Jaz pa bom kar s primerom ponazoril. Meni je »kul« recimo naša velenjska »rap« zasedba, njihov način življenja, njihov stil. Ghet, Mrigo. Se mi zdi, da jim je res uspelo dvigniti »rap« glasbo na nek višji nivo.

Koliko pa vam recimo pomeni dejstvo, da si priljubljen, kaj ste za to pripravljeni narediti? Sledite svojim vrednotam ali se podredite družbi?

1: Pa kaj pa vem. Nekaj sigurno narediš. To po mojem mnenju tako ali tako vsak. Tisti, ki reče, da mu je čisto vseeno, mislim, da laže. Zdaj ali je res tak karakter ali pa živi v svojem svetu. Da bi nekaj pretiravala, to ne, ampak pač iščem tisto družbo, ki tako ali tako ustreza mojim vrednotam. Da bi se nekaj pretvarjala in to, to pa sigurno ne.

2: Ja, definitivno mi pomeni veliko. Ne grem pa nikoli preko sebe.

3: Isto. Ampak pogosto vidiš osnovnošolce, ki so recimo osamljeni, pa so potem za nekoga, pripravljeni marsikaj narediti, samo da bi se čimbolj vklopili. Eni se pač samo delajo »norca« iz njih, jih izkoriščajo.

4: Ja, to je res podlo. Zase pa tudi lahko rečem, da se ne prilagajam nobenemu. Imam dobro družbo najozžjih prijateljic, med sabo se zelo razumemo. Sem pa že večkrat doživela očitke, češ, da sem jaz glavna v skupini, pa da delam točno to, kar jaz rečem. Pa sploh ni tako. Ne vem, mogoče je to zato, ker sem že po naravi bolj dominantna. Ampak nikoli ne vsiljujem nekomu svojo besedo.

5: Meni je pa res vseeno. Ne lažem.

6: Jaz sledim svojim vrednotam.

7: Tudi jaz. Čeprav včasih, ko sedaj pomislim za nazaj, sem se kar veliko prilagajal.

PERCEPCIJA NASILJA NA SPLETU IN IZKUŠNJE S SPLETNIM NASILJEM

D. T.: Dobro. Sedaj pa bi morda prišli kar na samo nasilje, samo percepcijo nasilja, ki je nekako tudi osrednja tema pogovora. Preden pa preidem na vaše izkušnje z nasiljem, bodisi vas, vaših znancev, pa se ustavimo spet pri sami definiciji. Kaj za vas pomeni biti nasilen do drugega? Kako bi ga opredelili? Z izkušnjami bomo kasneje. Kako ste tolerantni do nasilja?

1: Jaz nisem niti malo tolerantna. Kar popenim, če vidim, da kdo nekoga maltretira. Najprej sigurno pomisliš na fizično, ampak so tudi hujše oblike.

2: Nasilje? Mislim, da ga tako ali tako ni potrebno nekaj opisovati. Saj vsi načeloma vemo, za kaj se gre. Razen pri teh prikritih oblikah, ki pa jih je resda vedno več. Nimam tolerance, imam prijatelejico, ki je bila priča nasilju v družini, mi je povedala vse in še več.

3: Pri puncah je definitivno problem širjenje raznoraznih govoric. »Čenče« po domače. Pri fantih pa bolj pretep, čeprav v zadnjem času bi rekla, da se niti stepejo več ne, hehe. Vsi bolj za računalnikom, glasni. Ko pa je treba dejansko kaj, jih pa nikjer ni. Da bi se prijeli dejansko tako po moško (smeh). So bolj pomehkuženi, mislim da, vsaj naši vrstiki. Prpe. Pogumni so samo preko računalnika.

4: Meni je hujše kot fizično definitivno psihično. Razna šikaniranja, manipulacije na raznoraznih osnovah. Pa na osnovi videza, če je kdo fizično prikrajšan. Tudi bolani.

5: Jaz najprej pomislim na razne pretepe. Nisem toleranten niti malo. Ampak če že, raje vidim, da se dva fanta stepeta, če si gresta na živce, kot pa da kdo koga ves čas »provocira«, prikrito izziva.

6: Bi rekel osebi 3, da tudi punce niso kaj boljše. Meni se pa ne zdi, da se fantje več med sabo ne tepemo. Sicer pa, ne vem, zakaj je to nujno slabo? Smo pač mogoče prepametni, da bi merili med sabo pesti. Ne bi rekel, da si ne upamo. Ampak je tako prostaško se pretepati. Zato je tudi vedno več spletnega nasilja, ki je navidezno, ni tako opazno. Si nobeden ne umaže rok. Pa tudi učinkovito je. In ne govorim, kot da sem jaz to počel.

7: Ja, to so bolj moderne oblike. Spletne. Jaz tudi ne bi rekel, da smo fantje večje »prpe«, pač izkoristiš splet. Tako ali tako vsi samo posedajo še pred računalnikom, še pretepati se nobenemu več ne ljubi (smeh). Pa raje nekaj provociramo drug drugega prek računalnika. Pa recimo mlajši, se mi tudi zdi, da si vedno več upajo. Do nas, najstarejših na osnovni šoli.

D. T.: Dobro. Dajmo kar preiti na vaše dejanske izkušnje. Ste sami že bili žrtev spletnega nadlegovanja oziroma poznate koga, ki je bil? Lahko mogoče opišete to izkušnjo?

1: Jaz imam na žalost osebno izkušnjo. Pač malce mi je nerodno govoriti o tem, ampak tisti, ki so tukaj z mano, že tako ali tako vedo, saj je vedela vsa šola. Pa bi me čudno gledali, če sedaj ne bi povedala. Jaz sem imela eno sceno pred letom dni, z enim starejšim fantom. Pač jaz sem bila s tem fantom nekaj časa skupaj, nič resnega. Ampak potem ko sem spoznala, kakšen je, sem ga pustila. Pa vse to ni najbolje sprejel. In potem se je začelo. Še vedno mi je pisal sporočila po Facebooku, če ga lahko vzamem nazaj, všečkal mi je praktično vsako objavo. Vse skupaj je na koncu mejilo že na nasilno vsebino, kot da bi mi grozil, da bo nekaj naredil, če ne bova spet skupaj. Bil je posesiven, agresiven. Jaz pa precej mlada. Sicer sem tudi sedaj, ampak takrat sem bila še bolj neumna. Imel je nekaj mojih intimnih fotografij in mi je grozil, da bo poslal vsem, če se ne pobotava, in te fore. Te slike so na koncu koncev dejansko prišle na splet, mislim, da so bile objavljene na Ask.fm strani. Do takrat sem jaz vse to še tolerirala, ampak ko me je potem začel čakati tudi prek blokom, pa je bilo dovolj. Povedala sem staršem, ki so naredili celo sceno. Takrat pa se je izboljšalo stanje. Me je pustil na miru. Pač plačala sem svojo ceno, ker pač so vsi videli določene slike. Ampak me sedaj ni več sram, ker se lahko vsakemu zgodi.

D. T.: Aha, torej se ti je pripetilo več stvari hkrati. Seksting, nadlegovanje, zalezovanje, cyberstalking.

1: Ja.

2: Jaz bi rada povedala da je teh primerov, t.i sekstinga, kot si rekel ti, zelo veliko na naši šoli. Mora ti biti neka šola, tudi njej je bila (respondent 1), vem, da je takrat zelo pretrpela in se sekirala. Ampak ene so, kot da se nič ne bi naučile iz njenega primera. Jaz bi tudi rekla, da imam osebne izkušnje. Bi rekla, da me tu in tam zbadajo s »piflarko«. Začelo se je v samem razredu, kjer so eni očitno ljubusumni na moje dobre ocene. Pa se je preneslo na hodnike, potem pa tudi na splet, na Facebook. Imam bolj ali manj same petice, pa bi rekla, da se ne

učim ves čas, mi pač gre, seveda se trudim, da imam čim boljše rezultate. Pač čutiš to, da ljudje nekaj govorijo čez tebe, za brez veze.

Recimo, imamo na Facebooku razredno skupino pa se pogovarjamo kdaj o kakšnih testih, pa jaz odgovorim na kakšno vprašanje, pa komentar, »ja, za tebe, itak vemo, da znaš. Pojdi se sedaj nazaj učiti«. Kar nekaj. Nekaj časa me sicer ni motilo, ampak sedaj me vedno bolj, ni res, da samo samo učim.

D. T.: Bi rekla torej širjenje neresničnih informacij na tvoj račun? Pa četudi bi se, mislim, da s tem ni nič narobe, upam, da to veš.

2: Ja.

3: Jaz bi tudi omenila žaljivo komunikacijo na Facebooku.

D. T.: Flaming.

3: Ja, če se tako imenuje. Pač kar nekaj. Prejemati sem začela grozilna sporočila ene punce pa njenih prijateljic, ker pri nas v Velenju je tako, da če imaš probleme z eno, imaš obenem še probleme s celo njeno družbo. Pa so vse nekaj pisale, češ, da sem «k***a». Pa smo se nekaj časa celo družile s temi puncami. Šlo se je pa zato, da sem tej puncici, po njenih besedah, prevzela fanta. No, vsaj ona tako pravi. In potem so me čisto izključile, imele smo recimo skupne pogovore na Facebook klepetu, od takrat naprej pa več nič. In še danes se ne pogovarjamo več. Jaz pa tistega fanta tudi tako ali tako sploh nimam več. Aja, pa še to. To so res tako primitivne punce, sploh ne vem, kako sem se lahko družila z njimi. Tipične čefurke, pa nočem biti nesramna.

D. T.: Ampak če jih ti tako pokličeš, potem si ti isto diskriminatorna, se spustiš na njihov nivo?

3: Ja ne, nočem biti nesramna. Bi bila nesramna, če bi recimo jih kdaj tako poimenovala, poklicala, ampak tukaj to lahko povem. Nikoli jih nisem niti obrekovala glede tega, ampak kar je res, je pač res. Ampak so res one tako kot moški, ma one bi mene nabile, če bi jih jaz še nazaj »prcala«. Hočejo biti neke »finoče«, a obnašajo se, kot bi bili v ringu.

4: Jaz bi tudi omenila eno lastno sliko, sicer ni bila kakšne intimne narave. Pač klasičen »selfie«, »duck face« v kopalnici, slikan v ogledalo. Sicer res stereotipno, ampak jaz lahko počnem, kar jaz hočem. Ne pa da se potem najdejo eni »bolniki«, ki so recimo moje slike preoblikovali v photoshopu, pa v ozadje dali, kar jim je padlo na pamet. Te slike so postale

kot nekakšne »meme«. Pač v ozadje teh mojih slik so dali moške spolne organe, za mojo rit. Bolano. Pa izbrisali ozadje kopalnice in naredili kot nekakšen bordel. Kot da sem v bordelu.

Ne vem, kdo je to naredil, ampak je bilo kar hitro »hit« na spletu, na šoli. Jaz pa sem se takrat počutila precej osramočeno. Naredili so me kot neko prostitutko. Pa sem samo ena izmed mnogih, ki se tako slikajo.

5: Tudi jaz imam negativno osebno izkušnjo. Jaz sem v 5. razredu iz ene manjše okoliške šole prišel v to, v kateri sem sedaj. Na začetku so me slabo sprejeli, oziroma me sploh niso sprejeli. Večkrat sem se počutil osramočenega, češ da doma nimamo denarja in to.

D. T.: Pa se je žaljiva komunikacija prenašala tudi na splet?

5: Ja, velikokrat, nekaj časa sem imel Ask.fm, pa sem si ga potem zbrisal. Sem dobival recimo vprašanja, če nimam kaj za obleči, ker hodim kot kakšen klošar v šolo. Vendar se je v zadnjem času to izboljšalo. Nekatere, ki so me sicer v šoli in ne na spletu zbadali glede tega, pa je danes, vsaj mislim da, malce sram. Počutil sem se kar malce tako, kot da ne spadam v skupino, izobčenega, ampak sem imel ene par prijaznih sošolcev, ki so se vedno postavili na mojo stran.

1: Pa pri tebi je bilo tako, da »folk« sploh ni imel kaj proti temu, da tvoji nimajo veliko denarja. Ljubosumni so bili nate, ker ko si prišel, si bil všeč vsem puncam, nekatere so bile tudi zaljubljene vate. Pa potem najdejo nekaj banalnega.

Vsi prikimajo.

6: Jaz osebnih izkušenj nimam

7: Jaz bi omenil isto svojo osebno izkušnjo. Recimo jaz sem po rodu Bosanec. Pa je dostikrat to tema pogovora. Čeprav mi ni jasno zakaj, saj je tu v Velenju res veliko takšnih, kot sem jaz. Vedno sem se soočal s temi oznakami »čefur«, čeprav včasih ne vem, ali mislijo slabšalno, ali pa jim že prišlo to v navado. Tako na spletu, kot v živo. Mi gre včasih na živce, saj ne da bi me dejansko precej izzivali, ampak tako je vsem že samoumevno, češ, kaj boš ti čefur. Sicer je enim, ki isto prihajajo iz bivše »Juge«, to vseeno, mene pa na trenutke moti. Ne moreš nekomu govoriti čefur. Recimo, se vidiš s kom, »pa kje si ti čefur, lejga legenda«. Pa potem rečejo, da se samo malo šalijo. Sicer pa, če bi bilo to tako slabšalno, ne vem, zakaj je v Velenju toliko Slovencev, ki se trudijo biti del čefurjev. Pa hočejo posnemati čefurje. Prav trudijo se, govorijo na »L«, kratka črna frizura, »pederuša«, široka hoja, trenirka. Čapci pač.

Pa sem jaz daleč od tega, da bi bil recimo »klasičen« čefur. Nisem niti po obnašanju, niti po oblačenju, pa ne da bi se sramoval svojih korenin.

D. T.: Kaj pa primeri ostalih? Katera oblika spletnega nasilja se najbolj pojavlja? Česa je največ?

1: Ja, jaz bi rekla, da je pač največ teh žalitev na Facebooku.

D. T.: Ja, ampak a bi lahko rekli, da se to spletno nasilje pojavlja dejansko na neki osnovi, bazira na nekih neenakostih, ki so v določeni družbi, kraju?

1: Pa ja, za naš kraj bi tako lahko rekla, da je dosti primerov, povezanih z nacionalno pripadnostjo.

D. T.: Torej dejansko so nekateri diskriminatorni zoper določeno nacionalno, etnično skupino?

1: Ja, največ za to. Kot so že prej omenili, recimo to, da je v Velenju dosti prebivalcev iz bivše »Juge«. Res je, da mu rečemo tudi »mala Bosna« ali pa se kdo šali, da je Velenje prava »olimpijska vas«. Ne vem, zdi se mi, da je bila včasih toleranca višja pri neslovenskih priimkih na –IĆ. Teh pa vemo, da jih je tukaj ogromno. Pa saj nočem reči, da ne živimo v sožitju, ampak skoraj vedno se najde kakšen primer, da je na tej osnovi. Kot je rekel že on (7) v naši skupini. Sicer pa tudi nismo edini, spomnim se primera, ne vem, ki je bil po televiziji, ko je bil en učenec, priseljen iz Bosne, žrtev nasilja.

D. T.: Osnovna šola Deskle?

1: Ja.

2: Ta nacionalnost je mogoče samo neka osnova, da te začnejo. Jaz jih poznam ogromno, ki so čisto »kul«. Zdaj če pa nekaj »folirajo« pa nekaj »glumijo«, pa normalno, da se bodo jih ljudje lotili še bolj. Če si ti »budala« po karakterju, seveda bodo do tebe nasilni. Ne vem. Sicer pa tudi verjamem, da nekateri so lahko čisto v redu, pa se jih bodo vseeno lotili z oznakami »čefur«. Saj niti ne vem več, kako je to s klicanjem koga »čefur« mišljeno. Ali je že preprosto nekaj vsakdanjega. Jaz osebno tudi, bi to vzela kot žalitev, in zagotovo razumem vse, ki so isto užaljeni, če jih kdo tako pokliče. Kar hočem povedati je, da je vseeno največji faktor tvoje obnašanje, nima veze, če si ti Bosanec, Hrvat, Srb ali Slovenec. Vseeno pa tudi to, da si recimo priseljenec in si normalen, se v redu obnašaš, ni garancija, da se te ne bodo določeni pacienti lotili.

3: Ja, ampak je po drugi strani čudno, da je pri nas tega toliko. Mogoče zato, ker je delež Neslovencev res velik. Pa mogoče drugače v luči tega razmerja tovrstnega spletnega nasilja niti ni toliko. Je pa žalostno, ja, tudi sama mislim, da je bilo včasih boljše, kar se tega tiče. Poleg tega, kar ste omenili že pred mano, bi jaz tudi rekla, da je veliko tudi primerov »grupiranja«. Pri nas na šoli recimo, kao neka elita otrok, ki se med sabo družijo, nasproti pa tisti, iz revnejših družin.

D. T.: Ja?

Vsi prikimajo.

3: Pa tudi sekstinga je zelo veliko.

D.T.: Ja, saj to, ravno sem hotel reči. Ampak pri dekletih vidim, da je dosti teh povezav spletnega nasilja z ljubeznijo, pa z ljubosumnostjo. Pa se zavedate, da so fantje v teh letih še posebej razigrani in bodo izkoristili če jih boste ve, že tako hitro začele izzivati s pomankljivimi oblačili?

4: Pa ne bi rekla, da jih izzivamo. Pač se oblečemo, kot nam ustreza. Ne vem, zakaj bi se morale ozirati na naše fante, ki so itak še tako otročji. Seksting pa je res problem. Veliko je teh slik, ki krožijo po spletu. Pa so potem tudi digitalno preoblikovane. Pa zasmehovanja, posmehovanja na ta račun v šoli.

5: Pa saj ste vse iste.

4: No, prosim te, ni res.

5: Ja, jaz bi isto omenil to nacionalnost, etničnost. Ampak je pa tudi veliko primerov, ko ni nobenih problemov z njimi. V 90 % primerih bi rekel, da ni problemov, ampak ker jih je dosti, tolikor bolj prihajajo do izraza. Za primere drugih bom rekel ustanavljanje skupin na Facebooku. Vem, da so v paralelki naredili eno skupino tudi proti enemu našemu učitelju, da hočejo, da nas preneha učiti. Pa zlobni komentarji na strani, digitalno preoblikovane slike. Pa za druge jih je tudi ogromno. Vem, da so bili takrat razgovori s tistim učiteljem, ko je to opazil. In je bil zelo prizadet.

6: Jaz se strinjam s tem, ja, ampak moram pripomniti, da jaz res ne sodim ljudi po tem, iz kje prihajajo. Imamo dosti takih primerov tudi v našem razredu, pa se resnično ne spomnim, da bi to kdaj bil problem.

Je verjetno bolj tako, da očitno nekaj drugega ne delajo v redu v družbi tisti, ki nastradajo, ker ne verjamem, da koga dejansko zmoti njihova nacionalnost. Ko pa si na nekoga jezen, oziroma ti gre na živce, pač uporabiš vse stvari, ki ti pridejo na pamet.

7: Pač isto kot so že rekli drugi. Pa mene to sploh ne mori. Pač, vse dokler me ne začnejo zbadati v šoli. Tako pa, če je nekdo tako obseden s tabo, da ti pod anonimno piše sporočila, jim pač greš v nos. So na tebe mogoče ljubosumni, ne vem. Ker pač nekako dvomim, da so mlajši lahko tako zavedni nacionalisti, da bi bil samo to razlog. Ali pa so res taki Jelinčiči (smeh). Drugače resnično raje prenašam to spletno nasilje, ker če je nekdo tako bolan v glavi, da ti popoldne, ko gremo vsi iz šol, nekaj piše. Potem je res malo čudno. A tako pač je danes. Če je možno, te profile blokiraš, opazke ignoriraš.

D. T.: Okej. Kdo pa so po vašem mnenju storilci in kdo žrtve, bi lahko kakšno pravilo ugotavljali glede na vrsto ljudi? Torej nekako smo ugotovili, da veliko spletnega nasilja poteka po tej premisi nacionalnosti. Osrednje žrtve smo tako razčlenili

1: Ja, zdaj da bi bilo neko pravilo, to po mojem ne, ampak kot smo že ugotovili, so eni res bolj na udaru lahko. Smo že omenili zunanost prej, a ne? Mogoče se da sklepati, da so fizično šibki, tudi močnejši, in da posplošim, mogoče nekoliko nerodno, fizično neproporcionalni velikokrat na udaru zlobnežev. Sama sem mnenja, da je nekaj gotovo na tem – »napadaleci« najprej pograbijo tiste, ki so navidezno najbolj krhki, ranjeni, tukaj ima veliko opravka tudi sama stopnja samozavesti, ki jo oseba premore. In če jo, potem je že veliko storila – namreč, nasmeh na obrazu je tisto kar zlobneža najbolj prizadane. Takoj ko pa ugotovi tvojo šibko točko, področja, kjer si ranljiv, je napadalec prevzel dominantni položaj. Ampak to so že bolj psihološke zadeve.

2: Ja, glede primerov danes, bi za žrtve najbolj rekla nacionalnost, potem mogoče socialni status v povezavi z grupiranjem, ki sicer na spletu ne pride tako do izraza kot v šoli. Ogromno je teh stvari, od tega kako zgledaš, ali si debel ali si suh. Pač tisti, ki izstopajo s kakeršnokoli stvarjo. Najbolje je zlata sredina. Če imaš slabe ocene si lahko tarča, če imaš preveč dobre, isto. Nihče, ampak res nihče ni popolnoma varen pred vrstniki. Glede storilcev bi mogoče to, da eni dejansko res šele zaživijo, ko pridejo iz šole v svoj kot, za svoj računalnik. Ne rečem, da so nujno tisti nasilni, ampak objavljajo res takšne stvari, da včasih ne veš, ali je to ista oseba iz šole. Določenim splet res pride prav, če ne upajo komu kaj povedati v obraz, pa potem preko spleta.

3: Ja, za storilce spletnega nasilja bi mogoče lahko rekel, da tisti, ki so sicer v družbi bolj tihi, asocialni. Ki si mogoče ne upajo v živo. Pa potem na spletu zdravijo frustracije. Žrtve smo pa tudi že omenili. Mogoče edino nobeden ni omenil spletnega nasilja proti gejem. To je tudi kar pogosta spletna praksa.

4: Jaz se pa ne bi omejila samo na tiste tihe, ki želijo biti anonimni. Tudi tisti dominantni člani družbe so lahko. Če ne drugega vsaj s svojo vplivno besedo v skupini določene nekaj naščuvajo, jim dajo določene predloge. Pa ljubusumni profili ljudi so tudi potencialni storilci spletnega nasilja. Asocialni.

D. T.: Kakšne posebne ločnice glede na spol ni? Mislite, da so fantje večkrat v vlogi storilca?

5: Ne, mogoče fantje prednjačijo pri fizičnem, ampak kot smo prej ugotovili, se nam, »baje«, sedaj še to več ne ljubi, ker smo preveč leni. Punce pa pri besedah. One so na jeziku bolj močne. Tudi drugače nič na zaostajajo pri spletnem nasilju.

6: Ne vem glede storilcev. Žrtve tako lahko iz našim primerov razberemo. Za storilca pa bi rabili enega psihologa najmanj (smeh). Oni bi verjetno rekli, da so spletni nasilneži tisti samotarji, ki nimajo interaktivnih veščin. Pa mislim, da ni več tako, saj je kar večina mladostnikov za računalnikom. Tudi tisti, ki se imajo za, ne vem kako, popularne. Včasih bi tako lahko rekli, da so mogoče storilci tisti, ki ne pridejo do besede v realnem življenju. Ampak ni več tako.

7: Ne vem. Bolj ali manj so tako že vse povedali. Pač na spletu ne veljajo določena pravila, kot so v realnem življenju, v šoli, v medosebnih odnosih na štiri oči. Tako, da je lahko vloga žrtev, storilcev mnogokrat čisto obratna, kot je sicer.

D. T.: Kako ocenjujete recimo vaše mesto glede varnosti? Ga smatrate za nevarno?

1: Odvisno kje in s kom se družiš.

2: Pa jaz bom rekla, da se počutim varno.

3: Tudi jaz. In ko grem po mestu, pač vseeno obstajajo določeni deli mesta, kamor pač veš, da ni najbolje iti. Na spletu pa tudi. Kljub temu da je tam veliko nasilja, lahko, če res ne gre za nekaj masovnega, vse skupaj ignoriraš, blokiraš.

4: Jaz isto.

5: Se strinjam z mnenjem osebe (3).

6: Ja glede na to, da mislim, da velja za eno izmed bolj nevarnih mest, ga kot takega, vsaj jaz zaenkrat, kljub vsem tem našim primerom ne občutim.

7: Jaz se počutim varno.

D. T.: Pa je na kakšnih šolah po vašem mnenju tega več?

1: Ja, sigurno, odvisno od kraja definitivno. Eni kraji so dejansko bolj nevarni od drugih.

2: Se strinjam.

3: Jaz isto.

4: Ja jaz isto, pa kar se šole tiče je odvisno, kaj sama naredi glede tega. Kako osvešča šolarje.

5: Se strinjam.

6: Tudi jaz

7: Tudi jaz.

D. T.: Pa naj rečem takole. Nekoliko drugače. Se vam mogoče zdi, da se praksa spletnega nasilja razlikuje glede na stopnjo urbanosti kraja? Recimo, vi živite v večjem kraju, se med sabo mogoče malce manj poznate? Je mogoče zato kaj več/manj nasilja?

1: Ja, sigurno. Ne vem, če se tako razlikuje praksa spletnega nasilja. Malce že, ampak vedno manj se mi zdi.

D. T.: In kaj se vam zdi, da je glavni razlog tega? Mogoče vseprisotnost spleta, dejstva, da ima veliko slovenskih, tudi manjših krajev, že širokopasovni internet?

1: Definitivno. Sploh pa to, da je v manjših krajih nasilja manj, se mi tudi ne zdi čisto res. Saj smo vsi videli, kot si rekel, v Osnovni šoli Deskle. Pa se to sliši kot en majhen kraj.

D. T.: Saj je.

1: No, ja.

2: Ja, mogoče ga je v teh manjših krajih še več. Ne vem. Mogoče zaradi majhnosti kraja zadeve še prej pridejo do izraza, se še prej razširijo.

3: Jaz pa vseeno mislim, da je v večjih krajih več nasilja. Kljub temu da ima praktično večina slovenskih otrok internet, si tisti iz večjih krajev verjetno še več upajo. Ampak to je samo moje mnenje. Bi bilo zanimivo, videti koliko je spletnega nasilja drugje.

4: Meni pa se zdi, da urbanost nima nekega velika vpliva na spletno nasilje. Ker vse kraje, tudi manjše, združi v eno veliko skupnost. Prav vseeno je, iz kakšnega kraja prihajaš, če z enim klikom lahko dostopaš po celotnem spletu, vsepovsod. Imajo bolj vpliv vrednote posameznika.

5: Se strinjam.

6: Odvisno. Internet je malce spremenil dinamiko celotno. Odvisno je kako se v kraju sicer razumejo, ker na spletu se tako ali tako samo odraža to realno stanje

7: Se strinjam.

D. T.: Pa bi se strinjali potem z mano, če rečem, da se vaše obstoječe družbene, krajevne neenakosti prenašajo na splet? Da se pač tam v zadnjem času najbolj »udejanjajo«? In da splet ni preprosto »bolj nevaren«?

1: Ja, sigurno. Niso sedaj mladoletniki s spletom postali bolj nasilni, pač izkoristili so njegove prednosti tudi za to, a ne.

2: Sem podobnega mnenja.

D. T.: Ja, vaš kraj je poleg nacionalnosti tudi precej razredno razslojen in to je mogoče tudi razlog, da je nekaj netolerantnosti tudi zoper družbenega statusa posameznika.

3: Ja, verjetno tudi zaradi tega.

4: Se strinjam.

5: Se strinjam.

6: Ne splet ni zdaj, da bi rekel, ne vem kako nevaren, če ga pametno uporabljaš. Ima veliko več prednosti kot slabosti.

7: Se strinjam s povedanim.

D. T.: Kakšno je torej sedaj/bilo razmerje med spletnim in fizičnim nasiljem?

1: Ja, če gremo čisto v detajle, da bi vsako besedo analizirali, vsako opazko, za katero se včasih na spletu zdi, da je čisto pogovorna, pa dejansko ni, bi rekla, da je več spletnega. Ampak samo zato, ker pač vsi visijo samo na spletu.

2: Sigurno je manj, kot so že prej omenili, teh pretepov, fizičnega nasilja v taki obliki. Ker so pač bolj pomehkuženi fantje danes (smeh). Spletnega nasilja bi rekla, da je vedno več, ampak vseeno je še vedno tega realnega nekoliko več. Pač bolj psihično nasilje, izzivanje v šoli, verbalno.

3: Spletnega nasilja je toliko v zadnjem času na račun tega, ker vedno več časa preživimo na internetu. Fizičnega je zaradi tega manj, a še vedno obstajajo zbadanja v šolah.

4: S spletom so se najbolj okoristili tisti, ki drugače v živo niso kaj upali povedati. In teh je veliko.

5: Približno enako bi rekel. Saj smo polovico dneva vseeno v šoli. Potem, ko pa pridemo domov, pač na spletu.

6: Pač meni se zdi, da tudi spletnega vseeno ni toliko. Glede na to, da mladi res veliko časa preživimo na internetu, pridemo iz šole, gremo na Facebook, in skratka, ko nismo na pristočasnih dejavnosti, smo večinoma časa gor.

7: Se strinjam s povedanim.

SOVRAŽNI GOVOR:

D. T.: Dobro, super. Kaj pa vam predstavlja sovražni govor?

1: Ja, pač spada pod spletno nasilje, a ne tudi? Pač, da je osredotočeno proti točno določeni skupini.

2: Jaz v krogu prijateljev na Facebooku sicer nimam koga, da bi kdaj napisal res kakšen sovražni govor. Je vse bolj v stilu spletnega nadlegovanja, spletnega nasilja.

3: Tu in tam se kdaj pojavi kakšen sovražen govor v mojem news feedu na Facebooku. Ampak ko kakšen moj prijatelj komentira tisti status, pa se pojavi kar na mojem profilu. Slovenija je itak tako majhna, da kakšen status lahko v enem dnevu zajame vso Slovenijo.

4: Ja največkrat kdo deli podoben status, ampak bolj ali manj v smislu, da se mu posmehuje, da prikaže, kakšne ene pišejo. Dostikrat je nacionalne, etnične narave, velikokrat pa tudi homofobno sporočilo.

5: Dostikrat tudi kakšne slovenske večje strani delijo takšen status. Pa je ime zamegljeno. Recimo, kakšen radio, radio Center večkrat, pa Radio 1, ker njima sledim in vem.

6: Jaz pa sem imel nekaj časa na svojem profilu enega, ki je bil res tisti ta pravi nacionalist. Pa mislim, da celo Velenjčan. Vedno je pisal nekaj v zvezi proti šiptarjem, čefurjem, tudi gejem. Pa zraven pripisal, »Tu je Slovenija«. Bolane scene.

7: Dosti je pa tudi teh »fejki« profilov, takrat pa res pišejo, kar se jim zazdi. Tako ali tako vidiš če je »fejki« profil, malce »poscrollaš« po časovnici, vidiš, da mu nobeden ne vošči za rojstni dan, da ima kar ene slike, verjetno z interneta.

D. T.: Kaj starši, šola naredijo na tem področju oziroma bi po vašem mnenju morali narediti?

1: Pa saj starši tako ali tako ne morejo ves čas bdeti nad nami. Šola poskuša nekaj, varen internet, pa te zadeve. Vseeno sem mnenja, da pač si na koncu sam. Da moraš biti sam toliko pameten, da veš kako, se »ubraniti«.

2: Starši, vsaj moji, mi govorijo, da moram biti pazljiva. Ampak pogostokrat se tudi zgodi, da mi obvladamo računalnik bolj kot oni. Čeprav moji so kar večči. A vseeno nimajo pojma, kaj vse se lahko dogaja na spletu.

3: Šola nas kar opozarja, ampak tu gre predvsem bolj za varno uporabo interneta in ne, kako preprečiti nasilje. To je itak logično, da s tem mislijo, da ne smeš biti nasilen na spletu. Gre bolj za to, da pazimo, kaj objavljamo, predvsem varnost zasebnosti. Ne morejo pa kaj dosti narediti pri tem, da nekdo splet uporablja za žaljenje, za sprostitev svojih frustracij.

4: Ja, saj naredijo, ampak odgovarjaš sam zase. Najbolje je vse ignorirati, blokirati. Ampak težko to narediš, če te nekdo sistematično žali. Odvisno za kako težko stvar gre, kako te prizadane.

5: Ja, v skrajnem primeru najbolje obvestiti pristojne organe, starše, šolo. Direktni odziv ponavadi ne zadostuje, saj nasilneži dobijo še večjo željo. Tako da to dostikrat ne pomaga.

6: Res je. Starši lahko da vejo še manj od nas. Sicer moji so kar večči, pa me tudi opozarjajo. Na Facebooku pač, namesto, da imaš 2000 prijateljev, od katerih jih dejansko tri četrtine ne poznaš, je bolje, da imaš tistih 300, 400. Pa že to je veliko. Tako da smo si pogosto tudi sami krivi. Blokada, ignoriranje, direktni odziv, nekaj od tega.

7: Res je, starši velikokrat še manj obvladajo računalnik kot mi, oziroma se vsaj včasih ne zavedajo, kaj vse lahko najdeš gor, s čim vse se lahko srečaš. Pa saj včasih je tudi boljše, da je tako.

D. T.: Pa se drugače imate vi za veliki »internetne znalce«?

Vsi prikimajo.

MEDIJSKE PRAKSE IN PREFERENCE:

D. T.: Lahko opišete vaš običajen »medijski dan«, torej katere medije in koliko spremljate? Koliko ste »online«?

1: Zjutraj vstanem, ponavadi imam telefon prižgan celo noč, no, to itak, mislim pač WI-FI. Pogledam Facebook, Instagram, slike, kaj je novega. Pa potem med odmori, kdaj tudi med poukom. Največ tako Facebook in Instagram. Poslušam glasbo na Youtube, gledam filme tudi. Preverim e-pošto.

2: Jaz isto zjutraj najprej na telefon. Popoldne pa sem načeloma na Facebooku prek prenosnika in ne mobilnika. Ampak nisem dejansko tako veliko gor. Imam pa v ozadju ves čas. In ko zapiska telefonu, pač pogledaš. Pa imam tudi Instagram, Povio, Snapchat.

D. T.: Kaj vam je na teh zadnjih dveh aplikacijah najbolj všeč? To, da je omejen čas vidnosti določene slike, videa? Si zaradi tega več upate?

2: Ja, pa tudi zaradi tega je potem veliko problemov z različnimi slikami, pomanjkljivimi.

D. T.: Tudi s sekstingom?

2: Ja. Recimo ene punce se slikajo v ogledalu, da pač burijo domišljijo fantom. Samo v modrcu, samo v perilu ali pa celo samo z rokami prekrite na intimnem delu, saj veste kje. In kljub temu da je drugim uporabnikom potem fotografija vidna le 7 sekund, ni težko v tistih sedmih sekundah zajeti sliko zaslona in je potem slika shranjena. Na ta račun je tako veliko sekstinga.

Včasih je bilo bolj tako, če se je kakšna, in tudi fant, da ne bo pomote, samo posebej za svojega parnterja slikal, pa sta se potem skregala, pa so slike prišle ven. Danes pa je to vse kar javno, češ, itak je samo sedem sekund vidno. Pa nastane problem. Saj so si sami krivi tisti, ki to delajo.

3: Jaz isto imam vse te aplikacije Facebook, Twitter, Povio, Snapchat, Instagram. Zjutraj isto pregledam, pa v šoli, pa v vožnji na šolo solo petja. Takrat vmes po avtu poslušam radio, drugače ga ne. Na internetu največ poslušam tudi glasbo, potegujem si dol filme, e-pošta, se kdaj pa kdaj pridružim kakšni skupini.

4: Jaz pa berem tudi dosti revij, povezanih z modo. Tudi na spletnih straneh. Prav tako zjutraj preverim telefon, saj to ne vzame veliko časa. Vidiš, koliko obvestil imaš, pa če naložiš kakšno novo fotografijo, status, pogledaš, če je kakšen nov »lajk« (smeh). Kaj še počnem na internetu? (Premislek). Kupujem preko spleta. Pa tudi poslušam glasbo, kot je rekla oseba (1), downloadam filme.

5: Jaz pa prebiram veliko športne strani o nogometu, košarki. Imam isto vse te aplikacije, Facebook, Instagram, Povio, Snapchat, tudi Twitter. Na Twitterju sicer nisem aktiven, ampak tam se mi zdi, da je kakšna informacija najhitrejša. Glede kakšnih nogometnih prestopov.

6: Jaz pa združujem veliko stvari. Največ pregledujem novice, digitalno, tudi časopise o tehnologiji. Ampak največkrat digitalno, ker je priročnejše. Te strani o mobilnih aplikacijah, start up podjetjih. Načeloma tudi na socialnih omrežjih sledim tovrstnim stranem. Drugače preverjam tudi Gmail. Pa tiste osnovne stvari, glasba, filmi..

7: Jaz pa tudi veliko glasbenih strani pregledam. Pa logično vsa ta socialna omrežja, za »lubice« (smeh). Poslušam glasbo na Youtube, internetnih radiih.

D. T.: Iz kakšnega razloga torej največ uporabljate splet? Bolj iz informativne funkcije ali razvedrilne?

1: Razvedrilno definitivno. Pač za to, da si v stiku s prijatelji.

2: Jaz pa bolj iz informativne.

3: Jaz tudi bolj iz razvedrilne. In isto za ohranjanje pa tudi navezovanje stikov.

4: Razvedrilna, no tako, prijetno s koristnim. To, kar je meni informacija, mi je tudi razvedrilo.

5: Ne vem, pol pol.

6: Jaz bolj iz informativne.

7: Definitivno razvedrilne.

D. T.: Kako pa spremljate klasične medije?

1: Največ televizijo, radio v avtu, tu in tam časopise. Pa tudi te velikokrat v digitalni verziji.

2: Televizijo.

3: Radio po avtu, pa televizijo, tu in tam kakšen časopis, če mi je pri roki.

4: Cosmopolitan v klasični časopisni verziji, radio, televizija.

5: Isto, televizija, časopis.

6: Jaz, kot sem že rekel, tudi berem časopise, povezane s tem, kar me zanima. Pa televizija in radio, ko sem v avtu.

7: Televizija. radio.

D. T.: Koliko časa dnevno pa torej preživite na spletu? Kdaj ste najbolj redno online?

1: Kaj pa vem, lahko približno? Okoli 2-3 ure.

D. T.: No, če recimo ne veste točno ali vsaj približno ur, bom vprašal tako. Ste na spletu do ene ure dnevno, 2-3 ure, ali 3-4 ure in več?

2: Pa tam nekje, do največ 3 ur.

3: Tudi.

4: 3-4 ure. Lahko tudi po cel dan.

5: 2-3 ure.

6: Do ene ure največ.

7: Jaz sigurno več kot 3 ure.

D. T.: Kako pa največkrat dostopate do svetovnega spleta? In kje?

1: Telefon več kot prenosnik. Doma, šola, vsepovsod z mobilnimi podatki, knjižnica.

D. T.: Torej pametni telefoni nekako mogoče izpodrivajo prenosnike.

2: Pri meni sicer ne. Potrebujem za šolo računalnik.

3: Pri meni pa ja, telefon.

4: Tudi jaz telefon več kot prenosnik. Vsepovsod, imam 3 giga mobilnih podatkov.

5: Isto.

6: Prenosnik več kot mobilnik. Jaz nimam veliko mobilnih podatkov zakupljenih, veliko sem tudi v knjižnici.

7: Telefon več, ker ga imaš praktično vedno s sabo. Ampak tudi sam sebe zalotim včasih, ko kje hodim pa gledam v telefon, se kar zaletim včasih kam. Tudi jaz imam mobilne podatke, tako da ja, vsepovsod.

D. T.: Ja, pa nisi edini, eni tudi na prostem popolnoma odklopijo zunanji svet, se strinjate?

Vsi prikimajo.

D. T.: Pa se vam zdi to v redu?

4: Ne, ampak tako smo navajeni.

D. T.: Pa bi vsaj rekli, da vam pristni, fizični odnosi vseeno pomenijo več?

1: Ja, pomenijo ja, ampak vseno mislim, da se dejansko zaradi teh tehnologij ne družimo več zunaj. Kar je slabo. Tudi ljubezen danes se išče na ta način. Dobro, mogoče se še v prvem koraku srečaš v živo, ampak potem se vse prenese na splet. Ampak res vse.

D. T.: Tudi poljubi?

1: Ja (smeh). Virtualni. Mogoče se v živo držimo za rokice, haha. Saj ne.

2: Ja, meni tudi pomeni več fizičen stik. Ampak če vsi delajo tako, ne moreš biti ti potem izjema. Ne vem, meni so fantje prek spleta bolj pogumni, si več upajo. Ko pa ga vidiš v živo, pa nič. Kot da se ne poznamo, kot da bi bil z drugo osebo.

D. T.: Ostali?

Prikimajo (razen oseba 6)

6: Meni tudi pomenijo, ja, ampak za razliko od drugih tudi naredim kaj za to. Se ne sprijaznim, da pač vsi tako delajo. Pač najdeš takšno družbo, ki ni obsedena z internetom.

D. T.: Pa se vam zdi, da ste obsedeni z internetom?

Vsi prikimajo, razen osebe (6).

»FACEBOOK SEANSA«:

D. T.: Vsi torej uporabljate Facebook. Nam lahko opišete vašo tipično Facebook »seanso«? Se vam zdi, da njegova priljubljenost upada? Kaj torej redno počnete na FB?

1: Ne, ne upada priljubljenost. A se ostalim zdi?

Vsi zatrdijo »ne«.

1: Kaj počnem na Facebooku? Pač ohranjam stike s prijatelji, navezujem nove. Največ to. Pač ogledujem si fotografije ostalih, statuse. Tudi sama nalagam slike, statuse. Klepetam s prijateljicami.

2: Ja, podobno, komentiram, kaj počnejo drugi, osvežujem lasten status.

3: Isto.

4: Se strinjam. Pa tudi sledim kakšnim znanim osebnostim.

5: Jaz pa dosti igram tudi igre na Facebooku. Farmville pa te scene. Uporabljam klepet, iskreno povem, ker mi je lažje se tako pogovarjati se s punco. Pa ne se smejat.

6: Jaz igram igre, se pogovarjam s prijatelji, sledim komu znanemu.

7: Pa jaz si pišem dosti po Facebooku, s puncami, tudi fanti. Objavim kdaj kakšen dober komad iz Youtubea.

D. T.: Se vam zdi, da torej Facebook klepet izriva ostale instant ponudnike spletnega klepeta?

Vsi prikimajo.

D. T.: Ste kdaj dejansko obremenjeni s tem, kaj boste objavili kot naslednji »korak« na Facebooku? Izbirate selektivno ali povsem spontatno?

1: Pa kaj pa vem. Dejansko Facebook verjetno res ni najbolj iskreno »orodje«. Pač vsaj jaz priznam, da se trudim objavljati res smiselne, najboljše stvari.

D. T.: Bi lahko rekla, da ste na Facebooku nekako boljše verzija, nadgradnja samega sebe?

1: Pa ja (smeh). A mogoče misliš to, da pač punce objavljajo sphotoshopirane slike (smeh)? Posnete v stotem poskusu. Logično, da objaviš tisto sliko, na kateri si sam sebi všeč. Drugače ostale slike objavljam čisto spontano. Pač če si kje, v kakšnem drugem kraju, na počitnicah.

2: Jaz nisem obremenjena. Pa tudi nekateri se mi zdi, da niso preveč, hehe. Če pa objavljajo slike, kako sedijo na WC-ju, ni da ni. No, imaš pa tudi druge ekstreme, te »finoče«, »sfotošopirane« slike.

3: Tudi jaz izbiram spontano, ampak smiselno. Je pa res, da se prikazujejo na Facebooku eni v najbolj idealistični sliki. Oh in sploh, kje vse so bili. Imaš pa tudi takšne »drolje« na spletu, ki iščejo pozornost, da kar glava boli. Kot tisti video na spletu »carice, grejo v lajf«, oblečena kot da je v Parizu, v ozadju slike pa kup »gnoja« (smeh). Karikiram. Pač, saj veš, kaj hočem povedati.

4: Ja, meni je »bruka«, recimo objava, neka slika iz postelje, pa pripis »ravno sem vstala«, pač nekaj podobnega. A punca ima gor tri kilograme pudra. A prikaže, kot da se je taka prebudila. Nobeden se ne prebudi takšen. Je pa verjetno šla še za kakšne pol ure v kopalnico. Pač to še najbolj ponazori dejstvo, kako se eni prav trudijo nekaj. Pa saj logično, da objaviš neko sliko, na kateri se zdiš sam najlepši. Ampak eni so si res v realnem življenju in na profilki Facebooka popolnoma različni.

5: Ja, res. Na Facebooku postanejo to kar hočejo biti. Nekaj folirajo z raznimi slikami, pa oh in sploh, »glumijo nekaj«, potem pa grejo nazaj v svojo bedno realnost. Eni so prav bedni.

D. T.: Ja in kdo so tile? Ni med nami, nobenega takšnega? Govorite samo o drugih, bog ne daj, da ste takšni mogoče tudi vi (smeh)?

Se zasmejijo in rečejo »ne«. Oseba (6) naredi pomenljiv »khm«.

5: Mislim tudi, da drži ta »rek«, ki sem ga nekje slišal, »povej mi, kaj lajkaš, in povem ti, kdo si«. Pa malo pogledaš kaj kdo všečka, glasbene skupin, znane osebnosti, pa takoj veš, koliko je ura. Pač vsakdo hoče biti prikazan čimbolj kul na lastnem profilu, eni se mi zdi, da kot da tekmujejo med sabo, kdo bo prejel več lajkov.

6: Pa se strinjam s prej povedanim, ampak meni se zdi, da se načeloma moj Facebook profil sklada z mojim realnim življenjem. Ne pretiram, nočem izstopati. Osnovnošolci mislijo, da predstavljajo sebe v idealni obliki, a izpadejo vse drugo kot to. Mogoče je to bolj opazno pri srednješolcih in ostalih starejših od nas.

7: Se strinjam. Mislim, da eni res malce preveč pretiravajo s kakšnimi slikami in statusi. Facebook profil te dejansko res lahko definira. Se še mogoče ne zavedamo, da to lahko vsi spremljajo, tudi naši bodoči delodajalci. Ampak o tem še ne razmišljamo, saj smo še v osnovni šoli. Mi pa mama včasih reče, da naj malo »gledam, kaj pišem« (smeh). Da imam na Facebooku tudi teto Branko. Pa da si ne bo kaj narobe mislila.

D. T.: Kako pogosto pa potem osvežujete statuse, koliko zase potem menite, da ste iskreni na Facebooku? Okvirno koliko prijateljev imate? Imate razodeto svojo mobilno številko?

1: Vsaj enkrat dnevno. Sem iskrena. Ne vem, okoli 1000 prijateljev. Imam objavljeno telefonsko številko.

2: Nekajkrat tedensko. Spustim kakšen dan. Sem iskrena. Mislim, da manj kot 1000. Nimam objavljene telefonske številke

3: Enkrat dnevno. Sem iskrena. Jaz tudi točno ne vem, ampak zihér več kot 1000. Imam objavljeno telefonsko številko.

4: Enkrat dnevno vsaj. Sem iskrena. Mislim, da okoli 1500. Imam objavljeno telefonsko številko.

5: 3-4 tedensko. Sem iskren. Mislim, da 800. Nimam objavljene telefonske številke.

6: Nekajkrat ne mesec. Sem iskren. Okoli 300. Nimam objavljene telefonske številke

7: Ene parkrat na teden. Sem iskren. Jaz tudi okoli 1000. Nimam objavljene telefonske številke.

D. T.: Ja no, pa imate res veliko prijateljev? Pa je mogoče zato toliko spletnega nasilja? Koliko od teh, pri tistih, ki govorite o 1000, pa sploh poznate?

1: Pa kaj pa vem, dosti, jaz itak ne dodajam, samo sprejemem.

2: Jaz tudi samo sprejemam, poznam jih kar nekaj, ne vse.

3: Veliko jih poznam.

4: Pa saj niso nasilni tisti izmed 1500. Poznam bežno skoraj vse. Smo pač »fejmiči«, haha, saj ne.

5: Ne poznam vse.

6: Bežno poznam skoraj vse.

7: Poznam jih veliko na videz.

D. T.: Kaj pa to? Tudi jaz nisem tako star in nekako vem, kako potekajo stvari na Facebooku, pa me zanima, še obstajajo ta »lažna razmerja«, lažna imena, izmišljena imena, kraji bivanja? Kako gledate na to?

1: Ja, to obstaja (smeh). Sicer jaz imam načeloma vse tako, kot je. No, če imam sploh označeno.

2: Ja, to je stalna praksa.

3: Jaz imam za sestre označeno nekaj prijateljic. Za fanta pa sem nekaj časa imela najboljšega prijatelja, ker sem hotela videti, kako bodo odreagirali. Pa mislim, da sem že zbrisala, ne vem.

4: Tudi jaz imam za sestre označene nekaj najboljših prijateljic. (Smeš). Jaz imam za kraj bivanja »Los Angeles«, tako malo za šalo. Bi rada enkrat tam živela. Saj tako ali tako vsi vedo, da sem iz Velenja. No, enkrat me je pa res en vprašal, tujec, če sem iz Los Angelesa.

5: Tudi izmišljena imena obstajajo. Ni da ni. Recimo, da je nekdo Miha, se piše Zupan, pa doda zraven Neymar, po nogometašu. Tega je ogromno. Ali pa tudi ne priimke znanih osebnosti, lahko tudi kar nekaj (smeh).

6: Jaz imam resničen status razmerja s svojo punco. Pa tudi starše imam označene.

7: Jaz imam kraj bivanja »Priština«, ker mi je to smešno.

D. T.: Imajo vaši starši Facebook profil?

Pritrdijo osebe (1), (2), (6).

D. T.: (Smeš). Imate vsaj svojo lastno profilno sliko.

Vsi prikimajo, razen oseba (3) – ima sliko neke glasbene zvezdnice.

B TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI SREDNJE URBANEGA OKOLJA

D. T.: Pozdravljeni na skupinskem pogovoru. Fokusna skupina je neke vrste skupinski intervju, ki je tokrat povezan z raziskavo na temo spletnega nasilja, za potrebe moje diplomske naloge. Z vašo pomočjo, ki se morebiti s tovrstimi fenomeni najbolj srečujete, bi želel ugotoviti, najprej, koliko je tega nasilja, kakšne vrste to nasilje je, kakšne so vaše izkušnje z nasiljem. Pogovor se snema, vaše izjave bodo vseeno anonimne - bodisi z inicialkami ali pa s psevdonimom. Imamo štiri sklope vprašanj. Pa predlagam, da začnemo kar pri tebi 1.

D. T.: Preden preidemo na spletno nadlegovanje, bi vas prosil, če vsak od vas, zase in nam pove par besed o sebi, kaj ga veseli, kaj ga morda ne veseli, predvsem pa kakšne imate ambicije, kje se vidite, recimo, čez naslednjih 5 let.

O SEBI:

1: Jaz sem čisto običajen osnovnošolec. Doma imamo kmetijo, veliko pomagam družini pri tem. Karkoli se že potrebuje. Tudi v prihodnosti se vidim na naši domačiji, da bom prevzel našo kmetijo. Drugače pa se rad tudi »športam«, kolesarim po gozdu, »downhill«. Vse, samo da sem v naravi. Rad imam živali, ko imam čas najraje nekaj »šraufam«, kolo, motorje, avte. Ni da ni. Vse se najde.

2: Sem vedno nasmejan, rad se družim s prijatelji, pravijo, da jih znam vedno spraviti v dobro voljo. Rad tudi potujem s starši, upam, da ko bom večji, da si bom tudi sam lahko privoščil. Bil sem že na vseh celinah, razen v Avstraliji. Moj sanjski poklic je biti novinar, delati nekje v tujini, za kakšno dopisništvo. Rad pišem, poročam, igram videoigre, playstation, recimo nogomet, pa zraven komentiram.

3: Pojma nimam, kaj bi bil. Vem, da sem si včasih, ko sem bil še mlajši, želel postati pilot, ampak ne vem, kako bo to vse skupaj. Treniram judo tukaj v našem kraju, pa sem kar uspešen. Imam že veliko priznanj, tudi iz mednarodnih tekmovanj. Mogoče se bom tudi kasneje kar poklicno ukvarjal s športom, ampak je težko potem od tega živeti.

4: Tudi jaz še nisem prav veliko razmišljal o tem. Je pa res, da je moj sanjski poklic od zmeraj bil postati odvetnik. Je tako gosposki, eleganten poklic. Ampak je težko.

Verjetno sem to željo dobil, ker veliko gledam ameriške serije, tudi odvetniške, in tam zgloda vse tako zelo lepo. V prostem času sicer rad rišem, rad grem zraven družine na naš vikend. Pa tudi s športom se rad ukvarjam.

5: Jaz bi rekla, da sem zabavna, sem vedno za akcijo, rada se družim s prijateljicami, prijatelji. Malokrat sem slabe boljše, res redko. Rada bi postala frizerka, moja mama ima doma salon, in bom kar nadaljevala ta posel. Rada se tudi lepo oblečem, grem v »šoping« s prijateljicami, na pijačo, v kino, rolat.

6: Sem hiperaktivna, prijazna devetošolka. Rada pomagam, se družim. V prostem času fotografiram, ravno sem dobila kvalitetnejši fotoaparati. Drugače se v prihodnosti vidim kot medicinska sestra. Grem v Srednjo zdravstveno šolo. Tako da se v prihodnosti vidim v zdravstvu.

7: Jaz sem pa običajna, pridna, delovna devetošolka. Rada bi postala arhitektka. Komaj čakam, da bo september in gremo v srednjo šolo, pa potem na faks, da se bomo čimprej specializirali za svoje sanjske poklice. Rada rišem, ustvarjam. Družim se s prijateljicami, sem nasmejana, pripravljena vedno pomagati. Veliko se ukvarjam tudi z našo psičko Ulo, jo peljem na sprehod.

D. T.: Dobro, hvala. Kaj pa za vas pomeni biti »kul«? Kaj je »in«?

1: Kaj pa vem. Nisem nikoli razmišljal veliko o tem. Zame je veliko, če je oseba poštena, če se drži dogovorjenega, če se nanjo lahko zanesesh. Če je iskrena. To je zame »kul« oseba. Spet drugo pa je, kaj je danes »in«. To se pa bolj nanaša na neke modne smernice, zunanost, kako se človek oblači.

2: Biti kul je biti popularen v družbi, med prijatelji, sošolci. Da te spoštujejo, da te imajo radi. Da imaš veliko prijateljev, ki jim dejansko res lahko rečeš prijatelj. Pač veliko različno razlag, tudi ta, da ostajaš zvest svojim načelom, da si, to kar si, da ne »glumiš« nekaj, kar nisi.

3: Se strinjam s tem, kar sta povedala pred mano. Kul si, če si priljubljen, priljubljen pa si, če imaš veliko všečkov na Facebooku. Veliko všečkov pa imaš, če si priljubljen v družbi. Eno na drugo. Ampak sam dam več na to, kako se je z osebo pogovarjati, ne kako izgleda. Eni morda res veljajo za »kul« osebe.

D. T.: Upravljanje s Facebookom profilom torej igra pomembno vlogo? Spletna identiteta, spletni profil?

4: Pa ja, tudi. Na spletu se tako ali tako kaže priljubljenost tudi iz realnega življenja. Sedaj če na primer nisi ravno priljubljen, tudi všečkov ni veliko. Neka prava mešanica med osebnostjo in zunanjim videzom je torej garancija za biti »kul«. Če pa dobro izgledaš, pa se obnašaš kot ena budala, potem ni ravno najbolje. Če pa imaš obojega po malo, pa je to že formula. Vseeno mislim, da mora biti osebnost tisti osrednji kriterij.

5: Jaz bi rekla, da je zunanost kar pomemben faktor, četudi se zdi to še tako narobe. Ampak dejansko je tako. Recimo, pomembno je, kako se oblačiš, družba te kaj hitro lahko izloči, potem iz kako premožne družine prihajaš. Eni se čisto preveč danes trudijo, da bi bili sprejeti, enim to uspeva, spet drugim malce manj, pa izpadejo smešno. Te pa kar precej zaznamuje dejstvo, če si ali nisi priljubljen v osnovni, srednji šoli. Vsekakor je lažje prihajati v šolo, če veš, da te imajo radi, da si sprejet.

6: Jaz bi rekla, da se veliko več da poudarka na zunanost. Da se sodi na zunaj nekoga in se mu da priložnost samo, če nam je vizualno všeč. Morali pa bi gledati, kakšna je oseba po srcu, če je priden v šoli, »kul« je tudi, če je uspešen v obšolskih dejavnostih, če je uspešen športnik, glasbenik.

7: Zame je nekdo »kul«, če je dober človek, če je pripravljen pomagati, če se da z njim pogovarjati, če je iskren. Če mu lahko zaupaš. »In« je pa danes veliko stvari, od najrazličnejših stvari, ki se jih lahko kupi. Predvsem to je dandanes bolj v ospredju, kot osebnostne značilnosti. Ne vem, »in« si, če imaš ta in ta telefon, na primer Iphone, Apple produkti so nasploh »in«, pač nasploh znamke, nike, itd. Samo da se nekaj »pališ« za »brezveze«.

D. T.: Se vam zdi, da obstajajo različne definicije »biti cool« na različnih šolah, med različnimi ljudmi?

1: Mislim, da je kar podobno vsepovsod.

2: Podobno mislim. Mogoče razlike v tem, kako premožni so starši.

D.T: Socialni status torej?

2: Pa ja, mogoče.

3: Mislim, da ni velikih razlik, vsepovsod je isto, odvisno pač, kakšni ljudje kje živijo.

4: Kaj pa vem, zagotovo je malo razlik, ampak mogoče res tistih majhnih.

D. T.: Mogoče razlike glede na urbanost naselja? Manjši, večji kraji?

5: Pa verjetno tukaj je edino možno iskati razlike, ampak tudi teh mogoče ni več veliko. Predvsem na račun spleta, saj tudi najmanjši kraji ne živijo več v popolni izolaciji.

6: Se strinjam, trendi se hitro razširijo preko spleta, ni več zaostalih »vasi«. Pa so potem smernice vsepovsod bolj ali manj iste. Čeprav seveda verjetno obstajajo razlike med, ne vem, Ljubljano in pa neko manjšo vasjo, med osnovnošolci. No, ne vem.

D. T.: Na račun tega, viralnosti spleta, vseobsegajoči publiki, vseprisotnega dostopa, tako ni več toliko diferenciacij glede na stopnjo urbanosti?

Vsi prikimajo.

7: Načeloma je vse po podobnem principu, ni kakšnih velikih posebnosti, se mi zdi.

D. T.: Koliko pa vam pomeni dejstvo, da si priljubljen, kaj ste za to pripravljeni narediti? Sledite svojim vrednotam ali pa se podredite družbi?

1: Jaz definitivno sledim svojim vrednotam in se ne podrejam. Sem to, kar sem.

2: Pa da bi rekel, da mi je čisto vseeno, to zagotovo ne. Ampak spet ni tako, da bi sedaj bil pripravljen, ne vem kaj, storiti, za to da bi bil priljubljen. Sem zadovoljen s tem, kot je sedaj. Se mi zdi, da se ne prav veliko podrejam.

3: Pač pazim na to, da ne kdo »hodi« po meni, pa tudi sam ne uveljavljam prav veliko svoj prav. Imam normalne odnose.

4: Se strinjam.

5: Tudi jaz.

6: Isto.

7: Tudi jaz sledim svojim vrednotam, pa saj so te takšne, da ponavadi ne odbijajo ljudi.

PERCEPCIJA NASILJA NA SPLETU IN IZKUŠNJE S SPLETNIM NASILJEM

D. T.: Dobro. Sedaj, pa bi morda prišli kar na samo nasilje, samo percepcijo nasilja, ki je nekako tudi osrednja tema pogovora. Preden pa preidem na vaše izkušnje z nasiljem, bodisi vas, vaših znancev, pa se ustavimo spet pri sami definiciji. Kaj za vas pomeni biti nasilen do drugega? Kako bi ga opredelili? Z izkušnjami bomo kasneje.

1: Fizični pretepi, izzivanje, posmehovanje. Vse to pa se v zadnjem času prenaša na splet.

2: Tudi laganje, včasih si eni kar nekaj izmišljujejo določene stvari, pa jih potem širijo naprej samo za to, da sami izpadejo lepo, druge pa potisnejo v slabo luč. Širjenje neresničnih informacij, izmišljevanje stvari. Mislim, da je tako res fizičnega nasilja manj v smislu, da bi se kdo res tako stepel, da bi bilo hudo. Ne spomnem se, kdaj se je to zgodilo pri nas. Saj se kdo tako tu in tam »prime«, vendar tako vse bolj za hec.

D. T.: Bi lahko rekli, da moč mišic nadomešča »moč besed«?

2: Ja, sigurno, tako na spletu kot tudi v šoli. Prejšne generacije, ne vem, ko smo mi bili tam nekje 4., 5. razred, vem, da so bile precej problematične, kar se tiče preteпов. Pa saj ne vem, kaj bi bilo hujše.

3: Ja, naprej pride na misel fizično. Pa potem različna ustrahovanja, spletna nadlegovanja, pritiski, tudi izsiljevanje, manipulacija. Pa tudi to, da kdo hoče uveljavljati nek svoj prav, svojo besedo, da ne pusti drugim, da povejo svoje, da so določeni preveč dominantni. Vsiljevanje misli.

4: Se strinjam s povedanim, sam bi omenil mogoče še izključenost iz skupine. Dejstvo, da nekje nisi zaželen, da te določena družba ne sprejme medse. To je zame mogoče še najbolj boleče, pa ne da sem to doživel, ampak če se nekako postavim v kožo.

5: Ja, sigurno se nasilje na začne ali konča že s samim fizičnim udarcem. To zagotovo boli, ampak rana, karkoli ti pač že je, sčasoma zaceli. Psihično nasilje, ali pa izzivanje na spletu pa potencialno lahko pušča hujše posledice. Te zaznamuje za celo življenje

6: Se strinjam s primeri, jaz sama sovražim, če vidim, da koga izzivajo, zbadajo. Se postavim na njegovo stran, sem se že večkrat tudi v našem razredu. Mislim, da je nasilje hujše, kadar govorimo o psihičnem izvajanju, o dolgotrajnem pritisku, ki ga nekdo izvaja nate, šikaniranje,

manipulacija. Ko ti nekdo preide v zavest na ta način, je zadeva povsem drugačna. Posebej pri mladoletnikih, ki lahko imajo na račun prikritega nasilja zaznamovano celo življenje

7: Se strinjam s povedanim, pa tudi šikaniranje na osnovi nekih prirojnih značilnosti, glede na to, od kje kdo prihaja, spolna usmerjenost, če je kdo debel. Nasilje se seveda ne začne in konča s fizičnim udarcem. Tovrstno nasilje boli, ne sodi nikamor, do njega ni upravičen nihče, a vseeno – bolečina je v tem primeru povečini kratkotrajna, rana izgine, ne govorim sedaj o brutalnih pretepih, oseba se lahko pobere.

D. T.: Dobro. Dajmo kar preiti na vaše dejanske izkušnje. Ste sami že bili žrtev spletnega nadlegovanja? Lahko mogoče opišete to izkušnjo?

1: Pa jaz bom kar priznal, da sem bil. In sicer so me v petem razredu precej izzivali na račun tega, da imamo doma kmetijo, pa to, da se v šolo vozim s kombijem, ampak zaradi tega niti ne toliko. V petem razredu pa zato, ker sem takrat prišel iz manjše krajevne osnovne šole v tole, ki jo zdaj končujem, iz razloga, ker je na manjši osnovni šoli le pet razredov, zaradi tega, ker je manj učencev.

D. T.: Ja, in kako se je pojavljalo to nasilje?

1: Najprej z verbalnim izzivanjem, posmehovanjem, kasneje se je preneslo tudi na Facebook. Ampak se je sčasoma izboljšalo, ko sem se vklopil v družbo, ko smo se bolj spoznali. Je pa eden izmed teh, ki si mi je kdaj »privoščil« tudi v tej skupini, da ne bo igral prevelikega »angelčka« (smeh).

2: Jaz osebne izkušnje nimam, na srečo.

3: Jaz pa imam osebno izkušnjo. In tudi jaz imam podobno izkušnjo kot oseba 1, le da so mene nadlegovali zaradi drugega razloga. No, jaz sem na to osnovno šolo prišel v 4. razredu, ko smo se iz Velenje v Slovenj Gradec preselili s svojo družino. Moram reči, da v Velenju načeloma nisem imel nobenih problemov s tem, da bi me izzivali, ker sem priseljenc iz bivše »Juge«, tu pa sem na začetku imel slabe izkušnje. Morda tudi zato, ker smo bili v Velenju še res vsi precej mladi in ni nobeden veliko vedel drug o drugemu. Tukaj pa, ko sem prišel, se je takoj razvedelo, kdo sem, iz kje smo, vsi so me sprva malce postrani gledali, kot da sem nek posebnež. Vse to se je dogajalo tudi na Facebooku, v obliki zasebnih sporočil, anonimnih velikokrat, v katerih sem bil oklican za »čefurja« in da naj grem tja »od koder sem prišel«.

Podobne opazke so se dogajale tudi tako, verbalno, v šoli. Ampak se je isto sčasoma izboljšalo, toda še danes mi ni prijetno, ko se vse spomnim za nazaj.

D. T.: Torej, nekako bi lahko rekli, da je ravno ta prehod, ko se nekdo preseli iz manjšega v večji kraj ali iz neke druge države, mogoče najbolj težak v luči nesprejemanja ostalih?

Prikimajo.

4: Tudi jaz nimam izkušnje, moram potrpati (smeh). No, kot je rekel oseba (1) – jaz sem tudi eden izmed tistih, ki ga je zbadal pred leti, ampak vseeno mislim, da jaz nisem bil najhujši. Mi je pa še zdaj žal in sem se mu tudi opravičil, sva razčistila.

5: Jaz tudi na srečo nimam nekih slabih izkušenj.

6: Tudi jaz ne.

7: Jaz pa tudi imam. Večkrat me kdo pokliče »piflarka«, tako verbalno, v šoli, pa se delam, kot da ne slišim ali pa samo tako malo čudno pogledam, pa ko sem včasih imela ta Ask.fm – tam je tudi bilo dosti tega. Pod anonimnim sporočilom seveda. Pa dostokrat sem prejela tudi kakšna ljubusumna sporočila, naj pustim tega in tega fanta na miru, pa jim sploh nisem jaz začela pisati, včasih jim sploh nisem niti odpisala.

D. T.: Kaj pa recimo primeri ostalih? Katera oblika spletnega nasilja se najbolj pojavlja? Česa je največ?

1: Katera oblika spletnega nasilja se najbolj pojavlja? Jih je več?

D. T.: Ja (omenim in na kratko konceptualiziram koncepte flaminga, nadlegovanja, očrnitve, poosebljanja, outinga&prevare, izključitve&izgona, zalezovanja, happy slapping, seksting).

1: Sodeč po tem, bi rekel da nadlegovanja, torej žaljiva sporočila preko zasebnih kanalov. Pa kar vse se pojavljajo. Ne vem. Najprej sem mislil, da je samo ena oblika, sedaj, ko pa si naštel in opisal toliko različnih, pa dejansko vidiš, da so resnično vse v uporabi (smeh).

2: Ja, se strinjam, da je največ spletnega nadlegovanja preko zasebnih sporočil. Veliko je tudi izključevanja, pa očrnitve, širjenja neresničnih informacij, outinga/prevare, tudi sekstinga. Zanimivo je to, da ne veš, da za vsako obliko obstaja svoje ime, šele takrat se v bistvu zavedaš, koliko je tega.

3: Jaz vem tudi za en primer poosebljanja, kot si rekel, ko so eni prijateljici vdrl v Facebook profil, pa potem pisali v njenem imenu, se pretvarjali, da je to ona. Pa so pisali takšne statuse, erotične, z namenom, da osramotijo to mojo prijateljico. Tako ali tako se je takoj ugotovilo, da ji je nekdo vdrl v profil, saj ona nikoli ne bi napisala kaj takšnega. Potem pa recimo rečejo, da so se samo malo šalili. Ampak to je zasebnost, za mene nobeden, razen mene samega ne ve, za mojo Facebook geslo.

4: Ja, vse te oblike se pojavljajo, razen »happy slappinga«. Ostalo pa dejansko vse. Tudi zalezovanje, kot si rekel. Vem, da je bil en tip obseden z eno mojo prijateljico, pa ji je dejansko vsak dan pisal po Facebooku, čez cel dan, pa mu ni odpisala, a on se ni dal. Tudi všečkal ji je vse slike. Mislim, da en starejši možakar. Punca pa stara tako kot mi. Mislim, saj vem, da načeloma to še ni kaj takega, saj ne, da ji je dejansko kaj grozil, osvajal, bil je tako prikrito naporen, vsiljiv. Je pa malce čudno, da je bil star 40 let. Vse to lahko pelje. Saj veš kam. Ampak je ostalo, mislim da, pri vsakodnevnem »Haj, kako si kaj?«. Mislim tudi, da je bil ta moški malo moten.

D. T.: Se je to zalezovanje pojavljalo tudi v fizični obliki?

4: Ne, mislim da ne, na srečo. Ampak saj nikoli ne veš, kaj so ljudje sposobni.

5: Se strinjam z vsemi, kar so že povedali. Resnično se pojavljajo vse te oblike, razen »happy slappinga«. Je po svoje kar zanimivo in poučno, da izvemo za vse te oblike. Mislim pač, kako se imenujejo. Sama bi rekla, da je še največ primerov sekstinga, potem sledi spletno nadlegovanje, pa »outing&prevara, se pojavlja v kombinaciji s sekstingom.

6: Ne vem, kaj bi še dodala. Mene osebno bi najbolj prizadela »izključitev«.

D. T.: Verjamem. Biti »noter« ali »zunaj« je ključnega pomena za oblikovanje identitete v tako mladih letih. Se strinjate?

Vsi prikimajo.

6: Ja, žaljivke bi mogoče še sprejela, ampak to, da te nekdo ignorira, ne sprejme medse, se mi zdi najhuje. Drugače pa tudi sama mislim, da je največ sekstinga, spletnega nadlegovanja, očrnitve.

7: Jaz bi mogoče še dodala primere zdravstveno hendikepiranih in spletno nasilje zaradi spolne usmerjenosti. Na naši šoli smo imeli enega geja, mislim, da pred dvema letoma, on je sedaj mislim da 2. letnik gimnazije. Pa so ga redno zbadali na ta račun.

No, saj niti sama točno ne vem, ali je bil on dejansko gej, saj sploh ne vem, ali lahko to že tako hitro izveš, pač oblačil se je tako, so ga izzivali tudi mlajši od njega, tudi naši vrstniki. Drugače se strinjam z vrstnim redom osebe 6 – seksting, spletno nadlegovanje, očrnitev, flaming – po javnih kanalih, outing/prevara, izključitev, poosebljanje, zalezovanje. Mogoče celo v tem vrstnem redu. Ne vem, prve tri so zagotovo na teh mestih, ostalo pa je »tam tam«. Bi moral dati anketnik na to temo med vse.

Tudi ostali prikimajo.

D. T.: Okej. Kdo pa so po vašem mnenju storilci in kdo žrtve, bi lahko kakšno pravilo ugotavljali glede na vrsto ljudi? Žrtve smo nekako deloma tudi že omenili.

1: Sodeč po primerih bi tako lahko rekel, ne vem, kriteriji glede na to, od kje prihajaš, potem sošolka je bila žrtev zaradi uspešnosti v šoli, potem zdravstveno šibkejši, omenjen je bil primer spolne usmerjenosti.

D. T.: Potem recimo na spletu niso na udaru tisti, ki so najmanj računalniško pismeni, ampak se obstoječe družbene neenakosti prenašajo na splet? In da so tisti, ki so že v realnem življenju najbolj na udaru, posledično najbolj na »udaru« tudi na spletu?

1: Ja, se strinjam. Tisti »outsiderji«, ki se ne znajo, ne zmorejo ali jim celo drugi ne pustijo vklopiti se, so v realnem življenju najbolj na udaru. Pa tudi na spletu potem.

D. T.: Potem ni tako, da bi napadali nekoga, ker ni več računalniške pismenosti, kot nekoga v realnem življenju, ki je pretirano asocialen, ni več socialne interakcije, je bolj samotar? Kar vem, da je dejansko praksa.

2: Ne, tako ali tako, pa načeloma vsi dandanes že obvladajo vsaj tiste osnovne računalniške stvari.

D. T.: Ja, ampak a bi lahko rekli, da se to spletno nasilje pojavlja dejansko na neki osnovi, bazira na nekih neenakostih, ki so v določeni družbi, kraju?

2: Ja, definitivno, vsega je veliko, od nacionalne pripadnosti, potem če se kdo trudi izstopati z izgledom, pa potem koliko ima kdo denarja.

D. T.: Razredne razlike?

2: Ja.

3: Žrtve so najpogosteje tisti, ki so v nečem zelo dobri ali pa precej slabi. Kamorkoli te že vleče, na pozitivno, negativno, vedno se te bo nekdo lotil. V sivem povprečju je tako, kar se tiče tega, najboljše.

4: Socialni status je precej pomemben, ja. Pa saj ne toliko, da bi dejansko kdo izzival koga, ki prihaja iz revnejše družine, čeprav se tudi to dogaja. Ampak se dogaja na bolj posreden način, s tem da te tako »tiho« izločijo iz družbe. To so pač te standardne situacije, kjer dominirajo tisti družbeno »najmočnejši«.

5: Pa tudi, če je kdo bolan. Vem da je bil en fant, ki je imel precejšnje težave s hojo, na naši šoli. Enim se je smilil, ampak so se našli tudi taki, ki so ga izzivali. Pa take vsakodnevne stvari, če je kdo debel. Ali pa če si kdo kdaj nakoplje kakšno sramoto, da po pomoti kaj neumnega naredi, se ga potem ves čas izziva, se ne pozabi. Kar nekaj. Če te nekaj označi, ne vem, v 4. razredu, se te bo držalo vse do konca osnovne šole.

6: Spolna usmerjenost je kar velik faktor, ker se mi zdi, da je še vedno tabu tema, med najmlajšimi. V manjšem kraju pa se tudi takoj vse razve.

7: Tisti, ki so uspešni v šoli, pa tudi tisti, ki niso. Veliko dejavnikov, vedno se nekaj najde. Pa seveda vsi ti kriteriji, na katere nimamo nobenega vpliva, se z njimi rodimo – nacionalnost, socialni status. Tisti »drugačni« so največkrat na udaru.

D. T.: Okej, kaj pa storilci?

1: Jaz si kot klasičen profil storila predstavljam nekoga, ki si z izzivanjem dviguje lasten ego. Zafrustrirana oseba.

2: Ja, na spletu je tako, da ni nujno, da so storilci tisti, ki so nasilni tudi v medosebnih odnosih. Ker pač to lahko počneš anonimno. Tako da se lahko vloži tudi obrneta. In jim žrtve v realnem življenju samo vračajo na ta način. Ker si drugače ne upajo.

3: Kaj pa vem, mislim, da tisti, ki si tako na štiri oči nekaj upajo povedati, niso najbolj glavni potem tudi na spletu. Ali pa tudi. Ne vem.

4: Se strinjam s povedanim. Pa bi rekel tudi, da mogoče si kdo predstavlja, da smo samo fantje nasilni. Pa se mi zdi, da tudi punce ne zaostajajo prav dosti. Mogoče je razlika samo v načinu. Punce pač širijo neke neresnice, ki so isto lahko boleče. Fantje pa mogoče povejo takoj, kar jim leži na duši.

5: Ja bi se kar strinjala z vsemi, najbolj pa z (4).

6: Storilec, bi jaz rekel, da je tisti, ki je najbolj dominanten v družbi, na spletu pa vsi, tisti ta tihi, glasni, skratka vsi.

7: Jaz bi rekla samo to: ljubusumneži – tako fantje, kot punce. Govorim o osebnih izkušnjah. Tisti, ki skušajo igrati neke frajerje, pa jim nekako ne uspeva najbolje.

D. T.: Bi označili splet kot preprosto »bolj« nevarno orodje?

1: Jaz ga ne bi. Ni pa v redu, da ko že misliš, da boš imel mir vsaj do naslednjega dne, tam nekje ob 14h, pa potem moraš še vse to prenašati na spletu. Jaz govorim to, ker sem sam moral to prenašati. Ampak sem tisto na spletu nekako odklopil, saj niti ni bilo tako pogosto, tudi sam na Facebooku nisem bil prav zelo veliko aktiven, da bi res nekaj veliko pisal, spreminjal statuse, nalagal fotografije. Lažje sem se spopadal z nasiljem prek spleta kot v živo.

2: Če ne bi bilo spleta, mogoče res ne bilo vsega tega nasilja dodatnega. Ampak mislim, da njegove pozitivne lastnosti vse pretehtajo. Sploh pa, kdor noče biti aktiven na Facebooku, ga pač naj ne ima. Saj se lahko izogneš spletnemu nasilju. V živu se mu pa ne moreš. Vse se da odklopiti, če se je res tako moteče.

3: Ne, sam ga ne smatram za nevarno orodje. Lepo je namreč to, da se z napadalcem ni potrebno soočiti iz oči v oči. Zaradi tega mi je všeč. Prav tako lahko vse skupaj ignoriraš.

4: Tudi jaz ne bi rekel, da je splet tako nevaren, kot ga nekateri želijo prikazati. Pač veliko se govori o tem, kako moramo biti previdni, kako na vsakem koraku preti neka nevarnost. Ampak če si kolikor tolikor odgovoren, mislim, da ni težav.

5: Res je. Vendar je tudi res, da na spletu prav dosti ne moreš vplivati na to, če te kdo žali, če ti kdo piše žaljiva sporočila. No, blokiraš lahko profil, ampak hočem povedati, da si lahko odgovoren v tem smislu, da paziš na neko zasebnost, da ne izdaš vseh svojih podatkov. Toda če že greš komu na živce, ne moreš preprečiti, da te ne bi žalil.

6: Tudi meni se ne zdi splet neko nevarno orodje. Nanj gledam kot na neko sprostitev, zabavo. Se spočijem (smeh). No, res pa je, da bi verjetno drugače trdila, če bi imela izkušnje s tem, da me kdo napada preko spleta.

7: Se strinjam z vsemi. Tudi meni splet ne predstavlja neko nevarno orodje, kljub temu da sem tudi sama bila žrtev.

D. T.: Pa pristanete vsaj na to, da kljub vsem pozitivnim lastnostim, ki jih splet prinaša, vseeno moramo reči, da zaradi svoje specifične dinamike spodbuja obstoječe neenakosti? In je zato toliko polemik o nevarnosti spleta?

1: Spodbuja? (premislek) Dejansko ga, če gledamo iz takšne perspektive.

2: Če ga splet spodbuja, potem lahko rečemo tudi, da vsakdanje druženje spodbuja nasilje. Pa nobeden ne reče tako.

2: Se strinjam.

3: Tudi jaz.

4: Ja, ga, ampak spodbuja ga že samo s tem, ker pač obstaja. Potem tudi ne bi smelo biti vsakdanjih odnosov, pogovorov, druženja v realnem življenju, če bi gledali tako. Da bi se izognili potencialnim tveganjem.

5: Se strinjam, da ga, ampak mogoče je na račun tega, ker gre nasilje na splet, manj ostalega nasilja, ker so vsi ves čas na spletu.

6: Tudi jaz se strinjam, ampak v primerjavi s prednostmi, ki jih omogoča splet, je to skoraj nično.

7: Jaz pa ne bi rekla. Kdor ga noče imeti, ga pač nima. Dobro, splet lahko ima za tiste potrebne stvari, za šolo, za nujne obveznosti. Ampak nobeden te ne sili, da imaš ustvarjen Facebook profil, kjer se nasilja največkrat izvaja.

D. T.: Pa se vi na spletu počutite varne? Predvsem tisti, ki ste že osebno občutili spletno nasilje?

1: Kljub določenim negativnim izkušnjam moram reči, da se.

2: Tudi jaz.

3: Jaz tudi.

4: Isto.

5: Tudi jaz se počutim varno.

6: Tudi jaz.

7: Tudi jaz.

D. T.: Kako pa ocenjujete vaše mesto glede varnosti? Ga smatrate za nevarno?

1: Mislim, da je kar varno.

2: Tudi jaz.

3: Jaz se počutim varnega. Spet ni tako veliko mesto, res pa je, da tudi ne hodim prav veliko ponoči okoli.

4: Jaz se tudi počutim varno.

5: Isto.

6: Isto.

7: Tudi jaz.

D. T.: Pa je na kakšnih drugih šolah, po vašem mnenju, tega več?

1: Ja, verjetno ni vsepovsod isto. Nekatere so včasih tudi v medijih.

2: Ja, sigurno. Nekatere šole se bolj aktivno vključijo v samo preventivno varnost. Ponavadi tiste, kjer pride do kakšnega odmevnega primera.

3: Je različno, ja, odvisno od otrok, staršev, šole. Mogoče tudi velikosti kraja.

4: Kaj pa vem, mislim, da je spletnega nasilja kar isto vsepovsod. Razlika je mogoče v fizičnem.

5: Se strinjam.

6: Jaz isto.

7: Seveda ga je na nekaterih manj, na spet drugih več. Odvisno tudi kaj šola sama naredi za varnost. Če se o tem pogovarjajo, skušajo preprečiti, vključujejo tudi starše.

D. T.: Pa naj rečem takole. Nekoliko drugače. Se vam mogoče zdi, da se praksa spletnega nasilja razlikuje glede na stopnjo urbanosti kraja? Recimo, vi živite v srednje velikem kraju, kako se med sabo poznate? Je mogoče zato kaj več/manj nasilja glede na urbanost?

1: Pa mislim, da se kar dobro poznamo med sabo. Vsaj devetošolci. Tudi iz teh manjših okoliških osnovnih šol, pa tudi iz Druge osnovne šole Slovenj Gradec. Jaz mislim, da kar vpliva ta urbanost na stopnjo nasilja. Kaj pa vem.

2: Jaz pa mislim, da ne toliko vpliva. Se poznamo načeloma med sabo, ja. Oziroma vsaj tako bežno, preko Facebooka. Pa če se srečujemo mogoče na kakših pijačah, občolskih dejavnostih, če kaj treniramo skupaj.

3: Kakšnega nasilja? Spletnega ali fizičnega?

D. T.: Spletnega.

3: Ja, pri spletnem nasilju mislim, da nima prav velik vpliv podatek o tem, kako veliko, oziroma kako veliko je mesto. Saj, a nismo že prej to omenili? Da mogoče je bilo včasih to bolj opazno in različno, ko še ni bilo vsepovsod spleta.

4: Na videz se že poznamo, sicer pa vse poteka bolj ali manj v krogu znanih obrazov, lastne šole. Edino na Facebooku gre vse skupaj »počez«. Dodajanje prijateljev, ki jih sploh ne poznaš. Pa se potem na Facebooku spoznavajo. Mislim, da urbanost ne vpliva na spletno nasilje, na njegovo količino.

5: Tudi jaz mislim, da ne vpliva. Da je približno enako.

6: Jaz pa bom rekla, da sigurno mora vplivati urbanost naselja na nasilje. V manjšem kraju bi ja morali biti vsi bolj povezani med sabo, si noben ne bi nič upal, saj vsi vejo, da se vsi starši med sabo poznajo. No, ali pa bi vsaj moralo biti tako.

7: Jaz se pridružujem večini in menim, da v zadnjem času urbanost okolja ne vpliva veliko na pojavnost spletnega nasilja.

D. T.: In kaj se vam torej zdi, da je glavni razlog tega? Po vaših beseda vseprisotnost spleta, dejstva, da ima veliko slovenskih, tudi manjših krajev, že širokopasovni internet?

1: Ja.

2: Tudi jaz mislim tako.

3: Jaz isto.

4: Jaz isto.

5: Tudi.

6: Isto.

7: Ja, tudi tisti, ki živijo »bogu za nogo«, na internetu dejansko niso v izolaciji. Lahko delajo prav iste stvari na spletu, kot tisti iz večjega mesta. Pa tudi ne verjamem, da so tisti iz manjših krajev, vasi, kaj bolj »pobožni«, »nenevarni« kot ostali iz mesta.

D. T.: Se strinjate?

Vsi prikimajo.

D. T.: Potem tukaj sklenemo, se strinjate z mano, če rečem, da se vaše obstoječe družbene, krajevne neenakosti prenašajo na splet? Da se pač tam v zadnjem času najbolj »udejanjajo«? In da splet ni preprosto »bolj nevaren«?

1: Ja, saj logično da se, glede na to da smo mladi veliko časa na internetu.

2: Se strinjam, kot smo že rekli prej pri teh kriterijih, ko smo govorili o najpogostejših žrtvah.

3: Se strinjam.

4: Ja, čeprav ne vem točno, kaj bi lahko bile naše krajevne neenakosti? To, da vsi preveč »šimfamo« drug drugega (smeh)? Ah ne, ta je tako ali tako državna. Bi rekla, da družbene pa ja, definitivno. To, kar smo že omenili, tisti »drugačni« glede na nacionalnost, etničnost, spolno usmerjenost.

5: Tudi jaz tako mislim.

6: Tudi jaz.

7: Tudi jaz.

D. T.: Menite, da gre pri tem bolj za neko »ven metanje«, ali mislite, da so zadeve nekoliko bolj resne, zakoreninjene v prepričanjih posameznikov in da ta nadlegovanja ne spadajo v kategorijo običajnih »power plays«?

1: Mislim, da spadajo v kategorijo »power plays«.

2: Je bolj igra moči, kot kaj drugega. Ne verjamem, da so fanatiki že v osnovnih šolah.

3: V osnovnih šolah »powerplays«.

4: Isto.

5: Jaz bi rekla, da je to predvsem »paljenje«, gluma, bolj odnosi moči, da se določeni hočejo pokazati. Ne verjamem namreč, da lahko imajo že tako mladi že določene predsodke, zakoreninjene napram gejem, »čefurjem«, tem in onim. Ali pa tudi, saj nikoli ne veš, v kakšni družini so vzgojeni.

6: Absolutno mislim, da je predvsem to »ven metanje«. Da mogoče ne mislijo to, kar rečejo, ampak hočejo izpasti frajerji, s tem da se lotijo tistih, ki so najšibkejši, tiste, ki najlažje prizadaneš. To so naječkrat tisti, ki niso krivi za to, kar so.

7: Bolj »power plays«.

D. T.: Kakšno je torej sedaj/bilo razmerje med spletnim in fizičnim nasiljem?

1: Jaz bi rekel, da je 50-50 %.

2: Pa tudi bi rekel, da je tam nekje 50-50. Ko smo v šoli, prevladuje eno, ko pridemo domov za računalnike, pa drugo.

3: Ja, ni tako, da bi npr. na račun porasta enega, se zmanjševalo drugo. Mislim, da zaradi »nastanka« spletnega nasilja, ni manj fizičnega nasilja. No, ali pa da rečem vsaj verbalnega.

4: Fizičnega nasilja, mislim, da je manj v zadnjih letih. Da bi se kdo dejansko res stepel, fizično mislim. Je pa verbalnega nasilja v šoli isto, če ne še več kot spletnega, zagotovo.

5: Porazdeljeno.

6: Spletnega nasilja je resda vedno več, oziroma zdaj mislim, da se je že nekako udomačil v neki stalni obliki. In pri tem ostaja. In mislim, da ga ni več kot ostalega.

7: Jaz mislim, da je več spletnega nasilja, pač v sorazmerju s tem, kolikor časa dejansko preživimo na spletu. Nič presenetljivega.

SOVRAŽNI GOVOR

D. T.: Dobro. Kaj pa vam predstavlja sovražni govor?

1: Jaz to najbolj opazim na kakšnih forumih, na kakšni novičarskih spletnih medijih. Kjer je tudi opozorilo »prijavi sovražni govor.«

2: Ja, veliko je tega pod kakšnimi komentarji, recimo na 24.ur.

D. T.: Ja, proti katerim »skupinam« mislite, da gre največkrat sovražni govor?

3: Mogoče proti Romom pa »čefurjem« pa gejem pa glede na nacionalnost.

4: Ja, jaz tudi mislim, da je tega največ.

5: Veliko je tega, pa potem dostikrat tudi administrator briše določena sporočila. Potem vidiš, ko kdo še enkrat napiše, da so mu prej zbrisali to in to sporočilo, pa spet napiše isto, tokrat pa se mu ne izbriše.

6: Največkrat so to tudi kakšne kletvice, četudi niso namenjene določeni skupini. Mislim, da se tudi izbrišejo, če ne napišeš v »zvezdicah«.

7: Se strinjam, da je največkrat to pod kakšnimi novicami o gejih, kakšne parade ponosa, pa ko se piše kaj o medsosedskih odnosih nas s Hrvati, ali pa če se piše kaj o Bosancih, Srbih. Tam so zmeraj takšni stereotipni komentarji, ki so pogostokrat sovražno nastrojani.

D. T.: Kaj starši, šola naredijo na tem področju oziroma bi po vašem mnenju morali narediti?

1: V mojem primeru spletnega nasilja je bil sklican sestanek s starši teh, ki so me izzivali, šolo. Ampak verjetno ne zaradi tega, ker bi me nadlegovali preko spleta. Če bi bilo samo preko spleta, mogoče sploh ne bi niti povedal. Tako pa je bilo v kombinaciji z izzivanjem v šoli.

2: Jaz bi rekel, da je šola kar odzivna, kar se tega tiče. Velikokrat nas tudi opozarjajo, da moramo biti previdni na internetu, kar se tiče zasebnosti, pa kakšne strani obiskujemo, da slučajno ne komu nasedemo, pa da moramo takoj javiti, če nas kdo nadleguje, tako preko spleta, kot drugače.

3: Jaz sem tudi obvestil starše in šolo, da me ne pustijo pri miru. Na začetku sem jaz imel precej težav z jezikom, pa so bile tudi ocene zato slabše in so me tudi zaradi tega ves čas zbadali. In isto je bil sklican sestanek. Ampak tudi zaradi tega, ker so me nadlegovali v šoli. Od takrat naprej se je stanje izboljšalo, nekatere starše otrok, ki so me izzivali, pa je bilo kar precej sram. Vem, da so klicali moje starše in se opravičevali v imenu svojih otrok.

4: Tudi pri računalniških urah nas, kar se tega tiče, precej obveščajo. Ampak tako ali tako že veliko vemo.

5: Saj tako ni v nobeni pristojnosti, ne šole in ne staršev, za to kar se dogaja na spletu. Dobro, starši pač so odgovorni za to, kako vzgojijo otroka, toda ne morejo mu ves čas dihati za ovratnik. Šola nas pač mora formalno opozarjati, kako se naj vedemo na spletu.

6: Jaz mislim, da je čisto zgrešeno, da se organizirajo sestanki, pa govorilne ure, če je bil kdo »nasilen« preko spleta, kot se je nekajkrat zgodilo pri nas. No, ali pa je mogoče celo izboljšalo stanje. Ne vem.

7: Jaz sem tudi sama obvestila šolo, da gre včasih že preko mejo. Pa so se isto postavili na mojo stran. Sicer ni bilo potrebno sklicati sestanka, ampak vseeno.

D. T.: Pa se drugače imate vi za veliki »internetne znalce«?

Vsi prikimajo (smeh).

MEDIJSKE PRAKSE IN PREFERENCE:

D. T.: Lahko opišete vaš običajen »medijski dan«, torej katere medije in koliko spremljate? Koliko ste «online«?

1: Jaz največ časa na spletu preživim na Facebooku. Ko pridem iz šole. Na internetu sem sicer tudi na Youtubeu. Drugače obiskujem strani o kolesarstvu, o opremi za kolesarstvo. Pa za traktorje, nasploh stroje, ker bomo doma prodali star traktor in kupili novega. Nič posebnega. Pa tu in tam preberem novice, vreme. Doma tudi naročujemo revijo Viharnik, ki jo tu in tam prelistam.

D. T.: Tudi kdo izmed vas uporablja te nove aplikacije Povio, Snapchat?

1: Jaz ne.

2: Jaz pa imam obedve »zloudani«, ampak ne tako veliko uporabljam. Samo spremljam, kaj drugi objavljajo. Slike pa nalagam bolj na Instagram. Pa na Facebooku sem seveda tudi. Drugače pa jaz veliko obiskujem tudi druge spletne strani, slovenske, Rtv slo, 24ur., Planet Siol, Delo, Dnevnik. Veliko berem, vseč mi je novinarstvo, kot sem že rekel. Najbolj pa šport in novice o turizmu. Tu in tam preberem tudi klasičen časopis, kot pravi novinar (smeh).

3: Jaz sem veliko na športnih straneh, košarka, nogomet, judo. Pač vsi športi me zanimajo. Potegujem si dol filme, glasbo ali pa jo poslušam samo preko Youtubea. Včasih igram tudi še računalniške igre, online, predvsem če igrajo tudi ostali prijatelji, pa gremo »multyplayer varianto«. Čeprav zadnje čase to bolj malo.

Imam Facebook, Instagram, Povio, Snapchat, Vine. V zadnjem času uporabljam veliko tudi aplikacijo Dubsmah, ki mi je res dobra. Včasih prebiram tudi medije iz moje rodne države, da vidim, kaj se tam dogaja, pa tudi moja družina, razen mame, očeta, je več ali manj tam.

4: Isto kot ostali, Facebook, Instagram, Snapchat. Sicer imam jaz tudi Twitter, ampak ga ne uporabljam prav veliko. Uporabljam pa tudi Dubsmah, kjer se posnameš in v ozadje daš določene refren pesmi, kot da poješ ti. Je tudi kar popularna zadnje čase.

5: Zjutraj, ko vstanem, pogledam Facebook, Instagram, Povio, Snapchat. Na hitro tako »prečekiram«. Drugače splet uporabljam tudi za šolo, nakupe, oziroma bolj gledanje lepih stvari, ki bi si jih želela, pa potem ne kupim. Dosti sledim tudi smernicam frizur, na Facebooku obstaja ena prav »luštna« stran.

6: Podobno kot ostali, jaz sicer veliko dostopam do teh strani preko telefona. Tako ali tako ga imam vedno s sabo, tudi za fotografiranje, ampak imam sedaj boljši fotoaparati. Kar dosti uporabljam Snapchat, kjer si s prijateljicami objavljamo smešne fotografije.

7: Jaz tudi še kar berem novice na spletu, ne samo Facebook in ta družabna omrežja. Uporabljam ga kar precej za šolo internet, ker ga potrebujem. Pa tudi za kakšne spletne trgovine, kdaj pa kdaj si naročim kakšno lepo stvar. Največkrat s strani Aliexpress, iz Kitajske, kjer je res poceni, free shipping (smeh). Jaz poleg teh strani, ki so jih našli, veliko uporabljam tudi Viber. Imam sorodnike iz Amerike, pa se slišimo zastonj prek WI-Fi, uporabljam tudi dosti Skype s prijateljicami.

D. T.: Iz kakšnega razloga torej največ uporabljate splet? Bolj iz informativne funkcije ali razvedrilne?

1: Informativne.

2: Oboje po malem.

3: Razvedrilne.

4: Informativne.

5: Razvedrilne.

6: Bolj razvedrilne.

7: Jaz pa bom rekla, da bolj iz informativne.

D. T.: Koliko časa dnevno pa torej preživite na spletu? Kdaj ste najbolj redno online? Ste na spletu do ene ure dnevno, 2-3 ure, ali 3-4 ure in več?

1: Jaz sem do ene ure.

2: Več kot 3 ure.

3: Več kot 3.

4: 2-3 odvisno.

5: 3-4 ure.

6: Več kot 3 zagotovo, hehe.

7: 2-3 ure.

D. T.: Kako pa največkrat dostopate do svetovnega spleta? In kje?

1: Preko družinskega računalnika. Zaenkrat še nimam svojega, ga pa bom sedaj v srednji šoli verjetno bolj potreboval. Včasih sem po pouku tudi v šolski knjižnici, ko čakam na prevoz.

2: Jaz največ prek telefona, ko sem kje. Drugače preko tablice in prenosnika.

3: Skorajda več prek telefona kot prenosnika. S telefonom kjerkoli hočem. Imam dosti prenosa podatkov.

4: Polovico dneva prek telefona, ostalo pa na prenosniku.

5: Jaz kar prek telefona, glede na to da te aplikacije, ki jih uporabljam Povio, Snapchat, Instagram, so narejene bolj ali manj za telefonsko verzijo. Pa tudi do Facebooka prek telefona.

6: Prek telefona.

7: Prek prenosnika, ko sem doma, drugače telefon.

D. T.: Kateri odnosi pa vam pomenijo več, medosebni, pristni fizični ali spletni?

1: Meni sigurno fizični. Niti nisem toliko na spletu, da bi se tam, ne vem koliko, družil. Raje grem v naravo, kot da posedam cele dneve za računalnikom.

2: Meni tudi fizični, ampak v zadnjem času se bolj držimo spletnih stikov.

D. T.: Se vam zdi, da raba novih tehnologij neposredno izpodriva medosebno komuniciranje?

2: Ja, na nek način. Ne vem, kako je bilo včasih, jaz sem od zmeraj navajen na računalnik. Sploh pa še nismo toliko stari, da bi lahko posedali cele dneve po kafičih. No, vsaj meni moji še ne pustijo. Pa smo tako na računalniku.

3: Meni fizični. Družimo se v šoli, potem pridem domov grem malce na računalnik, se najem, potem pa grem tako ali tako na trening, kjer se prav tako družimo brez interneta (smeh). Drugače pa ja, če si cel dan doma, normalno da internet izpodriva medosebno komuniciranje. Pa saj meni je Facebook »fajn« zadeva, tudi koga na tak način na novo spoznaš. Meni je precej koristil v obdobju, ko sem se preselil v Slovenijo. Če se že nisem začel pogovarjati s sošolci v šoli, sem jih začel ogovarjati na Facebooku, te vsakdanje stvari za šolo, pa smo potem tako postali prijatelji.

4: Ja, spoznaváš punce.

7: Ja, ti, ko si dodal že celo Slovenijo.

Ostali v smeh.

4: Ja ne, pač povem. Meni tudi drugače je komuniciranje na štiri oči v redu, ampak na Facebooku si ljudje več upajo, niso tako sramežljivi. Lahko lepo začneš graditi nek odnos.

5: Meni so fizično bolj pomembni, a na žalost se mi zdi, da spletno komuniciranje resnično na nek način izpodriva medosebno. Mogoče zato, ker v resničnem življenju določeni si ne upajo toliko, na Facebooku pa si. Ne vem.

6: Se strinjam.

7: Mislim, da izpodriva spletno komuniciranje medosebno, fizično, ja. Ne vem, mogoče samo med nami osnovnošolci, ko bomo malce starejši bo drugače, bomo lahko počeli, kar bomo hoteli, bomo samostojni, imeli avto. Jaz bom rekla, da se tudi popoldne kar veliko družim s puncami, prijateljicami, skupaj rolamo in podobne stvari.

D. T.: Ja, pa saj menda vam starši dovolijo iti ven, na zrak? Jim ni to boljše, kot da ste na spletu cele dneve?

7: Ja, odvisno. Eni niti nimajo niti želje iti ven, se rekreirati, drugi lahko kaj hitro pridejo v določeno slabo družbo, pa mogoče zaradi tega starši ne pustijo preveč časa zunaj.

D. T.: Ne vem, še v mojem osnovnošolskem obdobju, pa sem še razmeroma mlad, starši niso imeli nič proti, če smo dneve preživel na igrišču.

6: Ja, ampak danes so igrišča bolj ali manj prazna, v gostilnah pa tudi ne smemo sedeti.

D. T.: Zato pa se vrnite na igrišča in bodo starši spet dobili zaupanje v vas.

»FACEBOOK SEANSA«

D. T.: Vsi torej uporabljate Facebook. Nam lahko opišete vašo tipično Facebook »seanso«? Se vam zdi, da njegova priljubljenost upada? Kaj torej redno počnete na Facebooku?

1: Ne vem, ali je upadla, mislim, da je sedaj tako kot vedno. Ne uporabljam ga veliko, tolikor da ga pač imam.

2: Jaz predvsem nalagam fotografije s kakšnih potovanj, pa te osnovne stvari. Tudi če nisi pretirano aktiven, ves čas »scrolaš« kaj je novega. Takšna »stalker« kultura (smeh).

3: Spreminjanje lastnih statusov, komentiranje drugih statusov. Pač druženje na Facebooku.

4: Spreminjanje statusov, nalaganje fotografij, gledam, kaj počnejo drugi. Tu in tam odigram kakšno igro. Tudi meni se ne zdi, da priljubljenost ne upada.

D. T.: Se sploh komu zdi?

Vsi odkimajo.

5: Ja, pač podobno kot so že rekli – statusi, fotografije. Jaz iger sicer ne igram, sodelujem pa v kakšnih nagradnih igrah vedno. Pa še nikoli nisem kaj zadela.

6: Isto kot ostali, ne vem, kaj bi še povedala, »selfiji«.

7: Jaz uporabljam še klepet veliko, pa tudi nagradne igre, sledim določenim zvezdnikom.

D. T.: Sodeč po kratkih odgovorih, potem vse skupaj ne more dolgo trajati? Kako se to lahko tako razvleče?

5: Ja, pa se zamudiš, komentiraš tu pa tam. Vmes še ni odgovora, pozabiš, da si sploh pisal, pogledaš kaj drugega, potem že tisti ta prvi komentira nazaj. Da se zapraviti čas.

6: Ja, mine (smeh). Čeprav včasih se jaz naredim, da nisem ves čas na Facebooku pa nalašč malce bolj pozno odpišem (smeh).

D. T.: Ste kdaj dejansko obremenjeni s tem, kaj boste objavili kot naslednji »korak« na Facebooku? Izbirate selektivno ali povsem spontatno?

1: Čisto spontano, ko me prime, pa če kaj potrebujem, napišem. Drugače ne nekaj posiljujem in iščem pozornost kot nekateri drugi.

2: Nisem obremenjen, objavim to, kar mi paše. Ne vem, zakaj bi se obremenjeval, kar jaz sam objavim, to je ja moja stvar. Sam nosim posledice za svoja dejanja.

3: Kaj pa vem, bolj spontano. Res pa je, da sem že slišal, da mi kdo reče, da iščem pozornost, ker pač pišem včasih takšne smešne statute (smeh).

4: Ne vem, mislim, da nikoli nisem objavljala takšnih stvari, da ne bi bile za v javnost. No, nekatere mogoče res niso bile. Resda sem bil včasih bolj otročji kot danes, ampak spet nisem pisal nekih velikih bedarij.

5: Glede na to da sem ravno zadnjič gledala, kaj vse sem včasih objavljala, moram reči, da sem zadnje čase kar bolj selektivna. Ker to včasih je bil pa polom, mogoče malo odraščam. Me je sram, ko pogledam za nazaj in vidim, da sem napisala »dc, naj kdo klikne« (smeh). Ali pa »lajk in te ocenim, pvt«. Pač take stvari, tega sedaj ne počnem več.

6: (Smeh) Imam podobne izkušnje. Isto kot oseba 5. Drugače pa fantje se sedaj delajo nekaj lepe, a sigurno so tudi sami pisali take bedarije, če jih ne še zdaj. Priložijo recimo link od svojega ask.fm. To je šele klicanje po pozornosti, mazohizem (smeh). Da javno pustiš, da te nekdo pod anonimko žali, piše žaljive komentarje.

3: Ni res. Nimam več tega.

7: Tudi jaz isto kot oseba (5) malce bolj pazim zadnje čase. Sicer nikoli nisem bila, ne vem kako, »grozna«.

D. T.: Bi lahko rekla, da ste na Facebooku nekako boljša verzija, nadgradnja samega sebe?

1: Zase ne bi rekel. Za druge pa bi rekel, sploh ko jih zdaj tukaj poslušam.

2: Ne bi mogoče rekel boljša verzija, ampak sigurno vsak gleda, da je predstavljen čimboljše. Vsak se seveda rad s čim pohvali.

3: Mogoče res, ampak pri meni je načeloma vse tako, kot sem tudi v realnem življenju.

D. T.: Se vaša Facebook praksa striktno prepleta z resničnim življenjem?

Vsi prikimajo.

4: Glede boljše verzije bi jaz rekel, da punce bolj prednjačijo pri tem, s temi napudranimi selfiji, hehe. Kot pravi slovenski reper Doša - »eni bi prodali dušo, za viewe in lajke, majkemi«. Haha.

5: Haha, jaz že ne. Hehe, trudimo pa se, ampak drugače . Verjetno vsi, a ne?

Medli odzivi.

5: Saj to ni kaj takega.

6: Jaz sem zadovoljna s svojim realnim življenjem, tako da se ne rabim truditi na Facebooku za nekaj, kar nisem.

D. T.: Ja kaj, ostali pa si namišljujejo določene stvari? Saj verjetno se ne morejo kar lagati o tem, kje vse so bili, recimo, če govorimo o tem?

6: Ja, ampak nekateri se res preveč hvalijo, meni gre na živce, ko vidim sliko od Starbucksa, če je kdo kje v tujini. Vedno ene in iste zadeve. So v nekem večjem kraju, in prvo, kar fotografirajo je Starbucks in pa njihove airmaxice ali pa njihov Apple, Mac.

D. T.: Preko znamk se tako kažejo v neki idealistični obliki? Ampak to verjetno samo tisti, ki si to lahko privoščijo?

6: Ja.

7: To je drugače stalna praksa, pa tudi se objavi neka fotografija, pa zraven link neke pesmi ali pa pripis nekega verza.

D. T.: Kako pogosto pa potem osvežujete statuse, koliko zase potem menite, da ste iskreni na Facebooku? Vsaj enkrat dnevno, nekajkrat tedensko, nekajkrat na mesec? Okvirno koliko prijateljev imate? Imate razodeto svojo mobilno številko?

1: Enkrat, mogoče 2-3 na mesec. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskren. Prijateljev imam manj kot 200.

2: Vsaj enkrat dnevno. Jaz imam objavljeno telefonsko številko. Sem iskren. Ne vem točno, koliko prijateljev imam. Okoli 1000.

3: Enkrat na dan vsaj. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskren. Mislim, da imam okoli 1200 prijateljev.

4: 2-3 krat na teden. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskren. Imam okoli 600 prijateljev.

5: Vsak dan. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskrena. Imam okoli 1500 prijateljev.

6: Jaz isto vsak dan. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskrena. Okoli 1500 prijateljev.

7: Nekajkrat tedensko. Nimam objavljene telefonske številke. Sem iskrena. Okoli 500-600 prijateljev.

D. T.: Kaj pa to? Tudi jaz nisem tako star in nekako vem, kako potekajo stvari na Facebooku, pa me zanima, še obstajajo ta »lažna razmerja«, lažna imena, izmišljena imena, kraji bivanja? Kako gledate na to?

1: To pa bi rekel, da ja. Je tega kar precej.

2: Ja, če bo šlo tako naprej, bo Facebook počasi res postal kot en Netlog.

3: Se strinjam.

4: Jaz imam status razmerja z eno prijateljico (smeh). Za kraj bivanja imam pa New York. Itak je to »fora«.

5: Ja, predvsem se to spet dela za »lajke«, da se govori o njih. Recimo lažna razmerja, pa potem rečejo, zakaj »se folk vtikuje v njihova življenja, da lahko delajo kar hočejo«, pa si taista oseba sama recimo uredi takšen status razmerja. In potem se govori o tem, si »pumpajo« lasten ego, češ, kako slavni so.

6: Meni so pa lažna imena vedno smešna. Recimo zraven imena dodatek »premisli preden dodaš«. Ali pa fore, recimo »Janez Novak Profil poln«, pa čeprav ni niti blizu temu, da bi imel 5000 prijateljev. To je bolj norčevanje iz tistih, ki imajo dejansko profil poln, in si z največjim veseljem dodajo še to zraven poleg imena.

7: Vsakemu svoje, jaz imam vse tako, kot dejansko je.

D. T.: Imajo vaši starši Facebook profil?

Pritrdita dve osebi (oseba 4 in oseba 7).

D. T.: (SmeH). Imate vsaj svojo lastno profilno sliko?

Pritrdijo vsi razen osebe (1) – ima sliko risanega junaka.

C TRANSKRIPT FOKUSNE SKUPINE NA OSNOVNI ŠOLI RURALNEGA OKOLJA

D. T.: Pozdravljeni na skupinskem pogovoru. Fokusna skupina je neke vrste skupinski intervju, ki je tokrat povezan z raziskavo na temo spletnega nasilja za potrebe moje diplomske naloge. Z vašo pomočjo, ki se morebiti s tovrstimi fenomeni najbolj srečujete, bi najprej želel ugotoviti, koliko je tega nasilja, kakšne vrste to nasilje je, kakšne so vaše izkušnje z nasiljem. Pogovor se snema, vaše izjave bodo vseeno anonimne - bodisi z inicialkami ali pa s psevdonimom. Imamo štiri sklope vprašanj. Pa predlagam, da začnemo kar pri tebi 1.

D. T.: **Preden preidemo na spletno nadlegovanje, bi vas prosil, če vsak od vas zase in nam pove par besed o sebi, kaj ga veseli, kaj ga morda ne veseli, pa predvsem kakšne imate ambicije, kje se vidite recimo čez naslednjih 5 let.**

1. O SEBI:

1: Rada imam živali, zato se želim vpisati na Biotehniško šolo Maribor, smer veterina. Čez pet let pa upam, da dobim pripravništvo v kateri od ordinacij kot veterinarski tehnik. Drugače v prostem času se tudi rada ukvarjam s športom, igram odbojko, se družim s prijatelji, sem dosti na računalniku.

2: Hodim v 9.a in se še v bistvu odločam, v katero šolo bom odšla naprej. Čez pet let bom verjetno že na fakso, po poklicu pa želim postati forenzik. Čeprav v Sloveniji je to postati nekoliko težje, ampak po ameriških filmih, serijah izgleda precej »kul«. Rada si ogledam kakšno dobro serijo, si dopisujem s prijatelji.

3: Želim postati športnik, vidim se, kako igram nogomet. Moj cilj je lepo in brezskrbno življenje. Prosti čas posvetim predvsem treningom, mi vzame kar veliko časa. Gledam tudi dosti športa po televiziji, za vikende imamo tekme.

4: Čez pet let se vidim na študiju medicine. Po osnovni šoli se bom verjetno vpisala na Gimnazijo Slovenj Gradec ali pa na Ravne na Koroškem, ampak verjetno da v Slovenj Gradec, ker pravijo, da je boljša..

D. T.: **Očitno še kar velja to napačno prepričanje (smeh). Nadaljuj prosim.**

4: Ja, ne vem, starši so tudi dosti nekako bolj za Slovenj Gradec. Bomo videli. Tudi jaz sicer v prostem času treniram odbojko. Pa rada imam matematiko. To je to.

5: Željo se imam vpisati na konzervatorij za glasbo in balet Ljubljana, po končani srednji šoli se hočem vpisati na akademijo. Igram klavir, drugače pa rada tudi plešem, ampak nikjer ne treniram, ni kje v bližini kakšne dobre plesne šole, sem bolj samouk.

6: Jaz pa še nimam kakšnih posebnih ciljev in ambicij za pet let naprej. Hm, drugače me veseli turizem, biti turistični vodič, rad bi veliko potoval. Pred 9 leti smo se z družino preselili iz Bosne v Vuzenico. Mi je kar všeč tukaj. Veseli me fotografiranje.

7: Mene veseli peka piškotov, rad veliko pomagam pri gospodinjstvu v svoji družini. Dostikrat tudi že kar sam pripravim kosilo. V prostem času pa sem rad dosti zunaj, v naravi, hodim na sprehode s psom, imam tudi rad živali, ne maram pa športa, telovadbe.

D. T.: Dobro, hvala. Kaj pa za vas pomeni biti »kul«? Kaj je in? Se vam zdi, da obstajajo različne definicije biti »kul« na različnih šolah, med različnimi ljudmi?

1: Zame kul pomeni biti iskren. Vsak človek pa seveda vidi to na drugačen način. Povedati je potrebno, kaj misliš, in ne delati stvari, za katere nočeš, da bi drugi naredili tebi. Kul je biti ti in samo ti. Naj družba ne spreminja tvojega pogleda na svet. Verjetno pa je definicija biti »kul«, kar podobna na različnih šolah, a verjetno ne ta moja, hehe.

2: Meni osebno ta beseda ne pomeni nič. Besedo »kul« si vsak človek drugače razlaga, recimo, včasih ti kakšen prijatelj reče, da si »kul«, če si lepo oblečen in imaš dobro frizuro, da si priljubljen, popularen, da te imajo vrstniki, ljudje radi.

3: Mogoče biti duhovit, smešen. Menim, da danes sicer tega ni zelo veliko, da se razvršča. Ali pa to, da se na Facebooku hvališ, kje vse si bil, kaj vse imaš, selfiji in podobno.

D. T.: Dobro. Predstavljanje na Facebooku torej kot način gradnje »kul« identitete?

Vsi prikimajo.

4: Zame biti kul pomeni imeti dobre ocene, dober izgled, dobre dosežke izven šole in seveda biti prijazen in dobrega srca. Je pa seveda razlika v tem, kot je že rekla oseba (1), kaj danes dejansko pomeni kul, in med mojim mnenjem.

D. T.: Se ne ukloniš družbi torej?

4: Jaz ne. Sem to kar sem. Važno, da imam krog tistih prijateljev, ki mi nekaj pomenijo. Obstaja pa seveda razlika pri besedi »kul« med osnovnošolci in starejšimi.

D. T.: Recimo kakšna?

4: Ja, osnovnošolci pač še verjetno nimajo nekak razdelanih ciljev, pri starejših verjetno veliko več pomeni biti izobražen, premožen.. Mi pač še ne razmišljamo tako vnaprej, recimo eni v želji, da bi bili po njihovo »kul« kadijo, »pičijo« frajerje, klubujejo družbi.

D.T: Torej, kdor kadi že tako mlad, je danes kul?

4: Ja ne, ampak hočejo v nečem izstopati, pokazati, da so kao neustrašni, delati stvari, ki jih mi drugi ne. Jaz jih seveda ne razumem. Pač obdobje eksperimentiranja.

D. T.: Dobro, 5?

5: Kul pomeni, da si najboljši v nečem, kar že pač počneš. Da si pač uspešen. Da te imajo ljudje radi.

D. T.: Okej, hvala.

6: Mogoče biti smešen, da si priljubljen. Kot nek »način preživetja« v današnji družbi.

D. T.: Ja? Se vam zdi kot neko tekmovanje?

Vsi prikimajo.

D. T.: Koliko pa vam pomeni dejstvo, da si priljubljen, kaj ste za to pripravljeni narediti? Sledite svojim vrednotam ali se podredite družbi?

6: Jaz sem to, kar sem, mi je vseeno.

1: Jaz se tudi ne, ampak verjetno tudi ne bi od nas tukaj priznal tega, vpričo vseh. Jih je pa veliko na šoli, ki so se zelo spremenili v enem letu, kakšni so pa v resnici, pa bo pokazal čas.

D. T.: Še kdo?

3: Jaz zase pač lahko rečem, da sem mogoče rad lepo oblečen.

D. T.: Zunanost je torej v vaših letih kar odločilnega pomena pri označevanju, ali je kdo kul ali ne?

Vsi prikimajo.

D. T.: Okej, še 7.

7: Meni pa biti »kul« pomeni biti čimbolj prijazen, lepega izgleda, urejen. Ja, te definicije so verjetno kar iste na večini izmed šol. Ali pa to, še nobeden ni omenil, da pač, kdor ima največ »lajkov« na Facebooku. To se mi zdi danes pomembno.

D. T.: Ja, sem mogoče pričakoval, da bo to že kdo prej omenil?

7: Ja, eni dejansko vedno nekaj objavljajo, kaj delajo, nalagajo slike, imajo nešteto prijateljev, ki jih niti ne poznajo. Pa saj sem jaz isti (smeh).

PERCEPCIJA NASILJA NA SPLETU IN IZKUŠNJE S SPLETNIM NASILJEM

D. T.: Dobro. Sedaj, pa bi morda prišli kar na samo nasilje, samo percepcijo nasilja, ki je nekako tudi osrednja tema pogovora. Preden pa preidem na vaše izkušnje z nasiljem, bodisi vas, vaših znancev pa se ustavimo spet pri sami definiciji. Kaj za vas pomeni biti nasilen do drugega? Kako bi ga opredelili? Z izkušnjami bomo kasneje.

1. Zame je nasilnost že to, da osebo izzivaš, ker je, kar je. Nasilna oseba je tudi ta, ki drugemu vsiljuje svoje mnenje in zamisli. Zame nasilje ni samo tisto fizično, ampak tudi psihično, ki je lahko podobno, če ne še bolj problematično.

D. T.: Se ti zdi, da je v osnovnih šolah več prikritega nasilja kot dobesedno fizičnega?

1: Ja, sigurno.

D. T.: Kaj pa ostali?

2: Mogoče tudi to, da koga izsiljuješ prek sms-ov, računalnika, si nesramen, tudi samo z govorjenjem, na štiri oči. Je več tega kot fizičnega, ja.

3: Zame pa biti nasilen pomeni, da te nekdo napade brez razloga, ti grozi.. To se da narediti tako, da nobeden za to ne ve, fizično je pa dosti bolj opazno, pa si zato tudi vsi ne upajo koga pretepati.

D. T.: Dobro, 4?

4: Nasilnost v sami definiciji pomeni, da nekoga zlorabljaš v fizičnem in psihičnem pomenu. V osnovnih šolah je po mojem mnenju več psihičnega, verbalnega nasilja. In pa dosti izključevanja tudi, če je kdo, ne vem, debel, prihaja iz druge države, fizično šibkejši. To.

5: Hja, so že praktično vse povedali. Predvsem to, da nekoga žališ s stvarmi, ki mu niso všeč.

6: Hm, dve asociaciji, pretep, grožnja, nestrpnost do drugih, brez razloga.

7: Tudi zame biti nasilen do drugih pomeni pretep, grožnje do oseb.

D. T.: Aha, ok. Koliko pa se vam zdi, da je tega v osnovnih šolah?

1: V osnovnih šolah je tega precej. To počnej otroci nezavedno. Udarci niso samo fizični, ampak tudi psihični. Že samo ena napačna beseda lahko nekoga zelo prizadane. Vem, da je bilo sedaj v medijih, kako so pretepli desetletnika na eni osnovni šoli..

D. T.: Ja, Osnovna šola Deskle? Poznate ta primer?

1: Ja, ko so sošolci pretepli vrstnika, samo zato, ker prihaja iz Bosne. To se mi zdi bolano.

2: Ja, sama mislim, da je tega v osnovnih šolah kar veliko, najbolj pa predvsem do ljudi, ki se preselijo iz drugih držav, krajev. Tudi na naši šoli je nekaj takih, ampak sama se do njih nisem drugače obnašala.

D. T.: Dobro, 3?

3: Včasih je bilo verjetno tega več, da so starejši pretepali mlajše brez razloga. Danes mi mlajše branimo, ampak tudi ti mlajši znajo nas včasih zmerjati, poniževati, celo udariti.

D. T.: No, zanimivo, da misliš, da je stanje boljše kot nekoč. In kako se potem vi starejši odzovete?

3: Jaz jih pustim pri miru, si mislim svoje.

D. T.: Okej, naprej.

4: V osnovnih šolah je veliko predvsem psihičnega nasilja. Sošolci se večinoma verbalno norčujejo iz sošolca, ki je drugačen. Psihično bolj boli kot fizično. Ali pa ima lahko vsaj bolj hude posledice.

D. T.: Dobro, o dotičnem primeru, primerih malo kasneje, 5?

5: (Smeh) preveč.

D.T.: Ja? Samo to?

5: Ja, pač ja, glede na to kako mladi smo, je prav zaskrbljujoče, da so lahko otroci, kar tudi smo, včasih tako kruti.

D. T.: Okej, 6?

6: Včasih je bilo več preteпов kot danes. To vem, ker dostikrat o tem govori moj oče, ko se spominja svojih osnovnošolskih dni. Pri nas se sicer še kdo tako malo primer, stepe, nič resnega, a ne tako kot včasih. Še recimo 3-5 let nazaj, ko smo bili mi mlajši, so se več pretepali, takratni devetošolci. Pa saj to je v redu. Ampak smo pa na jeziku toliko močnejši

zadnje čase. Sedaj je več groženj, prav zaradi tega pa si mlajši tudi vedno več upajo, nimajo manir. Sam recimo nisem rojen v Sloveniji, ampak nikoli nisem občutil, da bi me zaradi tega izzivali. Je pa tudi mogoče res, da sem prišel sem, ko sem imel 6 let, takrat v mali šoli pa še ostali niso bili na to tako pozorni. Bi bilo verjetno slabše, če bi prišel sem, ne vem, lani, predlani.

7: Jaz pa tudi mislim, da ga je veliko, a mogoče malce manj zadnja leta, ker so povsod kamere, ki posnamejo vse, kar delaš, v šolah pa je tudi veliko učiteljev, ki skrbijo za varnost med učenci. Je pa druga zgodba pri psihičnem nasilju, spletnem.

D. T.: Kamere imate tudi vi, če se ne motim? Vas motijo? To imate na hodnikih in v avli?

7: Ja, na hodnikih pa v avli. Ne vem, mene niti ne, včasih no, sem se že navadila. Se je pa kar izboljšalo stanje, kar se izzivanja, nagajanja na naši šoli tiče. Pozna se, da si kdo veliko več upa med odmori v učilnici, kjer jih ni. Kamere pa so bile nameščene, ker so skrivnostno začenjale izginjati stvari iz garderob. To se je zgodilo že pred leti, ko smo mi bili, mislim da, 2. ali 3. razred.

D. T.: Ja seveda, v odsotnosti avtoritete« si vsakdo upa več? Bi še kdo kaj o kameri? Se počutite utesnjene zaradi nje?

1: Mene ne moti, pozabim na njo, nimam kaj skrivati.

2: Meni je včasih neprijetno.

3: Mene malce moti.

4: Isto kot 1.

5: Meni je vseeno.

6: Me ne moti.

7: Me ne moti, pozabim nanjo.

D. T.: Okej. Se verjetno že ponavljam, oziroma ste nekateri že povedali, pa vseeno, dajte, prosim, vsi še enkrat razmejiti razmerje nasilja, spletno/fizično, katerega je po vašem več?

1: Obojega je veliko. Čeprav so tukaj osebe, ki to poskušajo preprečiti, je to nemogoče. Včasih tega ni bilo toliko, saj so otroci znali spoštovati sovrstnike. Jaz mislim, da je več spletnega.

2: Obeh vrst nasilja je zelo veliko, več pa je fizičnega, psihičnega.

3: Jaz nikoli nisem doživljal spletnega nasilja. Sem pa drugače vedno imel probleme s starejšimi in sem se moral tudi braniti. Danes tega skorajda ne doživljam več. Mislim, da je več fizičnega.

4: Mislim, da je več spletnega nasilja, kot fizičnega.

5: Tudi jaz tako mislim.

6: Spletno nasilje je v porastu, včasih seveda ni mogel obstajati, saj spleta še sploh ni bilo. Mislim, da spletno nasilje počasi prehiteva fizično.

7: Jaz pa menim, da je vseeno več fizičnega nasilja, saj nasilneži dandanes veliko ustrahujejo nedolžne ljudi. A tudi spletno ne zaostaja prav dosti.

D. T.: Pa bi znali povedati primer tako spletnega kot tudi fizičnega nasilja? Čisto tako pavšalno, predno preidemo na izrecno vašo izkušnjo?

1: Fizično je, ko nekoga z dotiki poškoduješ, npr. potisneš mlajšega učenca v steno ali pa ga potegneš za lase, udariš v trebuh. Spletno nasilje je objavljane žaljivih slik, tudi grdo govorjenje o nekom. Grdo je, ko nekateri komentirajo slike in ga ponižujejo.

2: Fizično je to, da se nekdo spravi nate, te tepe, flecka, »cota«. Spletno pa je to, da se preko spleta spravijo nate, te izsiljujejo, grozijo.

3: Fizično, kot že rečeno, je predvsem potiskanje, udarjanje, »krempanje«, govorim o osnovnošolcih. Spletno pa predvsem grožnje, izsiljevanje, žaljivke.

4: Fizično nasilje je, da se telesno spravijo na žrtev, spletno pa predvsem žaljivo komentiranje raznih slik na Facebooku, posmehovanje, pogosto tudi anonimno.

5: Fizično nasilje pretep, spletno pa predvsem besedno, psihično.

6: Podobno kot so že dejali moji predhodniki.

7: Spletno nasilje je dosti prisotno tudi preko navadne elektronske pošte, grožnje preko Facebooka, kraja gesla, ustvarjanje lažnega profila, pisanje zlobnih, žaljivih in grozečih sporočil, objava razgaljenih fotografij. Za fizično, pa kot so že dejali sošolci pred mano.

D. T.: Dobro. Dajmo sedaj preiti na vaše dejanske izkušnje. Ste sami že bili žrtev spletnega nadlegovanja oz. poznate koga, ki je bil bil? Lahko mogoče opišete to izkušnjo?

1: Velikokrat se mi zazdi, da ljudje o meni nimajo dobrega mnenja. Boli, ko se kdo spravi na mene brez razloga, Ko osebe ne poznajo dobro, pa jo vseeno žalijo, po tem kar vidijo. Zunanost ni vse. Ker verjetno vsi tukaj tako ali tako vedo, bom povedala svojo izkušnjo. Pred enim letom sem imela problema s težo, čez poletne počitnice sem močno shujšala. Takrat so me vsi spraševali, kaj je z mano narobe, da sem anoreksična in podobno. Sicer vem, da so mi hoteli le dobro, no, nekateri, eni pa so znali biti zelo zlobni, so me klicali »prekla«. Eni pač mislijo, da si suh lahko samo tako, če nič ne ješ, in potem so nesramni. V tistem obdobju se je širilo ogromno neresničnih informacij o meni.

D. T.: Pa si komu zaupala svoje težave?

1: Ja, staršem seveda, bila pa sem tudi hospitalizirana potem dva meseca, potem pa so tako ali tako vsi videli, da ni heca, in ko sem se vrnila, se zredila, je bilo vse boljše. Kar se tiče ostalih primerov pa vem, da se dosti nasilja dogaja na strani Ask.com. Tam si lahko skriješ identiteto, velikokrat kdo koga žali, ponižuje.

Ampak tisti, ki ima Ask.com, si je pa tako ali tako sam kriv. Jaz samo včasih pogledam, če je kdo celo tako nor, da objavi na svojem Facebooku povezavo do svojega Aska. Teh primerov je pa res zelo veliko.

2: Jaz poznam en odmeven primer, sicer je iz Ljubljane. Za enega fanta, s katerim sem bila tudi sama prijateljica na Facebooku. Sprva so ga nadlegovali preko interneta, mu grozili, da bodo ubili njegovo družino. Potem pa so se nekega dne spravili nanj s pestmi v centru Ljubljane.

D. T.: Iz te šole?

2: Ne, iz Ljubljane, 2 leti nazaj.

D. T: Ja in zakaj, kaj je bil vzrok, če mogoče ni skrivnost?

2: Ne vem, mislim, da je bila neka interna zadeva. Pač ta fant je bil zelo popularen, imel je okoli 5000 prijateljev na Facebooku. Sicer običajen osnovnošolec. Veliko je objavljajal svoje slike na Facebook, selfije, res pa je, da je bil tudi kar simpatičen, prejel je veliko »lajkov«. Mogoče so bili ljubusumni, ne vem. Pač od takrat naprej se je začelo uporabljati za nekoga, da je »fejmič«. Pač recimo nekdo, ki ima veliko »lajkov« na Facebooku. Jaz sama pa nisem doživela kakšne nasilne izkušnje, je bilo vse bolj tako v hecu.

3: Ja, kot sem že dejal, so se včasih starejši spravljal name, niti ne toliko fizično, bolj so mi nagajali, me izzivali. Hja, kaj pa vem zakaj, mogoče ker sem bil všeč njihovim sošolkam (smeh). Hecam se. Ne vem, očitno sem jim šel na živce, ker se rad uredim, ker se rad lepo oblečem. In pa to, da ni samo nasilja med mladimi, mi med sošolci se zelo pogovarjamo, da so mlajši učenci, nižji razredi res »žleht«. Ni več tako redko, da si učenci upajo spravljal nad učitelje, pa jim nobeden nič ne more. Moj ata pa pravi, da je danes veliko več potuhe staršev do otrok, da »moj otrok pa že ni kriv, moj otrok pa že ne«, in tudi jaz mislim, da je tako.

D. T.: Da si zatiskajo oči pred resnico?

3: Ja, mislim da, moji niso takšni. Če sem kriv, bo oče prvi, ki mi bo stisnil eno okrog glave.

4: Tudi sama nisem bila žrtev in tudi ne poznam koga, ki bi bil. Pa tudi sama nisem nikoli nobenega »zafrkavala«. Vem pa, da je najbolj problematičen ta Ask.fm, tam je res grozno, kaj se dogaja. Ta žaljiva, grozeča, zlobna sporočila. Lahko pod anonimnim imenom nekomu javno zastaviš vprašanje. Ne vem, zakaj se ljudje tako izpostavljajo. Tudi na Facebooku samem verjetno, ampak tam verjetno bolj prek zasebnih sporočil, ali pa če si kdo ustvari »fejk« profil in te nadleguje. Na naši šoli poučuje ena učiteljica, ki je ne marajo preveč. Pa so potem eni ustvarili skupino na Facebooku, da več nočemo te in te učiteljice.

D. T.: Skratka ne nasilje med mladimi, ampak usmerjeno proti neki avtoriteti?

4: Ja, imamo tudi na tej šoli kar nekaj primerov, ne vem, zakaj nobeden ne omeni. Enega našega sošolca so ostali sošolci, predvsem fantje še lani, pretekla leta zelo »maltretirali«. Pač on je res malo čuden, posebnež, ampak to kar so mu delali, res ni bilo za nikamor. On pa jim ni naredil nič slabega. Z nobenim se ni posebej družil, bolj samotar, asocialen, naši fantje pa so ga izzivali, mu nagajali, se delali norca iz njega, pa da je za posebno šolo. Skratka, tudi zelo kruto. Pa smo ga potem jaz in ene par sošolk še branile, da ni bilo še hujše.

D. T.: Ja, to je fizično. Pa so ga izzivali tudi preko spleta? In kako se je to razpletlo?

4: Ja, tudi preko spleta so ga. Ja nič, potem so pa imeli sestanek starši od vseh udeležencev. Od takrat pa je dosti boljše. Sama pa tu in tam kdaj slišim kakšno opazko na svoj račun »piflarka«, a ne prek spleta, po hodnikih šole. A se delam, kot da ne slišim. Niti ne bi omenila kot neko osebno izkušnjo, ker se res redko dogaja. Vem tudi za primer homofobije, poznam namreč enega fanta, malce starejšega od nas, ki je gej. Prihaja pa iz okoliške osnovne šole. Njega so precej zbadali, tako v živo kot na spletu, zasebna sporočila na Facebooku, javno. Karkoli se je že šlo na Facebooku o gejevski tematiki, so določeni označili njegovo ime v komentar, dajali posmehljive komentarje. Tudi direktno na njegov zid so pisali nesramne komentarje.

5: Jaz osebno ne, vem pa, da je na Facebooku ogromno skupin, recimo, «vsi, ki se strinjate, da je ta oseba grda in debela». Po tem principu. Kar se tiče mene, pa če lahko mogoče omenim nasilje preko telefona?

D. T.: Ja?

5: Ja dostikrat eno mojo prijateljico nekdo kliče pod skrito številko in se dela norca, se ne predstavi. To je zame isto nasilno. Pa prejema tudi anonimna sms-sporočila. Drugače pa ne vem, pač žaljiva zasebna sporočila na Facebooku, tudi na profilu.

6: Jaz pa bi omenil mogoče svojo pozitivno izkušnjo. Glede na to da smo pač prišli iz Bosne, bi mogoče lahko pričakovali, da bo me kdo zbadal, kot to radi počnejo nekateri – da je pač nekdo iz druge iz države, čefur, šiptar, Bosanec, to je marsikje, da kdo koga tako kliče. Mene pa so lepo sprejeli. Drugače pa na internetu itak ta Ask, Facebook, ampak ne poznam nekega primera, da bi lahko rekel, da, to pa je res nasilno, preveč nasilno. So bolj šaljiva zbadanja, vsaj kar jaz zasledim. Drugače je ta izključenost iz skupine kar pogosta. Če te vrstniki ne sprejmejo medse.

D. T.: Pa je drugače veliko otrok priseljenih?

1: Niti ne, tisti ki pa so, pa tudi mislim, da niso nikoli imeli problemov zaradi nacionalnosti.

7: Jaz tudi nimam osebne izkušnje. Nobeden pa ni omenil še enega primera iz naše šole, ki je bil tudi kar odmeven. Šlo se je za to, da se je ena punca, ki je sedaj že zapustila našo šolo, mislim, da je bila eno leto starejša, očitno slikala gola s svojim telefonom. Pa je bila očitno tako nora, da je enemu fantu ali pa tudi večim, poslala te fotografije. Ti pa so seveda vse to dali na internet in takrat je bil to res pravi bum, imeli smo veliko pogovorov na to temo, punce pa od takrat tudi ni bilo več videti. Ne vem, kaj se je zgodilo.

1: Prepisala se je.

D. T.: Pa je tega, t.i. sekstinga veliko?

7: Jaz poznam samo ta primer. No, pač to je res tak odmeven primer. Tu si je itak sama kriva, da je sploh poslala komu kaj takega.

D. T.: Ali je kdo posebej na »udaru«, ker prihaja iz revnejše družine?

4: Da bi se dogajalo v našem kraju, ne vem, jaz se ne spomnim. Drugje pa se tudi dogaja, verjetno ja. Nesprejemljivo.

D. T.: Ostali?

Odkimajo.

D. T.: Okej. Kdo pa so po vašem mnenju storilci in kdo žrtve, bi lahko kakšno pravilo ugotavljali glede na vrsto ljudi?

1: Ne moreš vedno ločiti storilca in žrtve, oziroma je vsaj zelo težko. V nekaterih primerih ja, v nekaterih primerih ne. Storilec ima morda razlog, naj se sliši še tako čudno, ali je sam bil žrtev nasilja, posilstva, ali se mu je zgodilo kaj hudega. Potrebno je poiskati razlog. Žrtev lahko v nekem trenutku postane storilec. Zato je potrebno poslušati več plati.

2: Storilci so zame vsi, ki začnejo s tem, saj preprosto izzivanje lahko hitro postane neka velika stvar. Ponavadi so med storilci tisti, ki se čutijo močne, imajo podporo prijateljev, so mogoče priljubljeni, bogati. Žrtve pa so predvsem tisti, ki na ta ali drugačen način izstopajo iz množice.

3: Storilci so tisti, ki iščejo pozornost ali se jim zdi to zabavno. Žrtve so pogostokrat tudi fizično, psihično hendikepirani posamezniki, bodisi prihajajo že iz tako ali tako socialno ogroženih družin, so revni.

4: Večinoma so storilci moški, vsaj zdi se mi tako, žrtve pa so ljudje z manj samozavesti, ranljivejši. Pogostokrat so žrtve tudi tisti, ki dosti objavljajo slike, stvari na Facebook, storilci pa so nanj posledično ljubusumni, če recimo ta oseba prejme veliko všečkov, je priljubljena.

5: Rekel bi, da so žrtve predvsem slabši učenci.

D. T.: Kako misliš to?

5: Ja, predvsem tisti s slabšimi ocenami.

6: Strinjam se, da so žrtve spletnega nasilja mogoče predvsem tisti, ki so sicer v šoli navidezno popularni, toda anonimnost spleta omogoča, da jim na skrivaj poveš kaj žaljivega. Tisti najbolj priljubljeni v šoli dobivajo veliko sovražnih sporočil, v smislu »kakšna k**** si«, »pusti tega in tega fanta na miru« in tako. Fizično pa mogoče predvsem tisti, ki so že tako ali tako mogoče kaj bolani, malce posebni, mogoče smešni na pogled. Ja, mladina je danes precej kruta.

7: Storilci so tisti, ki iščejo pozornost in nimajo kaj boljšega za početi. Torej tisti, ki se mogoče trudijo koga očarati pa mislijo, da bodo to dosegli tako, da koga na ta ali drugačen način ponižajo, so nad njim dominantni.

D. T.: Pa je tega na kakšnih šolah, v kakšnih krogih, krajih več?

1: Ja, tega je nekje več kot drugje. Zato ker ima kdo drugačno barvo polti, versko prepričanje. Nekateri pač ne sprejmejo tega, da smo vsi enaki. Pa tudi sicer mediji zadnje čase precej poročajo o nasilju med osnovnošolci iz raznih slovenskih krajev, šol.

2: Sam mislim, da je to odvisno predvsem od ljudi, kako so vzgojeni, zgled staršev, pa tudi v večjih krajih se mi zdi, da je tega več. Naš kraj je majhen, se med sabo vsi poznamo, tudi starši načeloma, pa potem pride vsem takoj na ušesa, če je kdo preveč nasilen. Tako da si določeni niti ne upajo.

3: Verjetno, da ja. Čeprav sem zadnje čase zasledil, da tudi v manjših krajih prihaja do tega. Recimo, ko so petošolci pretepli sovrstnika samo zato, ker prihaja iz Bosne. Grozno. Tudi na naši šoli je bilo nekaj podobnih primerov, vendar se niso končali niti približno tako nasilno.

4: Ja, je, seveda pa spet odvisno od ljudi na šoli, osebja, tudi to, kako se med sabo razumejo starši otrok. Pač jaz ne mislim, da je splet razlog za nasilje. Eni pač imajo probleme sami s sabo, pač so večino časa na internetu, pa nimajo kaj drugega delati. Čeprav jaz se ne strinjam z osebo 2, da zaradi majhnosti kraja določeni ne upajo. Na spletu je namreč vsak zase, pa se mi zdi, da kraj ni tako velik faktor.

D. T.: Ja, imaš prav tudi po svoje. Ravnatelj šole, na kateri se je nazadnje zgodil ta incident, krivdo »vali« tudi na to, namreč da se starši otrok akterjev v tej situaciji med sabo ne razumejo. Se vam zdi, da je to res tako velik vpliv?

4: Pri meni ne, saj razmišljam s svojo glavo, zagotovo pa pri nekaterih ja.

D.T.: Kaj pa ostali?

Vsi prikimajo.

D. T.: Okej, no, kje smo ostali, 5. nadaljuj.

5: Jaz pa mislim, da se to dogaja na vseh šolah, razlika je predvsem to, kako hitro in predvsem na kakšen način se potem šole na vse to odzovejo.

D. T.: Okej, se mogoče strinjate tudi, da zaradi kamer vaša šola spada mogoče med tiste, kjer je nasilja manj?

Vsi prikimajo.

D. T.: Okej, 6.

6: Kaj pa vem, verjetno da ja. Odvisno od mentalitete kraja tudi, v tistih večjih ga je mogoče več. Ne vem, mogoče tudi od razslojenosti ljudi, če je veliko različnih ljudi na enem kraju, pa se mogoče ne razumejo.

D. T.: Verjetno res. Še 7., kaj meniš?

7: Recimo, da ima velik vpliv na to tudi socialna delavka na šoli, kakšno avtoriteto ima, pa tudi avtoriteta učiteljev. Mogoče lahko rečem, da naša generacija še ima nekaj »rešpekta« do učiteljev, mlajši pa čedalje manj.

D. T.: Pa naj rečem takole. Se vam mogoče zdi, da se praksa spletnega nasilja razlikuje glede na stopnjo urbanosti kraja? Recimo, vi živite v manjšem kraju, se med sabo bolj poznate? Je mogoče zato kaj manj nasilja?

1: Kaj pa vem. Tudi, ampak vedno manj. Resda smo mi manjši kraj, pa pri nas ni tako veliko nasilja. Ampak internet ima veliko moč, da razširi informacije tudi v druge kraje. Recimo, iz manjšega kraja se takoj prenesejo »čenče« v drugega, po regiji in v smislu regije območje spet ni tako majhno.

2: Ja, in če te se mogoče dobro razumeš z vrstniki iz lastnega kraja, se te bo lotil mogoče kdo iz bližnjega drugega, če mu greš mogoče na živce. Internet je danes zelo močan, kar se tega tiče.

D. T.: Torej utrip mirnejšega mesta ne pomeni prav dosti, viralnost interneta omogoča, da te lahko spletno nadlegujejo tudi ostali, ki te sploh ne poznajo?

3: Res je, poznam eno punco iz naše šole, sicer je že v srednji šoli, ki je bila tukaj med fanti zelo popularna. Pa so ji potem ostale punce iz drugih okoliških krajev, da je k****, da naj pusti tega in tega fanta na miru. Skratka, cela drama.

4: Tudi jaz mislim, da ni več toliko bistva v tem, a smo mi iz manjšega kraja. S Facebookom te lahko doseže in prizadane prav vsak, pa četudi te le bežno pozna.

5: Ne vem, mogoče res, jaz nimam izkušenj sicer s tem. Ne vem, da bi kdo iz naše šole imel probleme z drugimi.

6: Jaz pa se strinjam, da nima veze, če smo iz manjšega kraja. Navsezadnje Slovenija je tudi kot država precej majhna, Koroška še bolj.

7: Jaz tudi mislim, da v dobi interneta ni več takšnih razlik. Sicer pa nekako se z osnovnošolci bolj spoznavamo šele zadnji dve leti, ko smo bili v 8. in sedaj 9. razredu. Prej niti nismo toliko vedeli drug za drugega. S Facebookom pa se vse to spreminja. Tako da četudi je kraj majhen, z manj prebivalci, še ne pomeni, da v njem ne more biti veliko spletnega nasilja.

D. T.: Mislite, da se ostoječe družbene neenakosti, socialne, oziroma kakeršnekoli neenakosti, ki veljajo v določenem kraju, še najbolj manifestirajo v nasilju, bodisi spletnem, fizičnem?

Vsi prikimajo.

3. SOVRAŽNI GOVOR:

D. T.: Okej, zanimivo. Kaj pa vam predstavlja sovražni govor?

1: Zaničevanje človeka. Strah, da je nekdo boljši od nas, je lahko tako globok, da se nekoga lotijo brez razloga. Zaničevati, nadlegovati, poniževati, groziti, to so nekatere stvari, ki jih nekateri doživljamo.

2: Da ti nekdo grozi, te žali, se norčuje iz tebe.

3: Grožnje o dejanju, ki ti ga bo oseba naredila.

4: Da nekoga ponižuješ, zaničuješ in ga imaš za manj vrednega. Tega je tudi dosti na raznih spletnih straneh, komentarjih pod novicah.

5: Predvsem žaljivo govorjenje.

6: Isto, grožnje, izsiljevanje.

7: Besedno žalitev.

D. T.: Kaj pa spletno nadlegovanje?

1: Spletno nadlegovanje se pojavlja na Ask.fm. Nekdo napiše grde stvari o nekomu in se zavaruje tako, da ne pokaže imena. V obraz pa si recimo tej osebi ne upa priznati, kaj si misli.

2: Da ti nekdo piše sporočila.

3: Enako kot v živo, samo da prek spleta.

4: Da nekomu grozijo preko spleta.

5: Ne vem, isto, mogoče izraz, ki opisuje bolj starejše, hehe.

6: Isto kot sovražni govor, samo da je v živo.

7: Spletno nasilje, neprimerne vsebine.

D. T.: Se vam torej zdi, kot ste nekateri že omenili, da je spletnega nasilja vedno več? Če ja, kakšni so razlogi?

1: Ja, absolutno, vedno več je tega, saj gre tehnologija naprej in večina najstnikov uporablja splet. Pa tudi spoštovanja do drugih oseb je vedno manj.

2: Vedno več ga je, saj se družba spreminja. Veliko časa tako preživimo na internetu. Tako da nam je postal nekaj samoumevnega. Tudi to, da nam kdo kdaj izreče kakšno žaljivko.

3: Jaz pa mislim, da ne, ker to delajo ljudje z motnjami, teh pa ni tako veliko.

4: Mislim, da je spletnega nasilja vedno več.

5: Da, ker je vedno več spletnih strani, ki so anonimne.

6: Tudi jaz tako mislim, saj mladina vedno več uporablja splet.

7: Da, ker je na spletu veliko potencialnih žrtev.

D. T.: Kaj starši, šola naredijo na tem področju oziroma bi po vašem mnenju morali narediti?

1: Tega sicer ne morejo onemogočiti, pa vendar lahko s pogovorom pomagajo otrokom. Nekateri starši so premalo ozaveščeni o tem, spremljati bi morali otrokovo sodelovanje na spletu. V šolah pa imam vsake toliko kakšno uro o varnem internetu. Še posebej v zadnjem času.

2: Poskusiti bi morali pomagati otroku, če pa je nasilje že preseglo meje je najbolje da o tem obvestijo policijo. Po drugi strani pa je tudi tako, da pogostokrat starši znajo internet uporabljati še manj kot mi.

3: Ja, se strinjam, moji niso najbolj vešči. Pa včasih mogoče ne bi vedeli, kako odreagirati. Šola pa tudi ni nikoli nič naredila proti nasilju. Prepozno reagirajo in nič se ne spremeni.

4: Morali bi se bolj zavzemati za otroke, kaj delajo na spletu. Starši jim dajejo potuho. Je pa tudi res, da ne morejo ves čas bdeti za otrokom in ga nadzirati, kaj kdo počne na spletu.

5: V šoli sicer v zadnjem času omenjajo to tematiko, da moramo biti pozorni na spletu. Ampak res šele v zadnjem času.

6: Starši mene opozarjajo na nevarnost spleta, pa da naj ne objavljam toliko slik, da je to vse vidno, nikoli ne bo izbrisano. Šola pa, mislim da, ne naredi dovolj.

7: Morali bi se več pogovarjati.

MEDIJSKE PRAKSE IN PREFERENCE:

D. T.: Lahko opišete vaš običajen »medijski dan«, torej katere medije in koliko spremljate? Koliko ste«online«?

1: Zelo slabo spremljam Facebook in druge medije, včasih ga uporabljam, ko čakam na vaje ali pa ko mi je dolgčas. Drugače poslušam radio v avtu, občasno tudi preberem časopis, naročeni smo na Delo, vseč mi je listati po fizični obliki časopisa. Računalnik in internet največ uporabljam za šolo, veliko več še vedno gledam televizijo. Jaz sem po moje ena izmed redkih, ki sem še tako bolj »oldskul«. Čeprav imajo bolj kot ne vsi, ki jih poznam, od mlajših seveda, Facebook profil, ga imam jaz bolj ali manj samo zato, da pač ga imam. Da pač sem kolikor toliko na tekočem, pa tudi za šolo mi precej koristi.

2: Spremljam novice redno, poslušam radio, da sem vedno na tekočem. Največ preko tablice, ki jo imam praktično vsepovsod s seboj. Uporabljam Facebook, Instagram, Povio, Snapchat. Dosegljiva sem takorekoč cel dan. Drugač sem tudi na straneh, ki me zanimajo, gledam ameriške serije, kriminalistične, forenzične. Na Youtubeu lahko preživim tudi po ves dan in mi ne bo dolgčas.

3: Zjutraj preberem novice preko telefona, mobilnih podatkov, potem sem tudi v šoli dosti gor. Drugače berem športni dnevnik Ekipo, kupim si jo skorajda vsak dan, z žepnino. Radio poslušam, ko me peljejo na trening. Drugače sem veliko na nogometnih športnih straneh,

predvsem košarkarskih in nogometnih. Seveda tudi na Facebooku. Veliko do spleta dostopam preko telefona, največ sem na Instagramu, Poviu, Snapchatu.

4: Jaz pa vsak večer gledam poročila, družabna omrežja malo manj. Internet največ uporabljam za šolo, skušam narediti tako, da vedno iz njega odnesem kaj koristnega.

5: Moj medijski dan se zelo spreminja, saj me velikokrat ni doma. Imam Instagram in Facebook. Sem kar veliko gor.

6: Medijev ne spremljam prav veliko, sem raje s prijatelji, fizično. Pogledam kdaj kakšno športno tekmo, Facebook imam, zato ker ga imajo vsi..

7: Spremljam Google+, Twitter, Facebook, Snapchat, Instagram, Povio – spremljam jih vsak dan.

D. T.: Velika večina je torej omenila Povio in Snapchat? Je to trenutno »in« med mladimi?

Vsi prikimajo.

D. T.: Ja in kaj vam je tu najbolj všeč?

4: Predvsem to, da je kakšna slika vidna le določen čas, na Poviu recimo en dan, Snapchat pa samo 7 sekund. Tudi video. Pa si ljudje več upajo zaradi tega, so slike in videi bolj zanimivi.

Ostali prikimajo.

D. T.: Iz kakšnega razloga torej največ uporabljate splet? Bolj iz informativne funkcije ali razvedrilne?

1: Jaz bolj informativno.

2: Definitivno razvedrilna.

3: Razvedrilna.

4: Jaz bolj iz informativne.

5: Tudi iz informativnega namena.

6: Isto.

7: Tudi jaz.

D. T.: Kako pa spremljate klasične medije?

1: Klasične medije spremljam kar dobro. Z očetom in starim očetom velikokrat predebatiramo novice. Gledam televizijo, poslušam radio, berem knjige.

2: Slabo. Edino televizija.

3: Televizija.

4: Veliko. Berem knjige, gledam televizijo, poslušam radio.

5: Hm, predvsem televizijo.

6: Jih ne veliko. Edino televizijo.

7: Po radiu, televiziji, najbolj jih spremljam po radiu. Skratka veliko.

D. T.: Koliko časa dnevno pa torej preživite na spletu? Kdaj ste najbolj redno online?

1: Na spletu preživim od 1-2h. Ponavadi zjutraj, ko vstanem, ali pa po končanem pouku, ko odhajam iz šole domov.

2: Zvečer, 3-4 ure.

3: 2-3 ure dnevno, zvečer in pa predvsem takrat, ko na kaj čakam.

4: 30 minut na dan

5: Najbolj redno sem online med tednom. Dnevno sem na Facebooku tudi do tri ure. Pač vedno imam vsaj v ozadju Facebook. Na telefonu pa sem tako ali tako doma vedno online in potem piska, če dobiš kakšno obvestilo.

6: Recimo, da 2 uri. Največ zvečer, če mi je dolgčas.

7: Dnevno na spletu preživim recimo najmanj 3 ure, lahko tudi do 6. Najbolj aktiven sem zvečer, pa ko kaj čakam. Tudi v šoli, med poukom.

»FACEBOOK SEANSA«

D. T.: Vsi torej uporabljate Facebook. Nam lahko opišete vašo tipično Facebook »seanso«? Se vam zdi, da njegova priljubljenost upada? Kaj torej redno počnete na FB?

1: Kot sem že omenila, Facebooka ne uporabljam prav veliko. Ponavadi pregledam novice, pogostokrat kaj všečkam in komentiram, nato pa se pogovorjam s prijatelji. Včasih objavim kakšno sliko ali pa objavim kakšen status. Načeloma pa vedno komu voščim za rojstni dan, če

ga vsaj bežno poznam. Glede priljubljenosti pa je nekaj časa veljalo, da ga bo mogoče dočakala podobna usoda kot Netlog, ampak ga ni, ker je vseeno preveč uporabno orodje.

D. T.: Kaj menite ostali o zadnji trditvi?

Vsi potrjujejo.

2: Večino časa, ko sem na Facebooku, si pišem s prijatelji, na Messengerju. Možnost klepeta na Facebooku je precej popularna v zadnjem času. Pogovarjam se najbolj osnovne stvari. Me prijateljica pokliče, daj pridi na Facebook, da se nekaj pomeniva. Pa je to kot nekakšen zmenek (smeh).

D. T.: Pa se ti ne zdi, da vse to izpodriva fizične odnose. Za ta namen sta se dva ponavadi dobila na pijači?

2: Ja, sigurno. A tako pač je.

3: Gledam objave drugih in se pogovarjam preko Messengerja. Včasih odigram FarmVille, kakšne igre. Si pišem s prijatelji, kdaj pa kdaj tudi kakšni puncici.

D. T.: Se ti zdi tako lažje pristopi do punce?

3: Pa ja. Kdaj pa kdaj prilimam kakšne posnetke z Youtubea, gledam, kaj počnejo drugi, dodam kakšno svojo novo fotografijo. Mi smo itak generacija »selfijev« (smeh). Čeprav mislim, da vseeno ne uspem parirati puncam, kar se tiče nalaganja slik, fotografiranje v ogledalu, »šobljenju« ustnic, duck face.

1: To ni res, vi tudi na zaostajate prav dosti.

3: (Smeh) Pa že.

4: Gledam samo, kaj ljudje objavljajo, sledim določenim zvezdnikom, sodelujem v nagradnih igrah. Pred leti, ko sedaj gledam svoje pretekle objave, sem na Facebook pisala res takšne stvari, da me je še danes sram. Kot da se sploh nisem zavedala, da je zadeva javna.

D. T.: Ja, ste sedaj seznanjeni že malce bolj z močjo spleta?

4: Jaz sem, ostali pa mislim, da še ne toliko.

Vsi v smeh.

5: Jaz predvsem gledam, kaj drugi objavljajo, včasih tudi kaj sama. Voščim tistemu, ki ima rojstni dan.

6: Tudi jaz sem bolj ali manj kar aktiven na Facebooku. Delam podobne stvari, kot so že omenili pred mano.

7: Jaz pa Facebooku preglejujem novice drugih, gledam, kaj je novega, se pogovarjam.

D. T.: **Ste kdaj dejansko obremenjeni s tem, kaj boste objavili kot naslednji »korak« na Facebook? Izbirate selektivno ali povsem spontatno?**

1: Jaz bolj ali manj spontano.

2: Tudi jaz pač največkrat napišem nekaj, kar me zanima. Kakšno uporabno vprašanje. Pa recimo slike s kakšnih potovanj. Ne pretiravam z različnimi »selfiji«. Ne vem, mogoče se komu zdi, da pazim, kaj objavljam, kar pa se mi ne zdi, da je tako slabo.

3: Ne vem, jaz pač objavim kar mi pade na pamet. Ne vem, zakaj bi se obremenjeval. Saj je moj Facebook, moje življenje. Ne iščem pozornosti, pač objavim, kar mi »paše«. Eni pa se mi zdi, da dejansko res iščejo pozornost.

4: Jaz tako ali tako nisem preveč selektivna v smislu objavljanja. Sledim pač določenim ljudem, ki se ukvarjajo s stvarmi, ki tudi mene v življenju zanimajo. To pa počnem povsem spontano, skladno s svojimi interesi. Ko pa tako malo gledam objave drugih, pa se mi ne zdi, da bi bili ravno selektivni pri objavljanju novic. Ker pa objavijo vse, kar jim pade na pamet. Govorim predvsem o vrstnikih in mlajših, od tega da so opravili veliko potrebo, kaj so jedli. Najbolj na živce pa mi gre, ko je zadnjič ena napisala ob pol dvanajstih »Joj, ne morem spat«. Takšne zadeve. Iskanje pozornosti. Ja, verjetno, če bi odložila telefon, prenosnik ali karkoli že, bi pa verjetno lažje zaspala, hehe.

5: Kaj pa vem, to je mogoče vidno bolj pri starejših. Ampak ja, pač logično je, da vsečakaš stvari, ki so ti všeč?

D. T.: **Pa se ti zdi, da te to kategorizira kot človeka?**

5: Ne vem, nisem razmišljal o tem. Mogoče meni gre na živce, da eni kar naprej potrjujejo neke dogodke, recimo isto stari, nekje v drugih državah. Pa se jih potem sploh ne udeležijo. Ne vem, v čem je tu »fora«.

D. T.: **Ja, to. Se vam zdi, da določeni gradijo svojo identiteto skozi Facebook potrošnje?**

1: Ja, ampak mogoče malce starejši od nas. Kaj pa vem, osnovnošolci drugače gledamo na Facebook, mogoče zato ker smo še nekoliko nezreli. Pri nas si pri nekaterih objave sledijo ena za druge, včasih celo brez smisla. Kot na nekem igrišču.

6: Jaz nisem, da bi rekel, obremenjen, ampak spet ne napišem res vsako nepomembno stvar. Se mi zdi, da z leti postajam vedno bolj pozorna na vse to. Facebook imam že 4 leta, pa če gledam za nazaj, se mi zdi, da sem se precej spremenil. Uporabljam ga tudi zato, da sem v stiku s sorodniki, ki živijo v Bosni.

7: Ne vem, ne razmišljam posebej o tem.

D. T.: Kako pogosto pa potem osvežujete statuse, koliko zase potem menite, da ste iskreni na Facebooku? Okvirno koliko prijateljev imate? Imate razodeto svojo mobilno številko.

1: Parkrat na teden mogoče. Mislim, da sem. Ne vem, okvirno 500. Telefonske številke nimam objavljene.

2: Vsak dan. Sem iskrena. Približno 800. Telefonske številke nimam objavljene.

3: Nekajkrat tedensko. Ne vem, okoli 400. Telefonske številke nimam objavljene.

4: Recimo enkrat tedensko. Sem iskrena. Mislim, da okoli 150. Telefonske številke nimam objavljene.

5: Trikrat, štirikrat na teden. Ja, seveda sem. Okoli 300. Telefonske številke nimam objavljene.

6: Pa tudi vsak dan kaj. Sem iskrena. Imam okoli 600 prijateljev. Nimam objavljeno.

7: Večkrat na dan. Ja, jaz mislim, da sem. Treba pa je ločiti »zajebancijo« in neko namerno pretvarjanje. Za prijatelje pa ne vem na pamet, mislim, da krepko čez 1000. Jaz pa imam objavljeno telefonsko številko.

D. T.: Kaj pa to? Tudi jaz nisem tako star in nekako vem, kako potekajo stvari na Facebooku, pa me zanima, še obstajajo ta »lažna razmerja«, lažna imena, izmišljena imena, kraji bivanja? Kako gledate na to?

1: Ja, to sem pozabila omeniti že prej. Tega je res veliko. Ampak vsakemu svoje. Meni je smešno, ko pri drugih vidiš kraj bivanja Pariz, London, a so npr. doma iz Spodnjega Dupleka (smeh).

2: Jaz imam za sestro označeno najboljšo prijateljico. Ker mi je dejansko kot sestra. To mi ni nič spornega. Glede izmišljenih imen pa mi je tudi smešno, kakšne ideje imajo eni.

3: Jaz imam objavljen status razmerja s punco, s katero sva v resnici skupaj. Drugače pa ja, sem tudi sam včasih to počel, tako da sem mogel nekatere dejansko sedaj prepričati, da sem v resnični zvezi. Včasih sem imel na Facebooku med svojim imenom dodano še Ronaldo, po Cristianu Ronaldu, ker je moj vzornik. Sedaj nimam več.

4: Tega je res preveč. Eni res živijo v fantaziji. Drugače jaz nimam razen profilnega imena nobenih objavljenih osebnih podatkov. Mogoče imam edino kraj bivanja, ne spomnim se trenutno. Bom pogledala na telefon. (Pogleda na telefon). Ja, imam.

5: Jaz imam vse resnične podatke. Me pa nasmeji vsake toliko, če ima kdo kakšno smešno sliko profila. Tudi sam imam določen citat, ki me motivira.

6: Jaz pa imam »označenega« mamu in atija. Dejanska, biološka (smeh). Ker smo pač navezani druga na drugega, marsikdo pa mi tudi reče, če me ne moti, da imam »starce« na Facebooku. Pa me ne, zdijo se mi »kul«, ker se mi zdi, da nima veliko staršev Facebook profil.

7: Kaj pa vem. Meni pa se to ne zdi nič spornega. Tudi jaz imam status razmerja z eno prijateljico, tako malo za šalo. Sicer mi je predlagala ona, meni pa je bilo tudi v redu. Saj je tako ali tako samo status. Nič posebnega. Ostale podatke pa imam načeloma tako kot dejansko držijo.

D. T.: Imajo vaši starši Facebook profil?

Pritrdita dve osebi.

D. T.: Hehe, imate vsaj svojo lastno profilno sliko.

Vsi prikimajo razen oseba (5).